

ЛУКАТТАН СИБЭТИЭЙ ЕВАНГЕЛИЕ

Аан тыл

1 Үгүстэр биһиэхэ буолбут түбэлтэлэри сэхэргээн хайыы-үйэ суруйар буолбуттарыттан, ² ону хара маннайгыттан көрбүт-истибит уонна Тыл туһугар сулууспалаабыт дьон биһиэхэ тиэрдибиттэрин ³ барытын төрдүтгэн ырытан-чинчийэн көрөн бараммын, ытыктабыллаах Феофил, мин эмиэ барытын эйиэхэ саас-сааһынан суруйан биэрэргэ быһаарынным. ⁴ Бу урут истэн үөрэммит үөрэбин бигэ төрдүн билэргэр эйиэхэ көмөлөөх буолуоҕа.

Иоанн Сүрэхтээчи төрүүрүн иһитиннэри

⁵ Ирод Иудея ыраактаабыта буолан олордобуна, Авия бөлөҕөр* Захария диэн ааттаах аҕабыт баара; кини кэргэнэ Аарон аҕатын уһуттан төрүттээбэ, аата Елисавета диэн этэ. ⁶ Иккиэн Айыы Тойон кэриэстэрин, ыйыыларын-кэрдиилэрин – барытын дьиэгэ суох толорор буолан, Танара иннигэр көнө дьон этилэр. ⁷ Елисавета кыайан оҕоломмот буолан, оҕолоро суох этэ, иккиэн хайыы-үйэ кырдыаҕас саастаахтара.

⁸ Биирдэ Захария, бөлөбүн ирээтэ кэлэн, Танара иннигэр сулууспалы сылдыбыта. ⁹ Аҕабыттар үгэстэринэн сэрэбиэй бырахпыттарыгар фимиам уматыта киниэхэ түбэспитэ. Захария Айыы Тойон Дьэтигэр киирбитэ, ¹⁰ оттон дьон, кини фимиам уматар кэмигэр таска туран үнпүтэ.

* 1:5 *Авия бөлөҕө* – аҕабыттар 24 бөлөххө арахсаллара, хас биирдии бөлөх сылга иккитэ сэттэли хонук устата Танара Дьэтигэр сулууспалыра.

¹¹ Арай Захария көрдөбүнэ: үчүгэй сыттаах сиэртибэни уматар остуол уна өттүгэр Айыы Тойон Аанньала турара. ¹² Захария кинини көрөн өмүттэн, улаханлык куттаммыта. ¹³ Аанньал киниэхэ эппитэ: «Куттаныма, Захария, эн мэлиппэн Таңараҕа тийдэ. Кэргэнин Елисавета эйиэхэ уол оҕону төрөтүөбэ, эн кинини Иоанн диэн ааттыан. ¹⁴ Эйиэхэ улуу үөрүү кэмэ үүнүөбэ, үгүстэр кини төрөөбүтүтэн үөрүөхтэрэ. ¹⁵ Кини Айыы Тойон иннигэр улуу киһи буола үүнэн тахсыаҕа; ханнык да арыгыны, итирдэр утаҕы иһиэ суоҕа, ийэтин иһиттэн тахсаат да, Сибэтиэй Тыынынан туолуоҕа; ¹⁶ кини Израиль уолаттарын үгүстэрин Айыы Тойон Таңараларыгар эргилиннэриэбэ; ¹⁷ аҕалары оҕолорун кытта эйэлэһиннэрэн, бас бэриммэттэри кырдык суолугар төнүннэрэн, норуоту Айыы Тойон кэлэригэр бэлэмнээри, Илия курдук тыыннанан-күүстэнэн Кини иннигэр баран иһиэбэ».

¹⁸ Захария Аанньалтан: «Бу чахчытын мин хайдах билэбин? — диэн ыйыппыта. — Бэйэм кырыйдым эбээт, хотунум да сааһа ыраатта».

¹⁹ Мин Таңара иннигэр турар Гавриилбын, — диэбитэ Аанньал. — Кини миигин эйиэхэ мань этиттэрэ, бу үөрүүлээх илдьити биллэртэрэ ыппыта. ²⁰ Бу эппиппин итэбэйбэтэбин иһин, Мин эппит тылым туолуор диэри, эн тылгыттан матан, кыайан саңарбат буолуон».

²¹ Дьон Захарияны күүтэн турбуттара, кини Таңара Дьэтигэр өр буолбутун дьиктиргээбиттэрэ. ²² Захария тахсан баран, дьонго тугу да кыайан эппэтэбиттэн иһирдье көрүү көрбүт эбит диэн өйдөөбүттэрэ; кини сана таһаарбакка, илиитинэн эрэ кэпсэтэр этэ.

²³ Таңара иннигэр сулууспалыыр күннэрэ ааһаннар, Захария дьэтигэр төннүбүтэ. ²⁴ Бу кэнниттэн сотору кэргэнэ Елисавета ыарахан буолбута; кини биэс ый устата кистэнэ сылдьан: ²⁵ «Дьон-сэргэ ыар тылыттан быһаары, Айыы Тойон миэхэ манньк үтүөтүк сыһыаннаста», — диирэ.

Иисус Христос төрүүрүн иһитиннэри

²⁶ Онтон алтыс ыйыгар Таңара Аанньалын Гавриилы Галилея Назарет диэн куоратыгар ²⁷ Давид удьуора Иосиф кэргэн ылар кэпсэтиилээх Кыһыгар ыппыта; Кыыс аата Мария диэн этэ.

²⁸ Аанньал кини дьэтигэр киирэн: «Үөр-көт, Үрдүк Алгыстаах! – диэбитэ. – Айыы Тойон Эйигиннин! Эн дьахталлартан алгыстаахтарынабын!»*

²⁹ Мария Аанньалы көрөн, кини тылыттан симиттэн, бу эбэрдэни хайдах да быһаарыан булбатаҕа. ³⁰ Аанньал эппитэ: «Мария, куттаныма! Эн Тангара үрдүк алгыһын ылын: ³¹ Эйиэхэ оҕо үөскээн Уолу төрөтүөн, Киниэхэ Иисус диэн ааты биэриэн. ³² Кини улуу буолуоҕа, Үрдүк Тангара Уола диэн ааттаныаҕа; Айыы Тойон Тангара Киниэхэ өбүгэтин Давид бүрүстүөлүн биэрэн ³³ үйэлэр тухары Иаков удьурдарыгар ыраахтааҕылыаҕа; Кини Саарыстыбата мунгур уһуга суох буолуоҕа».

³⁴ Мария Аанньалга: «Хайаан оннук буоларый, Мин эрэ суохпун эбээт?» – диэбитэ.

³⁵ Эйиэхэ халлаантан Сибэтиэй Тыын түһүөҕэ, Үрдүк Тангара күүһэ сайыаҕа, – диэбитэ Аанньал, – онон Эн төрөтөр Сибэтиэй Оҕон Тангара Уола диэн ааттаныаҕа. ³⁶ Бэл диэтэр аймаҕын Елисавета, оҕото суох дэнэр бэйэтэ, кырдыан баран уол оҕону көтөхпүтэ алтыс ыйыгар барда. ³⁷ Тангара кыайбатаҕа диэн суох».

³⁸ «Мин Айыы Тойон кулутунабын. Эн эппиккинэн буоллун», – диэбитэ Мария. Аанньал Киниттэн барбыта.

Мариялаах Елисавета көрсүһүүлэрэ

³⁹ Ол күннэргэ Мария бэрт тиэтэлинэн Иудея хайалаах өтүгэр баар куоракка аттаммыта. ⁴⁰ Кини Захария дьэтигэр киирэн Елисаветаны эбэрдэлиир ⁴¹ сангата иһиллээтин кытта, Елисавета иһигэр оҕото мөхсөн ылбыта, оттон бэйэтэ, Сибэтиэй Тыынынан туолан, ⁴² улаханлык санга аллайбыта: «Эн дьахталлартан алгыстаахтарынабын, төрөтө илик Оҕон эмиэ алгыстаах! ⁴³ Бу мин ким буоламмын, Айыы Тойонум Ийэтэ миэхэ Бэйэтинэн тийэн кэллэ? ⁴⁴ Эн эбэрдэлиир санан кулгаахпар иһиллээтин кытта, испэр оҕом үөрэн мөхсөн ылла. ⁴⁵ Оо, алгыстаах да буоллаҕа Айыы Тойон эппитэ туоларын итэҕэйбит Кыыс!»

* 1:28 Эн дьахталлартан алгыстаахтарынабын! – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Мария айхал тыла

⁴⁶ Мария эппитэ: «Дууһам Айыы Тойону айхаллыыр, ⁴⁷ Тангарабыттан – Быыһааччыбыттан – сүргэм көтөбүллэр. ⁴⁸ Кини Миигин, кыра биллибэт Кулутун, бэлиэтии көрдө, онон аны бары көлүөнэлэр Миигин Алгыстаах диэн ааттыахтара. ⁴⁹ Сүдү Күүстээх Тангара миэхэ манньк улуу үтүнү онордо – Кини аата сибэтиэй! ⁵⁰ Кинини ытыктыыр дьонно Тангара удыуртан удыурга амарах сыһаннаах. ⁵¹ Күүстээх илиитин уунна да, Кини киэмсиктэр өйдөрүн-санааларын үрөйдэ, ⁵² баһылыктары бүрүстүүлэриттэн сууларда, намыһахтары өрө таһаарда. ⁵³ Аччыктарга байылыат олоҕу биэрдэ, баайдары кураанах ыталаата. ⁵⁴⁻⁵⁵ Өбүгэлэрбитигэр, Авраамна уонна кини удыурдарыгар, үйэлэр тухары амарахтык сыһаннаһыах буолбутун толорон, чаҕарыгар – Израильга – көмөлөстө».

⁵⁶ Мария Елисаветаны кытта үс ый бииргэ олорон баран, дьиэтигэр төннүбүтэ.

Иоанн Сүрэхтээчи төрөөһүнэ

⁵⁷ Елисавета оҕолононор кэмэ уолдьаһан, уол оҕону төрөппүтэ. ⁵⁸ Ыаллара уонна аймахтара Айыы Тойон киниэхэ хайдах курдук амарахтык сыһаннаспытын истэн, кинилиин тэнгэ үөрсүбүттэрэ.

⁵⁹ Ахсыс күнүгэр кыра оҕоҕо быһыллыы сиэрин-туомун онгоро кэлбит дьон уолу аҕатын аатынан Захария диэн ааттаары гыммыттарыгар ⁶⁰ ийэтэ: «Суох, кини Иоанн диэн буолуоҕа», – диэбитэ.

⁶¹ «Эн уруугар-аймаххар итинник ааттаах ким да суох ээ», – диэбиттэрэ. ⁶² Илиилэринэн имнэнэн аҕата оҕотун ким диэн ааттыан баҕарарын ыйыппыттара. ⁶³ Аҕата хаптаһын көрдөөн ылан суруйбута: «Кини аата Иоанн». Бары дьиктиргээбиттэрэ. ⁶⁴ Онуоха кини тыла өһүллэн, Тангараны алҕаан киирэн барбыта. ⁶⁵ Ыаллы олорооччулар бука бары маны истэн дьулайбыттара; бу туһунан сурах Иудея хайалаах дойдутун бүтүннүү тилийэ көппүтэ. ⁶⁶ Истибит эрэ барыта итини тойонноон: «Бу оҕоттон туох эрэ тахсар?» – диэн кэпсэтэрэ. Айыы Тойон алгыстаах илиитэ кинини араҕаччылыыра.

Захария айхал тыла

⁶⁷ Иоанн аҕата Захария Сибэтиэй Тынынан туолан, маннык төлкөлөөн эппитэ: «⁶⁸ Айыы Тойонго, Израиль Танаратыгар, алгыс буолуохтун! Кини биһиэхэ көмөҕө кэллэ, норуотугар көнгүлү биэрдэ. ⁶⁹⁻⁷⁰ Былыр сибэтиэй пророктарынан эрэннэритин курдук, чаҕарын Давид дыэттэнтэн биһиэхэ улуу Быһааччыны биэрдэ — ⁷¹ бары өстөөхтөн, абааһы көрөөччүлэртэн Өрүһүйээччини! ⁷² Кини өбүгэлэритигэр амарахтык сыһаннаһаах, онорсубут сибэтиэй сөбүлэһитин өйдүү сылдыах буолан, ⁷³ аҕабытыгар Авраамга андаҕайбыта. ⁷⁴⁻⁷⁵ Онон өстөөхтөрбүтүттэн быһанан үйэ-саас тухары Кини иннигэр сибэтиэй, кырдыксыт дьон буолар туһугар, туохтан да толлон-торуттан турбакка, биһиги Киниэхэ сулуспалыахпыт. ⁷⁶ Оттон эн, кыһыл оҕо, Үрдүк Танара пророга диэн ааттаныан: Айыы Тойон иннигэр барангын, Кини суолун солун, ⁷⁷ Кини норуота быһанарын, аһыыта-буруйа бырастыы буоларын иһитиннэриэн. ⁷⁸ Айыы санаалаах, амарах сүрэхтээх Танарабыт биһиэхэ үөһэттэн сырдык сарыалы ытыаҕа, ⁷⁹ оччоҕо Кини — тахсан эрэр сырдык — харанаҕа, өлүү күлүгэр олорор дьону сырдатыаҕа, биһигини эйэ суолугар үктэннэриэҕэ».

⁸⁰ Оҕо улаатан, улам бөҕөргөөн, ис тыына күүһүрэн испитэ; Израиль норуотугар биллэр кэмэ кэлиэр диэри, кини дьоносэргэтэ суох иччитэх сиргэ олорбута.

Иисус Христос төрөөһүнэ

2 Ол сағана Август* император сир-уот устунан биэрэпис онгорторор уурааҕа тахсыбыта. ² Сирияны Квириний салайарын сағана, бу бастакы биэрэпис этэ. ³ Бары, биэрэпискэ суруйтараары, бэйэлэрин куораттарыгар барбыттара.

⁴ Иосиф эмиэ, Давидтан төрүттээх буолан, Галилея Назареттан Иудеяҕа баар Вифлеем диэн Давид куоратыгар ⁵ кэргэн ылыахтаах Мариянынын суруйтара барбыттара. Мария

* ^{2:1} *Август* — Рим бастакы императорун Гай Юлий Цезарь Октавиан (б. э. иннинээҕи 31 с. — б. э. 14 с. диэри ыраахтааҕылаабыта) титула. Биэрэпис, ким да Римнэ түһээн төлүүртэн куотумматын туһугар, суруллара.

ыарахан этэ, ⁶онон Вифлеемнэ сылдьан, оџолонор кэмэ кэлэн, ⁷бастакы Уолун төрөппүтэ; түһэр дьыиэџэ хонук сиргэ тикси-бэккэлэр, Кини Оџотун суулаан баран күкүргэ сытыарбыта.

Маньыһыттар уонна Аанньаллар

⁸Ол дойдуга мэччийэр сүөһүнү көрөн, хонууга хонор маньыһыттар бааллара. ⁹Эмискэ* кинилэр иннилэригэр Айыы Тойон Аанньала баар буолбута; Айыы Тойон килбиэннээх сырдыга кинилэргэ сыдыайбытыгар маньыһыттар улаханлык куттамыттар. ¹⁰Аанньал эппитэ: «Куттаныман! Мин бар дьонно буолуохтаах улуу үөрүүнү эһиэхэ иһитиннэрэ кэлиим: ¹¹бүгүн эһиэхэ, Давид куоратыгар, Быыһааччы – Христос Айыы Тойон – төрөөтө. ¹²Кини бэлиэтэ маньык буолуо: эһиги күкүргэ сууланан сытар Оџону булуоххут».

¹³Онтон эмискэ Аанньалы кытта бииргэ үөһээ Халлаан үтүмэн ахсааннаах сэриитэ Тангараны айхаллыыра көстөн кэлбитэ: ¹⁴«Үрдүк Халлаанга – Тангараџа айхал, сиргэ – эйэ-ил, дьонно – Тангара үтүө сыһыана!»

¹⁵Аанньаллар кинилэртэн тэйэн Халлаанга төннөөттөрүн, маньыһыттар: «Чэйин, Вифлеемнэ баран, онно туох буолбутун, Айыы Тойон биһиэхэ ити тугу биллэрбитин көрүөџүн», – дэһиспиттэрэ.

¹⁶Ол кэннэ бэрт суһаллык тийэн, Марияны, Иосибы уонна күкүргэ сытар Оџону булан ылбыттара. ¹⁷Оџону көрөөт, Аанньал Кини туһунан туох диэбитин кэпсээн биэрбиттэрэ. ¹⁸Истибит эрэ барыта маньыһыттар кэпсээннэрин сөрү диэн сөхпүтэ. ¹⁹Оттон Мария бу тыллары барытын, хаһан да умнубаттыы, сүрүөџэр сөнөрдөн иһэрэ. ²⁰Маньыһыттар барытын көрөн-истэн баран, Тангараны уруйдаан-айхаллаан, төннүбүттэрэ: барыта үкчү Аанньал эппитин курдук этэ.

Тангара Дьыиэтигэр көрсүһүү

²¹Аџыс күн буолан баран Оџо быһыллыахтаах сиэрин-туомун онгороллоругар Киниэхэ Иисус диэн, Аанньал Кинини, өссө ийэтин иһигэр үөскүү да илигинэ, ааттаабыт аатын биэрбиттэрэ.

* ^{2:9} Эмискэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

²² Моисей Сокуона ирдиир ыраастанар күннэрэ ааспыттарынын кэннэ, Оџону Айыы Тойонго анаары, Иерусалимга ажалбытгара. ²³ Айыы Тойон Сокуонугар суруллубутунан, «ыал бастакы уол оџото Айыы Тойонго ананыхтааџа», ²⁴ итиэннэ, эмиэ Айыы Тойон Сокуонугар этиллибитинэн, кинилэр «икки өтөнү биитэр икки холууп оџотун» ажалан сиэртибэлиэхтээхтэрэ.

Симеон төлкөлөөһүнэ

²⁵ Ол саџана Иерусалимга Симеон диэн киһи баара. Кини Израиль быыһанарын көһүтэр кырдыктаах, Тангараџа бэриниилээх киһи этэ; кинини кытта Сибэтиэй Тыын баара. ²⁶ Кини, Айыы Тойон Христонун көрө илигинэ, өлүө суохтааџын туһунан Сибэтиэй Тыынтан эрдэттэн билэн сылдыара. ²⁷ Арай биирдэ кини, Сибэтиэй Тыын угуйан, Тангара Дьэитигэр кэлбитэ. Сокуон сизрин-туомун онгороору, төрөппүттэрэ быыкаа Иисуһу ажалбыттарыгар, ²⁸ Симеон Кинини илиитигэр ылан баран, Тангараџа махтамыта: «²⁹ Эппитин курдук, билигин, Улуу Баһылык, кулуккун эйэни кытта ыытар буоллун: ³⁰⁻³¹ эт харахпынан дьэ көрдөбүм Эн бары норуоттарга анаабыт Быыһааччыгын — ³² Тангараны билбэт дьонго сыдыайыахтаах сырдыккын, норуотун Израиль албан аатын!»

³³ Иосиф* уонна Иисус Ийэтэ ити Кини туһунан этиллибитти сөџө истибиттэрэ. ³⁴ Онтон Симеон кинилэри алџаан баран, Марияџа, Иисус Ийэтигэр, эппитэ: «Бу Оџо Израильга элбэх киһи охторугар да, турарыгар да ананан сытар; ³⁵ оттон Эн дууһабынан эмиэ үнүү курдаттыы ааһыаџа. Кини Тангара бэлиэтэ буолуоџа, үгүстэр ону утаран, кистэлэн санаалара арыллыаџа».

Анна төлкөлөөһүнэ

³⁶ Манна Асир аџатын ууһуттан төрүттээх Фануил кыыһа Анна диэн пророк дьахтар баара. Кини сааһа ырааппыт этэ, кыыс сылдыан эргэ тахсан баран, эрин кытта сэттэ эрэ сыл олорootун, ³⁷ эрэ өлөн, аџыс уон түөрт сааһыгар диэри огдообо олорбута. Кини Тангара Дьэититтэн арахпат этэ, поһу тутуһан, күннэри-түүннэри үгэн Тангараџа сулууспалыыра. ³⁸ Анна эмиэ ол

* ^{2:33} *Иосиф* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Оџо аџата».

кэмнэ кэлэн Айыы Тойонго махтанан баран, Иерусалим бос-холонорун кэтэһээччилэргэ Кини туһунан кэпсээбитэ.

³⁹ Айыы Тойон Сокуонугар этиллибити барытын толорон баран, кинилэр Галилеяҕа, бэйэлэрин куораттарыгар Назарекка, төннүбүттэрэ. ⁴⁰ Оҕо улаатан, ис тыына күүһүрэн, муударай өйө дирингээн испитэ; Кинини Тангара алгыһа араҥаччылыыра.

Иисус Уолчаан Тангара Дьэтитигэр

⁴¹ Хас сыл аайы Иисус төрөппүттэрэ Паасха бырааһынньыгар Иерусалимга бараллара. ⁴² Кини уон иккилээбэр дьоно үгэстэринэн Иерусалимга бырааһынньыкты кэлбиттэрэ. ⁴³ Бырааһынньык күннэрэ бүтэн дьэилэригэр төннөллөрүгэр Иисус Уолчаан Иерусалимга хаалан хаалбыта; ону Иосиф да, Ийэтэ да билбэтэхтэрэ: ⁴⁴ дьону кытта аргыстаһан истэҕэ дии саныыллара. Күннүк сири айаннаан баран, дьэ Иисуһу аймахтарын уонна билэр дьоннорун ортотугар көрдөөбүттэрэ. ⁴⁵ Итиэннэ булбаккалар, Кинини көрдөөн Иерусалимга төннөн кэлбиттэрэ. ⁴⁶ Үс күн буолан баран Иисуһу Тангара Дьэтиттэн булан ылбыттара. Иисус үөрэтээччилэр ортолоругар кинилэри истэ, ыйыталаһа олороро. ⁴⁷ Истэн олорооччулар бука бары Кини өйүн, хайдах курдук хоруйдахарын сөҕөллөрө. ⁴⁸ Дьоно Иисуһу көрөн, олус соһуйбуттара. Ийэтэ Киниэхэ эппитэ: «Тоойуом! Биһиэхэ тоҕо манньк сыһыаннастын? Аҕан биһикки Эйигин улаханньк айманан туран көрдөөтүбүт».

⁴⁹ Иисус эппитэ: «Мийигин тоҕо көрдөөтүгүт? Мин Аҕам Дьэтитигэр буолуохтаахпын эниги билбэт этигит дуо?» ⁵⁰ Дьоно Иисус тугу эппитин өйдөөбөтөхтөрө.

⁵¹ Кини Назарекка төннүһэн, кинилэргэ толору бас бэринэн олорбута. Оттон Ийэтэ буоллаҕына ити истибит тылларын барытын сүрүбэр уйалаан өйдүү-саныы сылдыбыта. ⁵² Иисус улаатан ситэн-хотон истэбин аайы, муударай өйө дирингээн испитэ; Кинини Тангара да, дьон да таптыыра.

Иоанн Сүрэхтээчи суол солуур

3 Тиверий императордаабытын уон бэһис сылыгар, Понтий Пилат Иудея баһылыга эрдэбинэ, Ирод Галилеяҕа, кини быраата Филипп Итуреяҕа уонна Трахония уобалаһыгар, оттон Лисаний Авилинеяҕа баһылык буолан олордохторуна, ² Анналаах

Каиафа* архиерейдылларын сағана, Захария уола Иоанн ич-читэх сиргэ сылдьан Таңара киниэхэ этэр тылын истибитэ. ³Онон кини бүтүн Иордан хочотун кэрийэ сылдьан дьону, аныыны-хараны билинэн, сүрэхтэнэргэ ыңырбыта. ⁴Ол туһунан Исаяя пророк кинигэтигэр маннык өтө көрөн суруллубут: «Иччитэх сиргэ үөгүлээччи сангата: „Айыы Тойон барар суолун солоонг, Кини ыллыктарын көннөрүг: ⁵бары намыһах сир үрдүөхтүн, хайа, булгуннах намтыахтын, токур суоллар көннүннэр, эндирдээх ыллыктар дэхсилэнниннэр — ⁶оччоҕо киһи аймах барыта Таңара быыһырын көрүөҕэ!“»

⁷Иоанн киниэхэ сүрэхтэнэ кэлэр дьонго этэрэ: «Эриэн үөн ыамалара! Ким эһиэхэ кэнэҕэски уортан-кылынтан куотар өй укта? ⁸Аныыгытын билинэн Таңараҕа чахчы эргиллибикки-тин олоххутунан туоһулаанг; итиэннэ биһиги аҕабыт Авраам диэн сананыманг даҕаны. Эһиэхэ этэбин: Таңара бу да таастары Авраамга оҕо гынан туруортуон сөп. ⁹Сүгэ хайыы-үйэ мас төрдүгэр сытар: ханнык баҕарар маһы, үтүө аһы биэрбэт буоллаҕына, кэрдэн уокка быраҕаллар».

¹⁰Норуот киниттэн: «Биһиги оччоҕо тугу гынабыт?» — диэн ыйыппыта.

¹¹«Ким икки таңастаах, ол туга да суохтуун үллэһиннин, ким аһыыр астаах, ол эмиэ оннук гыннын», — диэбитэ Иоанн.

¹²Түһээн хомуйааччылар эмиэ, сүрэхтэнэ кэлэн баран: «Үөрэ-тээччи! Биһиги тугу гынабыт?» — диэн ыйыппытара.

¹³«Ылыахтааххытыттан ордугу ирдээмэн», — диэбитэ Иоанн.

¹⁴Буойуннар ыйыппытара: «Оттон биһиги тугу гынабыт?»

Кинилэргэ эппитэ: «Кими да холуннарыман, атаҕастааманг, хамнаскытынан дуоһуйун».

¹⁵Норуот кэтэһэрин, бары Иоанны Христос буолуо дии санылларын иһин, ¹⁶Иоанн, бары истэн турдактарына, эппитэ: «Мин эһигини уунан сүрэхтиибин, ол гынан баран кэннибиттэн Кэлэн Иһээччи миигиннээҕэр күүстээх. Мин Кини атаҕын таңаһын быатын да сүөрэргэ сөбө суохпун. Кини эһигини Сибэтиэй Тыынынан уонна уотунан сүрэхтиэҕэ. ¹⁷Кини күрдьэҕин туга сылдьар, онон куумунатын ыраастаан баран

* ^{3:2} *Анналаах Каиафа* — Анна (евр. Хананья эбэтэр Ханан) б. э. 6–15 сс., оттон кини күтүгэ Каиафа — 18–37 сс. архиерейдаабытара.

сэлиэһинэйи манхааһайыгар мунньооҕа, оттон солomotун умуллубат уокка уматыаҕа». ¹⁸ Иоанн норуokka мантан да атыны элбэҕи үөрэппитэ.

Ирод Иоанны хаайыыга уктарар

¹⁹ Ол эрээри кини Ирод баһылыгы, быраатын ойоҕун Иродиаданы ылбытын уонна да атын куһаҕан суоллары онгорбутун иһин, сэмэлээбитигэр ²⁰ Ирод Иоанны хаайыыга бырахтаран, урукку аһыытыгар-харатыгар өссө биир аһыыны эбимитэ.

Иисус Христос сүрэхтэниитэ

²¹ Норуот бүттүүнэ сүрэхтэммитин кэннэ, Иисус эмиэ сүрэхтэнэн баран, Тангараҕа үнэ турдаҕына, Халлаан арыллыбыта, ²² Сибэтиэй Тыын холууп курдук көрүгнэнэн Киниэхэ түһэн кэлбитэ, онуоха Халлаантан: «Мин үтүө көңүлбүн толорор Тапталлаах Уолум Эн бааргын!» – диир санга дуораһыйбыта.

Иисус Христос төрдө-ууһа

²³ Иисус үөрэтэрин саҕалыырыгар отучча саастааҕа. Дьонсэргэ санаатыгар Кини Илия уолун Иосиф Уола этэ. Атын төрүттэрэ манныктар:

- ²⁴ Матфат, Левий, Мелхий, Ианнай, Иосиф,
- ²⁵ Маттафия, Амос, Наум, Еслим, Наггей,
- ²⁶ Мааф, Маттафия, Семей, Иосиф, Иуда,
- ²⁷ Иоаннан, Рисай, Зоровавель, Салафииль, Нирий,
- ²⁸ Мелхий, Аддий, Косам, Елмодам, Ир,
- ²⁹ Иосия, Елиезер, Иорим, Матфат, Левий,
- ³⁰ Симеон, Иуда, Иосиф, Ионан, Елиаким,
- ³¹ Мелеай, Маинан, Маттафай, Нафан, Давид,
- ³² Иессей, Овид, Вооз, Салмон, Наассон,
- ³³ Аминадав, Арам, Есром, Фарес, Иуда,
- ³⁴ Иаков, Исаак, Авраам, Фарра, Нахор,
- ³⁵ Серух, Рагав, Фалек, Евер, Сала,
- ³⁶ Каинан, Арфаксад, Сим, Ной, Ламех,
- ³⁷ Мафусал, Енох, Иаред, Малелеил, Каинан,
- ³⁸ Енос, Сиф, Адам, Тангара.

Иисус Христуу тургутуу

4 Иисус Иордантан Сибэтиэй Тынынынан туолан төннүбүтүгэр Тыын Кинини иччитэх сиргэ ильдэ барбыта. ² Онно Кинини түөрт уон хонук устата адьарай тургутан көрбүтэ; ол тухары Кини тугу да аһаабатаҕа, онтон тиһэҕэр дьэ аччыктаабыта.

³ Адьарай Киниэхэ эппитэ: «Эн Тангара Уола буоллаххына, бу тааһы килиэпкэ кубулуй диэн бирикээстээ».

⁴ Иисус киниэхэ хоруйдаабыта: «„Киһи, аһаардас килиэбинэн эрэ буолбакка, Тангара этэр хас биирдии тылынан олоруоҕа*“ диэн суруллубута».

⁵ Адьарай Кинини үрдүк хайаҕа таһааран, чыпчылҕан түргэнинэн сир бары саарыстыбаларын көрдөрөн баран, ⁶ эппитэ: «Мин бу саарыстыбалары – туох баар былаастары, албан ааттары – олоччу Эйиэхэ биэриэм. Бу барыта миэхэ бэриллитэ, онон кимиэхэ биэрэрим бэйэм көңүлүм. ⁷ Эн миэхэ сүгүрүйдэргин эрэ, бу барыта Эйиэнэ буола түһүөҕэ».

⁸ Иисус киниэхэ хоруйдаабыта: «Киэр буол Миигиттэн, сатана. „Айыы Тойон Тангараҕар сүгүрүй уонна Киниэхэ эрэ сулууспалаа“ диэн суруллубута».

⁹ Онтон адьарай Кинини Иерусалимга ильдэн, Тангара Дьэитин чыпчаалыгар туруоран баран эппитэ: «Өскөтүн Эн Тангара Уола буоллаххына, ыстанан кэбис. „¹⁰ Аанньалларыгар Эйигин араҥаччылыырга соруйуоҕа, ¹¹ оччоҕо таастан бүдүрүйбэтин туһугар, кинилэр Эйигин көтөҕөн илдьиэхтэрэ“ диэн суруллубута буолбат дуо?»

¹² Иисус хоруйдаабыта: «„Айыы Тойон Тангараҕын тургутан көрүмэ“ диэн этиллибитэ».

¹³ Адьарай Кинини бары өттүнэн холоон көрөн баран, кэмэ кэлиэр диэри, тэйэн биэрбитэ.

¹⁴ Иисус Тыын күүһүн толору ылан Галилеяҕа төннүбүт сураҕа бүтүн дойдуну тилийэ көппүтэ. ¹⁵ Кини синагогаларга үөрэтэрэ, киһи барыта Кинини хайгыыра.

* ^{4:4} Тангара этэр хас биирдии тылынан олоруоҕа — сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Назарет синагогатыгар

¹⁶ Биирдэ Иисус улааппыт куоратыгар Назарекка кэлэн, үгэ-хинэн субуота күн синагогаҕа киирэн, ааҕаары турбута. ¹⁷ Киниэхэ Исаяя пророк кинигэтин биэрбиттэрэ; Иисус кинигэни арыян бу курдук суруллубут кэрчиги булбута: ¹⁸⁻¹⁹ «Айыы Тойон Тыына Миэхэ баар — Кини Миигин елей арыынан аҕаабыта, дыдангыларга Үөрүүлээх Илдыти иһитиннэртэрэ, самныбыт санаалаахтары үтүөртэрэ*, билиэн барбыттарга босхолонууну, хараҕа суохтарга харахтаныыны биллэртэрэ, баттаммыттары өрө көтөхтөрө, Айыы Тойон айылгылаах үтүөкэн дыла салаллан кэлбитин иһитиннэртэрэ Кини Миигин ыппыта». ²⁰ Иисус кинигэни сабан үлэһиккэ биэрэн баран, оннугар олоҕорбута; синагогаҕа баар дьон хараҕа барыта Киниэхэ хатаммыта.

²¹ «Эһиги бу истибит Суруйуугут бүгүн туолла», — диэбитэ Кини.

²² Бу этиитин бары биһирээбиттэрэ, Кини алгыстаах тылын-өһүн истэн сөхпүт-махтайбыт дьон: «Бу Иосиф уола буолбатах этэ дуо?» — дэһиспиттэрэ.

²³ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Эһиги, биллэн турар, Миэхэ өс хоһоонун санатан: „Эмчит! Бэйэҕин үтүөрт; биһиги Капернаумна туох буолбутун истибиппит, ону манна, Бэйэн дойдугар, эмиэ онор“, — диэххит. ²⁴ Мин кырдыгы эһиэхэ этэбин: хайа да пророк бэйэтин дойдутугар чиэстэммэт. ²⁵ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: Илия кэмигэр Израильга огдообо дыахтар элбэх этэ да, үс сыл алта ый тухары халлаан хам хатанан, сир устун улахан сут сатыылаабытыгар ²⁶ Таңгара Илияны атын кимиэхэ да буолбакка, Сидон Сарептатыгар олоҕор огдообоҕо ыппыта; ²⁷ эмиэ ити курдук Елисей пророк саҕана Израиль сиригэр аран ыарыылаах киһи элбэх этэ эрээри, Сирия киһититтэн Неемантан ураты ким даҕаны үтүөртэтэҕэ».

²⁸ Синагогаҕа баар дьон мань истэн, бука бары уордайбыттар; ²⁹ ойон туран, Кинини куораттан үүрэн таһаарбыттар уонна,

* 4:18-19 *Елей арыынан аҕаабыта* — илинни омукарга ыраахтаабынан анаар киһини үчүгэй сыттаах олива арыытынан аҕыыр сиэр-туом баара. *Самныбыт санаалаахтары үтүөртэрэ* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

куораттара турар хайатыттан түгнэри анһаары, хайа эмпэрэ-тигэр илдыбиттэрэ. ³⁰ Ол эрэри Иисус ортолорунан аһан тахсан бара турбута.

Быртаһ тыһыһа буулаһыты үтүөрдүү

³¹ Онтон Кини Капернаумһа, Галилея куоратыгар, кэлэн субуотаһа дьону үөрэпитэ. ³² Тыла-өһө былаастаах буолан, Кини үөрэтиитэ сөхтөрбүтэ.

³³ Синагогаһа быртаһ абааһы тыһыһа буулаһыт киһи баара улахан баһайытык хаһытаабыта: ³⁴ «Һуой, Эн биһиэхэ тугун кыһалһатай, Назарет Иисуһа? Биһигини үрэйэ кэлбиккин! Кимһин мин билэбин, Эн Таһара Сибэтиэйэһин!»

³⁵ Иисус киниэхэ кытаанахтык: «Саһарыма, киниттэн таһыс!» – диэбитэ. Абааһы киһини синагога ортотугар охторон түһэрэн баран, киниэхэ туох да куһаһаны онорбокко, тахсан барбыта.

³⁶ Бары улаһаннык куттанан: «Кини быртаһ тыһыһа бирикээстээн үүрэн таһаарар былаастаах! Бу аата тугуй?» – дэһиспиттэрэ. ³⁷ Иисус сураһа тула өттүнээһи сирдэри барытын тилийэ көппүтэ.

Петр дьэтигэр

³⁸ Кини синагогаттан таһсаат, Симон дьэтигэр кирибитэ; Симон ийэ кыһна, күүстээх титириир тийһигэ кириэн, ыалһа сыһара, онон Иисуһан көмөлөс диэн көрдөспүттэрэ. ³⁹ Иисус киниэхэ тийһэн ыарыһыны боппутугар, дьахтар тийһигэ аһан хаалбыта, сонно туран кинилэргэ ас тардыһытынан барбыта.

⁴⁰ Күн кириитэ араас ыарыһа дьонноохтор ыарыһаһарын Киниэхэ аһалтааһытара; Иисус кинилэргэ биир-биир илиитин ууран, барыларын үтүөрдүбүтэ. ⁴¹ Үгүстэртэн абааһылар хаһытааһытынан тахсан бараллара уонна: «Эн Христоскун, Таһара Уолаһын!» – дииллэрэ. Иисус, Кини Христос буоларын билэллэрин иһин, абааһылар саһаралларын кытаанахтык боборо.

Иисус Христос Галилеяһа үөрэтэр

⁴² Халлаан сырдыта Иисус дьэттэн тахсан, бүччүм сиргэ барбыта; дьон Кинини көрдөөн булан ылан, ыһымаары, тохото сатааһытара. ⁴³ Ол эрэри Кини эппитэ: «Таһара Саарыстыбатын

Евангелиетын Мин атын куораттарга эмиэ иһитиннэриэх тустаахпын. Ол туһугар Мин ытыллыбытым». ⁴⁴Уонна Галилея* синагогаларыгар салгыы үөрэтэ сылдыбыта.

Маннайгы үөрэнээччилэрэ

5 Биирдэ үтүмэн үгүс дьон, Танара тылын истээри, Кинини ыга анһан үтүрүспүтүгүгэр Иисус Геннисарет күөлүн кытылыгар туран, ²күөлгэ икки оночону көрбүтэ; балыксыттар оночоттон тахсан илимнэрин сууһа сылдыбаллара. ³Кини биир оночоһо киирэн (ол Симон киэнэ этэ), кыратык кытылтан тэйэ устарыгар көрдөспүтэ. Уонна оночоһо олорон дьону үөрэппитэ.

⁴Үөрэтэн бүтэн баран, Симонна: «Диринэр киирэн илимнитин түһэрин», – диэбитэ. ⁵Симон эппитэ: «Үөрэтээччи! Биһиги бөлүүн түүнү быһа эрэйдэннибит да, туох да туппата. Чэ, ол гынан баран Эн тылын хоту илиммин түһэриэм».

⁶Илимнэрин түһэрбиттэрэ, сүрдээх элбэх балык кэлэн, бэл илимнэрэ хайа барбыта. ⁷Атын оночоһо олорор доһотторун далбаатаан ынһыран ылан, көмөлөһүннэрбиттэрэ; олор кэлэн икки оночону тобус-толору гына балыгы кутан, тыллара тимирэн киирэн барбыттара.

⁸Симон Петр мань көрөн, Иисус тобугар умса түһэн: «Тойонуом, мин тыыбыттан таһыс! – диэбитэ. – Мин аныһылаах киһибин!» ⁹Балык манньк балысханньк кэлбититтэн кини да, бииргэ сылдыар дьоно да, ¹⁰ол иһигэр Симон табаарыстара – Зеведей уолаттара, Иаковтаах Иоанн, эмиэ улаханньк куттаммыттара.

Иисус Симонна эппитэ: «Куттаньма, эн аны мантан инһэ дьону илимниэн». ¹¹Кинилэр икки ончолоохторун иккиэннэрин кытылга соһон таһаараат, барытын быраһан, Иисуһу батыһан барбыттара.

Аран ыарыһлааһы үтүөрдүү

¹²Иисус биир куоракка сырыттаһына, этэ бүтүннүү аран бааһа буолбут киһи кэлэн, Кинини көрөн, сиргэ умса түһэн ааттаспыта: «Тойонуом! Эн баһарыан эрэ кэрэх, миигин ырааһырдар кыахтааххын».

* ⁴⁴Галилея – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иудея».

¹³ Иисус илиитин уунан кинини таарыйан баран: «Ырааһы-рыаххын баҕарабын, ырааһыр!» – диэбитэ. Сонно киһи аран ыарыыта сүтэн хаалбыта. ¹⁴ Бу туһунан кимиэхэ да кэпсиирин бобон баран, Иисус кинини аҕабыыкка тийээн көрдөрүн уонна ыраастаммыккын кинилэргэ туоһулаан, Моисей эппит сиртибэтин илдьэн биэр диэн соруйбута.

¹⁵ Ол эрээри Иисус сураҕа кэнгээтэр-кэнгээн, үтүмэн үгүс дьон, Кинини истээри, ыарыыларыттан үгүөрээри, кэлэ тураллара. ¹⁶ Оттон Кини иччитэх сиргэ баран, Таңараҕа үгэрэ.

Босхону үтүөрдүү

¹⁷ Биирдэ Иисус үөрэтэр кэмигэр Галилея, Иудея бары дэриэбинэлэриттэн, Иерусалимтан кэлбит фарисейдар уонна сокуонньуттар Кинини истэ ололбуттара; Иисус ыарыһахтары Айыы Тойон күүһүнэн үгүөртээбитэ. ¹⁸ Арай, ол кэмгэ хас да киһи кыаммат буолбут босхону тэллэхтэри көтөҕөн аҕалбыттара; кинини иһирдьэ киллэрэн Иисус иннигэр сытыараары холонон көрбүттэрэ да, ¹⁹ киһи элбэҕэ бэрт буолан, ханан да кыайан ааспатахтара, онон дьыэ үрдүгэр ыттан, кырыыһаны көтүрэн, ыарыһаҕы тэллэхтэри хос ортотугар Иисус иннигэр түһэрбиттэрэ.

²⁰ Кинилэр итэҕэллэрин көрөн, Иисус ол киһиэхэ: «Эн аһыын-харан бырастыы буолар», – диэбитэ.

²¹ Сокуонньуттар уонна фарисейдар: «Бу Кини, Таңараны холуннара турааччы, кимий? Таңараттан атын ким аһыыны бырастыы гынар кыахтааҕый?» – дии санаабыттара.

²² Иисус кинилэр санааларын билэн эппитэ: «Эһиги тоҕо итинник саныгыт? ²³ Хайата чэпчэкиний: аһыын-харан бырастыы буолар диир дуу, эбэтэр туран хаамп диэн этэр дуу?

²⁴ Ол эрээри, Киһи Уола сиргэ аһыыны-хараны бырастыы гынар кыахтааҕын билэргит туһугар, – инньэ диэн баран, Кини босхон киһиэхэ туһаайан эппитэ: – Эһиэхэ этэбин, туран тэллэххин ылан, дьыэҕэр бар». ²⁵ Сонно киһи, бары көрөн турдахтарына, атаҕар туран кэлбитэ уонна сыппыт тэллэҕин ылан, Таңараны айхаллыы-айхаллыы, дьыэтигэр барбыта. ²⁶ Бары бэри диэн бэркиһээн, дьулайан, Таңараны уруйдууларын быһыгар: «Бүгүн биһиги сөҕүмэр дьиктини көрдүбүт!» – дэспиттэрэ.

Левийи ынгырыы

²⁷ Иисус бу кэнниттэн тахсан, харчы хомуллар сиригэр оло-
рор Левий диэн ааттаах түһээн хомуйааччыны көрөн, киниэхэ:
«Миигин батыс», – диэбитэ. ²⁸ Киһи тугун барытын хаалларан,
Иисуһу батыһан барбыта.

²⁹ Левий Киниэхэ анаан, дьиэтигэр улахан аһылык тарпыта;
онно түһээн хомуйааччылар уонна да атыттар бэрт элбэх буо-
лан, Кинилиин бииргэ аһаары, олорсубуттара. ³⁰ Фарисейдар уон-
на сокуонньуттар ону сөбүлээбэккэ, Кини үөрэнээччилэригэр
эппиттэрэ: «Эһиги түһээн хомуйааччылары уонна аһыылаах-
тары кытта тоҕо бииргэ аһыгыт-сиигит?»

³¹ Иисус кинилэргэ хоруйдаабыта: «Эмчиккэ өлүөрдэр наа-
дыйбаттар, ыарыһахтар наадыйаллар. ³² Мин кырдыксытта-
ры буолбатах, аһыылаахтары аһыыны билинэн Танараҕа эр-
гиллэргэ ынгыра кэлбитим».

Пост туһунан

³³ Онуоха кинилэр эппиттэрэ: «Иоанн үөрэнээччилэрэ чаас-
татык постаналлар, үгэллэр, фарисейдар үөрэнээччилэрэ эмиэ
биир оннуктар, отгон Эһиэннэрэ аһыыллар да, иһэллэр да».

³⁴ Иисус эппитэ: «Урууга кэлбит ыалдьыттары, күтүөт кини-
лэри кытта бииргэ сылдыарын тухары, аһааман диэн күһэйиэ
этигит дуо? ³⁵ Ол эрэри күтүөтү кинилэртэн былдыыр кэмнэ-
рэ кэлиэҕэ, дьэ оччоҕо кинилэр поһу тутуһар буолуохтара».

Саҥа уонна эргэ туһунан домох

³⁶ Өссө биир домоҕу кэпсээбитэ: «Ким даҕаны эргэ таҥас-
ка саҥа таҥастан хайа тардан ылан, абырах онгорбот; оннук
гыннаҕына, саҥа да таҥаһа алдьаныа, эргэҕэ да саҥа абыраҕа
сөп түбэһиэ суоҕа. ³⁷ Ким даҕаны саҥа көөннүбүт арыгыны
эргэ симииргэ куппат; оннук куттаһа, саҥа көөннүбүт
арыгы эргэ симири тоҕо тэбэн тохтуо, оччоҕо арыгы да
мэлийиэ, симиир да быраҕыллыа; ³⁸ онон саҥа арыгы саҥа
симииргэ кутулуохтаах; оччоҕо хайата да харыстаныа*.

* ^{5:38} Оччоҕо хайата да харыстаныа – сорох быллыргы гректии илиинэн
суруйууга бу тыллар суохтар.

³⁹ Ханнык да киһи өр туран сиппит арыгыны иһээт, сонно тута саҥа арыгыны иһиэн баҕарыа суоҕа, уруккута ордук диэбэ».

Субуота туһунан мөккүөр

6 Паасха иккис күнүгэр, бастакы субуотаҕа* Иисус бурдук быһыллыбыт буолагынан ааһан испитэ, үөрэнээччилэрэ сиппит куоластары, илиилэригэр мэлийэн сии иһэллэрэ.

² Сорох фарисейдар ону көрөн: «Тоҕо эһиги субуота күн итигирдик быһыыланаҕыт?» – диэбиттэрэ.

³ Иисус хардарбыта: «Давид аргыстарыныын айаннаан иһэн, аччыктаан тугу гыммытын эһиги, ама, аахпатаххыт дуо? ⁴ Кини аччык сылдьан, Танара дьиэтигэр киирэн, аҕабыт эрэ сиир ытык килиэбин ылан сизбитэ уонна аргыстарыгар бэрсибитэ буолбат дуо?» ⁵ Итиэннэ эппитэ: «Киһи Уола субуота да күн тоһоно буолар».

Хаппыт илиилээҕи субуотаҕа үтүөрдүү

⁶ Нөнүө субуотаҕа Кини эмиэ синагогаҕа киирэн үөрэппитэ. Онно уҥа илиитэ хаппыт киһи баара. ⁷ Сокуонньуттар уонна фарисейдар, Иисуһу буруйдаарылар, бу киһини субуотаҕа үтүөрдэрин кэтэспиттэрэ. ⁸ Иисус кинилэр ис санааларын билэн, хаппыт илиилээх киһиэхэ: «Кэл, манна ортоку тур», – диэбитэ. Киһи тахсан турбута.

⁹ «Мин эһигиттэн ыйытыам этэ, – диэбитэ Иисус кинилэргэ, – субуота күн тугу гыныллыахтааҕый: үтүөнү оноруллуохтаах дуу, куһаҕаны дуу? Олоҕу быһыыыр куолу дуу, өлөрөр куолу дуу?» Ким да тугу да саҥарбатаҕа**.

¹⁰ Кини барыларын кэриччи көрөн баран, ол киһиэхэ: «Илиигин уун», – диэбитэ. Киһи уунаатын кытта, ыалдьар илиитэ чөлүгэр түһэн хаалбыта. ¹¹ Фарисейдар ииримтийэ кыһыран, Иисуһу хайдах гынар туһунан сүбэлэспиттэрэ.

* ^{6:1} Паасха иккис күнүгэр, бастакы субуотаҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Субуотаҕа».

** ^{6:9} Ким да тугу да саҥарбатаҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Уон икки Апостол

¹² Биир күн Иисус хайа үрдүгэр Тангараҕа үнгэ тахсыбыта; Кини түүнү быһа үнпүтэ. ¹³ Онтон, сарсыарда буолбутугар, үөрэнээччилэрин ыңгыран ылан, кинилэртэн уон икки киһини Апостолларынан ааттаан талбыта: ¹⁴ Петр диэн ааты биэрэн баран Симоны, кини быраатын Андрейы, Иаковы, Иоанны, Филиби, Варфоломейы, ¹⁵ Матфейы уонна Фоманы, Алфей уола Иаковы уонна Зилот диэн ааттаах Симоны, ¹⁶ Иаков уола Иуданы уонна кэлин Кинини таннарбыт Иуда Искариоту.

Дьон Иисус Христоска кэлэлэр

¹⁷ Иисус кинилэри кытта хайаттан түһэн, хонуу сиргэ кэлэн тохтообута, онно халыг элбэх киһи — үгүс үөрэнээччилэрэ итиэннэ Иудея, Иерусалим, муора кытылыгар баар Тир, Сидон дьоно мустубута. ¹⁸ Кинилэр Иисуһу истээри, ыарыларыттан үтүөрээри кэлбиттэрэ; быртах тыыннарга буулатан эрэйдэнээччилэр эмиэ үтүөрэллэрэ; ¹⁹ Киниттэн тахсар күүс үтүөрдэрин иһин, мустубут дьон барыта Кинини таарыйа сатыыра.

Алгыска тиксии

²⁰ Иисус үөрэнээччилэрин диэки көрөн баран, эппитэ: «Алгыстааххыт эһиги дьаданылар: Тангара Саарыстыбата эһиэхэ ананар.

²¹ Алгыстааххыт билигин аччыктар: Тангара эһигини дуоһу-туоҕа.

Алгыстааххыт билигин ытаһааччылар: эһиги күлүөххүт-үөрүөххүт.

²² Алгыстааххыт эһиги — дьон эһигини абааһы көрдөбүнэ, туораттабына, үөхтэбинэ-таныйдабына, итиэннэ эһиги ааккытын Киһи Уолун туһуттан киртиттэбинэ. ²³ Оннук үөхпүт күннэригэр үөрүг-көтүг, өрөгөйдөөг: эһигини Халлаанга улуу наҕараада күүтэр. Кинилэр аҕалара пророктарга эмиэ итинник сыһаннаспытара.

Билигин топпут баайдары сор-мун күүтэр

²⁴ Сор-мун күүтэр эһигини баайдары, — эһиги хайыы-үйэ дуоһуйан тураҕыт!

²⁵ Сор-мун күүтэр билигин топпуттары — эһиги аччыктыаххыт!

Сор-мун күүтэр билигин күлээчилэри – эһиги ытыаххыт-сонгооххут!

²⁶ Сор-мун күүтэр эһигини – дьонно барытыгар хайҕатар буоллаххытына! Кинилэр аҕалара сымыйа пророктары эмиэ арбаабыттара.

Өстөөхтөргүтүн таптаан

²⁷ Оттон эһиэхэ, Миигин истээччилэргэ, этэбин: өстөөхтөргүтүн таптаан, эһигини абааһы көрөөччүлэргэ үтүөнү онорун, ²⁸ эһигини кырааччылары алҕаан, эһигини атаҕастааччылар тустарыгар Тангараҕа үнүг. ²⁹ Эйигин иэдэскэ охсубукка атын иэдэскин эмиэ тоһуйан биэр, сонгун былдыан ылааччы ырбаахыгын эмиэ ыларын мэйһидэһимэ. ³⁰ Эйигиттэн көрдөһөөччүгэ, ким да буоллун, биэр, итиэннэ эйигиттэн ылбыт киһиттэн төттөрү ирдээмэ. ³¹ Онон туохха барытыгар дьон эһиэхэ хайдах сыһаннаһыан баҕарабыт да, эһиги эмиэ дьонно соннук сыһаннаһыг. ³² Эһигини таптыыр дьону эрэ таптыыр буоллаххытына, туох махталын эрэйэбит? Аһыылаахтар даҕаны кинилэри таптыыр дьону таптыыллар эбээт. ³³ Эһиэхэ үтүөнү онорор дьонно эрэ үтүөнү онорор буоллаххытына, туох махталын эрэйэбит? Аһыылаахтар даҕаны үтүөҕэ үтүөнэн төлүүлэр эбээт. ³⁴ Төнүннэриэхтэрэ диэн эрэнэр дьонгутугар эрэ иэс биэрэр буоллаххытына, туох махталын эрэйэбит? Аһыылаахтар даҕаны аһыылаахтарга, төттөрү соччону ылаары, иэс биэрэллэр эбээт. ³⁵ Оттон эһиги өстөөхтөргүтүн таптаан, кинилэргэ үтүөнү онорун, төттөрү ылыахпыт этэ диэн кэтэспэккэ эрэ иэс биэрин, оччоҕо улуу наҕараадаҕа тиксиэххит, Үрдүк Тангара уолаттара буолуоххут. Ол эбэтэр Кини үтүөҕэ махтамматтарга, өһүөмнүлээхтэргэ да үтүө сыһаннаах. ³⁶ Онон, Аҕабыт амарабын курдук, эһиги эмиэ амарах буолун.

Аһыттары дьүүлээмэн

³⁷ Дьүүлээмэн, оччоҕо дьүүлэниэххит суоҕа; буруйдааман, оччоҕо буруйданыаххыт суоҕа; бырастыы гынын, оччоҕо бырастыы гыныллааххыт; ³⁸ биэрин, оччоҕо эһиэхэ эмиэ бэриллэҕэ: чин гына сиксиллибит, дьиппинитиллибит, тобус-толору үтүө мээрэинэн соннут тэллэҕэр кутан биэриэхтэрэ; ханнык

кээмэйинэн кэмниигит да, эһиэхэ эмиэ ол кээмэйинэн кэмнэнэн бэриллэбэ».

³⁹ Итиэннэ кинилэргэ манньк домоҕу кэпсээбитэ: «Хараҕа суоҕу хараҕа суох киһи сирдиир кыахтаах дуо? Иккиэн онкучахха түһүөхтэрэ суоҕа дуо? ⁴⁰ Үөрэнээччи үөрэтээччиттэн үрдээбэт буолан баран, ситтэҕинэ-хоттоҕуна, эмиэ үөрэтээччитин курдук буолуо.

⁴¹ Эн быраатын хараҕар тоҕо мас сыһын да булан көрөбүн, оттон бэйэн хараххар бэрэбинэ баарын билиммэккин? ⁴² Эбэтэр хайдах, бэйэн хараххар бэрэбинэни да көрбөт эрээригин „Быраатым, кэл эрэ, хараххыттан сыһы ылыым“ диэххиний? Сирэй көрбөх! Бастаан бэйэн хараххыттан бэрэбинэни таһаар, оччоҕо хайдах гынан быраатын хараҕыттан сыһы ылары билиэн.

Мас хайдаҕа отонунан биллэр

⁴³ Үчүгэй мас куһаҕан отонноммута диэн суох; куһаҕан мас үчүгэй отонноммута диэн эмиэ суох — ⁴⁴ хайа да мас отонунан биллэр: ыарҕаттан смокваны хомуйбаттар, эрбэһинтэн виноградады ылҕаабаттар. ⁴⁵ Үтүө киһи сүрэҕин үтүө баайыттан үтүөнү таһаарар, мөкү киһи сүрэҕин мөкү баайыттан мөкүнү таһаарар: киһи сүрэҕэ тугунан туолбута уһунан тахсар.

Икки акылаат

⁴⁶ Эһиги Миигин „Тойоммут! Тойоммут!“ диэн ынгыраҕыт эрээри, этэрбин тоҕо толорбоккутуй? ⁴⁷ Миэхэ кэлэн Мин тылбын истэр уонна толорор киһи кимиэхэ холооннообун эһиэхэ этиэм. ⁴⁸ Кини сири диригник хаһан, дьэтин акылаатын тааска түһэрбит киһиэхэ холоонноох. Өрүс халааннаатаҕына, күүстээх уу анһан кэлэр да, таас акылааттаах дьэни хамсаппат. ⁴⁹ Оттон ким Мин тылбын истэр эрээри, толорбот — ол дьэтин кумахха акылаата суох туппут киһиэхэ холоонноох: уу тоҕо анһан кэлиэ да, ол дьэ сонно синнэн түһүө».

Рим сотнигынын итэҕэлэ

7 Иисус норуokka этэр тылын түмүктээн баран, Капернаумна киирбитэ. ² Онно биир сотник күндүтүк саныыр кулута ыалдьан өлөөрү сытара. ³ Сотник Иисус туһунан истэн, кэлэн кулуппун үтүөртүн диэн көрдөһүттэрэ, иудей аҕа баһылыктарын

ыппыта. ⁴Кинилэр Иисуска кэлэн, биһигини кытта барыс диэн итэҕэтиилээхтик көрдөспүттэрэ: «Эн көмө онгороргор кини бэрт сөптөөх киһи — ⁵биһиги норуоппутун таптыыр буолан биһиэхэ синагога туттаран биэрбитэ». ⁶Иисус кинилэри кытта барсыбыта.

Дьыэҕэ чугаһаан истэҕинэ сотник Киниэхэ доҕотторунан илдьит ыппыта: «Тойонуом, эрэйдэнимэ! Мин Эйигин дьыэ-бэр киллэрэр кыахтаах үтүө киһи буолбатахпын; ⁷ол иһин Эйиэхэ бэйэм да тийэрим сөптөөх дии санаабатым. Эн биир тылы этиэнг эрэ кэрэх — кулутум экчи үтүөрүө. ⁸Мин төһө да бэйэм бас бэринэр тойоттордоох буолларбын, бэйэм эмиэ бас билэр буйуннардаахпын, олортон биирдэрин бар диэтэхпинэ, барар; атынын кэл диэтэхпинэ, кэлэр; чаҕарбын эмиэ итини онгор диэтэрбин эрэ, онгорор».

⁹Иисус мань истэн сөҕөн, батыһан иһэр дьонно эргиллибитэ: «Эйиэхэ этэбин, Мин Израильга даҕаны маннык итэҕэли булбатаҕым». ¹⁰Сорукка ытыллыбыт дьон дьыэҕэ төннөн кэлиилэригэр ыалдыбыт* чаҕар хайыы-үйэ үтүөрэн тоһуйбута.

Наин куорат огдооботун уолун тилиннэри

¹¹Бу кэнниттэн Иисус Наин диэн куоракка барбыта; Кинини кытта үгүс үөрэнээччилэр** уонна көй элбэх дьон барсыбыттара. ¹²Кини куорат ааныгар чугаһаан истэҕинэ, биир ийэ соҕотох уола өлбүтүн утары таһааран иһэллэрэ. Дьахтар огдообо этэ. Кинини кытта куорат үгүс олохтоохторо хаамсан иһэллэрэ. ¹³Айыы Тойон огдообону көрөн аһынан: «Ытаама», — диэбитэ уонна ¹⁴чугаһаан кэлэн хоруобу таарыйбыта, онуоха көтөҕөн иһээччилэр тохтообуттара; Иисус эппитэ: «Эдэр киһи, эйиэхэ этэбин — тур!»

¹⁵Өлбүт киһи өндөйөн олоро түспүтэ уонна сангаран барбыта; Иисус кинини ийэтигэр туттарбыта.

¹⁶Бары саллан: «Биһиэхэ улуу Пророк баар буолбут! Таңара Бэйэтин норуотугар көмөлөһө кэлбит!» — диэн Таңараны айхаллаабыттара. ¹⁷Кини туһунан маннык сурах бүтүн Иудея устун тарҕанан, тулатынааҕы сирдэри эмиэ тилийэ көппүтэ.

* 7:10 *Ыалдыбыт* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

** 7:11 *Үгүс үөрэнээччилэрэ* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «үөрэнээччилэрэ».

Иисус Христос уонна Иоанн Сүрэхтээччи

¹⁸ Иоанн итини барытын үөрэнээччилэриттэн истэн баран, ¹⁹ икки үөрэнээччитин ыңыран ылан, «Кэлиэхтээх Эн буолабын дуу, эбэтэр кими күүтэбит дуу?» диэн ыйытара Иисуска ыппыта.

²⁰ Илдьиттэр Киниэхэ кэлэн эппиттэрэ: «Иоанн Сүрэхтээччи биһигини Эйигиттэн ыйытара ытта: Кэлиэхтээх Эн буолабын дуу, эбэтэр кими күүтэбит дуу?»

²¹ Бу кэмнэ Иисус элбэх киһини ыарыыттан, кыаммат буолуоттан, куһаҥан тыыннартан үтүөрдүбүтэ, үгүс хараҥа суохтарга күн сырдыгын бэлэхтээбитэ. ²² Иисус кинилэргэ эппитэ: «Баран тугу көрбүккүтүн-истибикигин Иоанна кэпсээн: хараҥа суохтар харахтаналлар, доҕолоннор атахтаналлар, аран ыарыылаахтар ырааһыраллар, дьүлэйдэр истэр буолаллар, өлбүттэр тиллэллэр, оттон дьадангылар Үөрүүлээх Илдьити истэллэр. ²³ Миигин саарбахтаабат киһи алгыстаах».

Иисус Христос Иоанн Сүрэхтээччи туһунан

²⁴ Иоанн ыппыт дьоно төннүбүттэрин кэннэ, Иисус кини туһунан норуokka маннык эппитэ: «Эһиги иччитэх сиргэ тугу көрө бара сылдыбыккытый? Тыал хамсатар хомуһун дуо? ²⁵ Тугу көрө бара сылдыбыккытый? Мааны тангаска сууламмыт киһини көрөөрү дуо? Баайдык таннааччылар, дэлэгэй олохтоохтор дыбарыаска олороллор. ²⁶ Тугу көрө бара сылдыбыккытый? Пророгу дуо? Соннук, эһиги пророгу көрбүккүт; өссө этэбин: эһиги пророктааҥар да улаханы көрбүккүт. ²⁷ Суруйууларга кини туһунан этилибитэ: „Көр бу, Мин илдьит киһибин Эн иннигэр ыытабын, кини Эн барар суолгун солуоҕа“. ²⁸ Эһиэхэ этэбин: Иоаннааҕар улуу пророк* ийэттэн төрүү илик, ол гынан баран Тангара Саарыстыбатыгар саамай кыралара да кинитээҕэр улахан».

(²⁹ Кинини истибит дьон бука бары, бэл, түһээн хомуйааччылар, Тангара кырдыктааҕын билиммиттэрэ; кинилэр Иоанна сүрэхтэммит этилэр; ³⁰ оттон фарисейдар уонна сокуонньуттар

* 7:28 *Иоаннааҕар улуу пророк* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иоаннааҕар улуу ким да».

киниэхэ сүрэхтэммэккэ, Тангара көгүлүн бэйэлэриттэн тэйип-питтэрэ.)

³¹ Ол иһин Айыы Тойон эппитэ: «Субу көлүөнэ дьону кимиэхэ тэнниэмий? Кинилэр ким курдуктарый? ³² Кинилэр таһырдыа олорон бэйэ-бэйэлэригэр „Биһиги флейтаҕа оонньообуппутугар – үнкүүлээбэтэххит, кутурҕан ырыатын ыллаабыппытыгар – ытаабатаххыт“ дэһэн хаһытаһар оҕолор курдуктар. ³³ Иоанн Сүрэхтээччи кэлэн килиэби да сиэбэт, арыгыны да испэт, ону эһиги абааһыга буулаппыт диигит. ³⁴ Киһи Уола кэлэн, аһыыр да, иһэр да, ону эһиги бу киһи аһас уонна иһээччи, түһээн хомуһааччылар, анһыылаахтар доҕордору дэһэбит. ³⁵ Ол эрэри Тангара Муудараһа кырдыктааһын оҕолоро бары билиммиттэрэ».

Иисус Христуу арыынан аҕаабыт дьахтар

³⁶ Биир фарисей Иисуһу аһата ыһырбыта. Кини фарисей дьэтигэр киирэн, аһаары өттүгэстээн сыппыта. ³⁷ Арай ол куоракка баар анһыылаах дьахтар Кини фарисей дьэтигэр аһылыкка кэлбитин билэн, алебастр иһиккэ үчүгэй сыттаах арыыны илдьэ кэлбитэ, ³⁸ итиэннэ Кини кэннигэр туран, ытыы-ытыы, Иисус атаһын хараһын уутунан сууйбута, баттаһынан соппута уонна, ууруу-ууруу, үчүгэй сыттаах арыытынан аҕаабыта.

³⁹ Иисуһу ыһырбыт фарисей маны көрөн, иһигэр санаабыта: «Бу олорооччу чахчы Пророк эбитэ буоллар, хайа сүрдээх-кэптээх дьахтар Кини атаһын таарыйарын билиэхтээх этэ. Бу анһыылаах дьахтар буолбаат!»

⁴⁰ Иисус киниэхэ хайыһан: «Симон! Мин эйиэхэ этэрдээхпин», – диэбитэ.

«Этиий, Үөрэтээччи», – диэбитэ анараангыта.

Иэскэ киирбит икки киһи туһунан домох

«⁴¹ Биир баайга икки киһи иэскэ киирбиттэр: биирдэрэ биэс сүүс үрүн көмүс манһыат иэстэммит, иккиһэ биэс уон манһыат. ⁴² Иэстэрин тугунан да төлүүр кыахтара суоһун иһин, тойон иккиэннэрин иһин бырастыы гыммыт. Бу икки киһиттэн хайалара кинини ордук күүскэ таптыаҕа дии саныгыһый?»

⁴³ Симон эппитэ: «Ордук улахан иэстээҕэ дии саныыһын».

«Сөпкө тойонноотун, – диэбитэ Иисус, ⁴⁴ онтон дьахтарга эргиллэн баран, Симонна эппитэ: – Эн бу дьахтары көрөбүн»

дуо? Дьыэбэр кэлбиппэр эн Миэхэ атахпын суунарбар уу биэр-бэтэбин, оттон кини харафын уутунан атахпын сууйан батта-фынан сотто; ⁴⁵эн Миигин уураабатафын, оттон кини кириэх-питтэн биир кэм атахпын ууруур; ⁴⁶эн төбөбүн арынан аҕаа-батафын, оттон кини буоллафына атахпын аҕаата*. ⁴⁷Ол иһин эйиэхэ этэбин: кини күүскэ таптаабытын иһин, элбэх аныыта бырастыы буолар, оттон кимиэхэ аҕыйах бырастыы буолбут — ол кыратык таптыыр».

⁴⁸Оттон дьахтарга: «Эн аныыг-харан бырастыы буолар», — диэбитэ. ⁴⁹Маныха атын ыалдьыттар «Аныыны бырастыы гынар бу кимий?» дии санаабыттара.

⁵⁰Кини дьахтарга эппитэ: «Итэҕэлин эйигин быһаата, эйэни кытта бар».

Иисус Христоска көмөлөспүт дьахталар

8 Бу кэнниттэн Иисус Танара Саарыстыбатын Евангелиетын иһитиннэрэ куораттарынан, дэриэбинэлэринэн барбыта. Уон икки үөрэнээччитэ Кинини кытта бииргэ сылдыаллара; ²кинилэри кытта өссө куһаҕан тыыннартан уонна ыарыыларыттан үтүөрбүт дьахталар бааллара: Магдалина** диэн ааттаах Мария (Иисус киниттэн сэтгэ абааһыны үүрэн таһаарбыта); ³Ирод*** дьыэтин салайар Хуза ойоҕо Иоанна, Сусанна уонна да атыттар элбэх этилэр. Кинилэр Иисуска уонна Кини үөрэнээччилэригэр баардарынан-суохтарынан көмөлөспүттэрэ.

Бурдук ыһааччы туһунан домох

⁴Дьон Киниэхэ бары куораттан барытыттан кэлэ тураллара; биридэ үтүмэн үгүс киһи мустубутугар Кини маннык домоҕу кэпсээбитэ: «⁵Бурдук ыһааччы бурдугун ыһа тахсыбыт. Ыһа сырыттаҕына, ыспыт сиэмэтин сороҕо суол кытытыгар түһэн тэпсиллэн хаалбыт, ону халлаан көтөрдөрө тонсуйан сиэн

* 7:44-46 Дьон сандалианан сылдыар буолан, атахтара быыл буолара, ол иһин кэлбит ыалдьыкка, үгэс быһыытынан, атаҕын суунарыгар уу биэрэллэрэ; хаһаайын ыалдытын иэдэһиттэн уураан көрсөрө; уһулуччу ытыктанар ыалдыт төбөтүн үчүгэй сыттаах олива арыытынан аҕыыллара.

** 8:2 *Магдалина* — Магдала куораттан төрүттээх.

*** 8:3 *Ирод* — Ирод Антипа.

кэбиспиттэр; ⁶ сороџо буоллабына тааска түһэн, араскыланаат, сиик суоџуттан хатан хаалбыт; ⁷ сороџо хатыылаах ыарџа быыһыгар түспүтүн ыарџа өрө үүнэн тумнаран кэбиспит. ⁸ Сороџо өнг буорга түһэн сүүс төгүл үрдүк үүнүүнү биеэрбит».

Мань кэпсээн баран: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!» — диэн санга алайбыта.

⁹ Үөрэнээччилэрэ Киниттэн бу домох суолтатын ыйыппытара. ¹⁰ Иисус эппитэ: «Эһиэхэ Таһара Саарыстыбатын кистэлэннэрин билэр кыах бэриллибитэ, оттон ити атыттарга барыта домохторунан этиллэр, онон кинилэр көрөр эрээри, көрбөттөр, истэр эрээри, өйдөөбөттөр.

Бурдук ыһааччы туһунан домох быһаарыыта

¹¹ Бу домох быһаарыыта маннык: сиэмэ — Таһара тыла; ¹² суол кытыытыгар түспүт сиэмэ — истэр дьон, ол гынан баран кинилэргэ адьарай кэлэн, итэҕэйбэтиннэр, быһаамматыннар диэн, истибит тылларын сүрэхтэриттэн ильдэ барар; ¹³ оттон тааска ыһыллыбыт — ол тылы үөрүүнэн ылынар эрээри, силиһэ суох буолан, ардыгар эрэ итэҕэйэр, оттон тургутуу кэмигэр тэйэр дьон; ¹⁴ хатыылаах ыарџа түспүт — ол тылы истэр эрээри, тэйэ түстүлэр да, олох сүпсүлгэнэ, баай-дуол, күннээҕи үөрүү-дуоһуйуу тумнаран, итэҕэллэрэ сиппэккэ хаалбыт дьон; ¹⁵ оттон өнг буорга ыһыллыбыт сиэмэ — ол Таһара тылын истэр уонна истибит тылларын үтүөкэн, ыраас сүрэхтэригэр инэрэ сылдьан, бары ыарахаттары тулуйан туран итэҕэйэр дьон».

Мань кэпсээн баран Кини: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!» — диэн санга алайбыта*.

Сибэтиинньик туһунан домох

«¹⁶ Ким да сибэтиинньиги уматан баран, иһитинэн саба уурбат, орон анныгар туруорбат, ол оннугар, киирээччилэр сырдыгы көрдүннэр диэн, олоџор туруорар. ¹⁷ Кистэммит көстүбэтэҕэ, кистэлэн арыллыбатаџа диэн суох. ¹⁸ Онон хайдах

* 8:15 *Мань кэпсээн баран Кини: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!» — диэн санга алайбыта — сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.*

истэргитин кэтэнэн көрүнүн: баардаахха Тангара өссө биэриэ-
 ҕэ, отгон туга да суох киһиттэн баардаахпын дии санаабыта
 кытта былдыаныаҕа».

Иисус Христос Ийэтэ уонна бырааттара

¹⁹ Киниэхэ Ийэтэ уонна бырааттара кэлэн баран, дьон элбэҕэ
 бэрдиттэн хаайтаран, кыайан ааспатахтара.

²⁰ «Ийэнг уонна бырааттарың кэлэн таһырдыа тураллар, Эйи-
 гин көрсүөхтэрин баҕараллар», — диэн Киниэхэ биллэрбиттэрэ.

²¹ Иисус эппитэ: «Тангара тылын истэр уонна толорор дьон —
 олоҕо Мин Ийэм уонна Мин бырааттарым буолаллар».

Силлиэни тохтоуу

²² Биирдэ Кини үөрэнээччилэрин кытта ончоҕо киирэн ба-
 ран: «Күөл уңуор туоруоҕун», — диэбитэ. Уңуор устубуттара.
²³ Устан истэхтэринэ, Иисус утуйан хаалбыта. Күөлгэ эмискэ
 күүстээх силлиэ түһэн, долгун сабыта биэртэлээн, ончо уунан
 туолан барбыта, онон тимирэр кутталга киирбиттэрэ.

²⁴ Кэлэн, Кинини уһугуннаран: «Үөрэтээччи! Үөрэтээччи!
 Өлөн эрэбит!» — диэбиттэрэ.

Кини туран тыалы, сабыта охсор долгуну буйбутта: сонно ту-
 та тыал да, долгун да уостан, уоскуйан хаалбыттара. Уу чуумпу
 буолбута. ²⁵ «Итэҕэлгит ханнаһый?» — диэбитэ Кини үөрэнээч-
 чилэригэр.

Кинилэр дьулайан даҕаны, дыктиргээн даҕаны, бэйэлэрин
 икки ардыларыгар: «Кимий — бу Кини, тыалы да, ууну да буй-
 ууан бас бэриннэрээччи?» — дэспиттэрэ.

Куһаҕан тыыннарга буулаппыт киһини үтүөрдүү

²⁶ Галилеяны утары сытар Гадара сиригэр кэлэн тиксибиттэрэ.
²⁷ Иисус биэрэккэ тахсыбытыгар, өр кэм устата абааһыларга буу-
 латан, танас диэни танныбакка, дьиэҕэ-уокка олоҕорбокко, өл-
 бүт дьону кистиир хаспахтарга хорҕойбута ырааппыт киһи Ки-
 ниэхэ утары тахсан кэлбитэ. ²⁸ Кини Иисуһу көрөөт, иннигэр
 умса түһэн баран, күөмэйин мунунан хаһытаабыта: «Эн Миэ-
 хэ тугун кыһалҕатай, Иисус, Үрдүк Тангара Уола? Эйигиттэн
 ааттаһабын, миигин муннаама!» ²⁹ Иисус быртаһа тыны бу ки-
 хиттэн тахсарыгар дьаһайбытын иһин, кини итинник эппитэ.

Абааһы бу киһини бэрт уһун кэм устатыгар муннаабыт этэ: кинини атаһтары, илиилэри тимир сыабынан, быанан кэлгийэн маньыллара да, киһи ону быһыта тыытан баран, абааһыга кыйдатан иччитэх сирдэринэн куотара.

³⁰ Иисус киниттэн: «Аатын кимий?» — диэн ыйыппыта.

Элбэх абааһы киирбит буолан, кини: «Легион», — диэн хоруйдаабыта. ³¹ Абааһылар Иисустан кинилэри үтүгэн түгэбэр үүрбэтигэр көрдөспүттэрэ. ³² Онно хайа үрдүгэр балысхан сибиинньэ үөрэ мэччийэ сылдьара. Абааһылар сибиинньэлэргэ киирэрбитин көнүллээ диэн көрдөспүттэрэ. Иисус көнүллээбитэ. ³³ Кинилэр киһиттэн тахсан сибиинньэлэргэ киирбиттэригэр, бүтүн үөр сибиинньэ эмпэрэттэн ыстанан, күөлгэ тимирэн хаалбыта.

³⁴ Маньыһыттар ону көрөн, куоракка уонна дэриэбинэлэргэ сүүрэн тийэн тыллаабыттара. ³⁵ Олохтоохтор туох буолбутун көрө, утары тахсыбыттара; кинилэр Иисуска кэлэн, били абааһылар тахсыбыт киһи таннан, өйдөнөн-төйдөнөн, Кини атабын аттыгар сиргэ олорорун көрөн, улаханлык куттаммыттара. ³⁶ Маны барытын көрбүт дьон куһаҕан тыыннарга буулаппыт киһи хайдах быһыылаахтык үтүөрбүтүн кинилэргэ кэпсээбиттэрэ. ³⁷ Гадара уобалаһын дьоно бары улуу кутталга ыларан, Иисуһу биһигиттэн бар диэн көрдөспүттэрэ. Иисус ончочо олон, төттөрү устубута.

³⁸ Абааһылартан босхоломмут киһи, Кинини кытта бииргэ сылдьаары көрдөспүтүгэр Иисус эппитэ: ³⁹ «Дьыэбэр төннөн, Тангара эйиэхэ тугу онгорбутун кэпсээ». Киһи баран, Иисус киниэхэ тугу онгорбутун куораты биир гына кэпсээбитэ.

Өлбүт кыыс уонна ыарыһах дьахтар

⁴⁰ Иисус төннөн кэлбитигэр Кинини элбэх киһи утары көрсүбүтэ — бары кэтэһэн тураллара. ⁴¹ Арай биир Иаир диэн ааттаах киһи, синагога тойоно, кэлэн Иисус иннигэр умса түһэн, дьыэбэр барыс диэн көрдөспүтэ. ⁴² Кини уон икки саастаах соҕотох кыыс оҕолооҕо ыалдьан өлөөрү сытара. Иисус кинини кытта барсыбыта, дьон тула өттүтүн ыга анһан испиттэрэ.

⁴³ Биир уон икки сыл устата хаана баран ыалдыбыт, баайын барытын эмчиттэргэ кутан баран, хайаларыттан да туһамматах дьахтар ⁴⁴ Кини кэнниттэн кэлэн, таһаһын таарыйбытыгар сонно тутта хаана барара тохтоон хаалбыта.

⁴⁵ «Ким Миигин таарыйда?» – Иисус ыйышпыта.

Ким да билиммэтэбэ. Петр итиэннэ Кинини кытта бииргэ сылдыааччылар эппиттэрэ: «Үөрэтээччи! Эйигин киһи бөбө ыга анһан иһэр эбээт, Эн буоллабына ким Миигин таарыйда диигин»*.

⁴⁶ «Ким эрэ Миигин таарыйда, – диэбитэ Иисус. – Миигиттэн күүс тахсыбытын биллим».

⁴⁷ Дьахтар биллибэккэ хаалар кыаҕа суоҕун өйдөөн, ис-иһиттэн титирэс буола долгуйан, Кини иннигэр тобуктуу түспүтэ уонна тоҕо Кинини таарыйбытын итиэннэ хайдах сонно үтүөрбүтүн бар дьон иннигэр кэпсээбитэ.

⁴⁸ Иисус эппитэ: «Кыһым, эрдий! Эйигин итэҕэлиҥ быһаата. Эйэни кытта бар».

⁴⁹ Маны этэ турдабына, синагога тойонугар дьиэтиттэн киһи кэлэн: «Кыһын быһынна, – диэн эппитэ. – Онон Үөрэтээччини түбүгүрдүмэ».

⁵⁰ Иисус маны истэн, Иаирга: «Куттаныма, итэҕэй эрэ – кыһын быһананна», – диэбитэ. ⁵¹ Дьибэҕэ киирэригэр Петртан, Иоантан, Иаковтан уонна кыыс ийэлээх аҕатыттан ураты атын кими да киллэрбэтэҕэ. ⁵² Бары кыһы аһыйан ытаһаллара, суланаллара. Иисус: «Ытаһыман, кыыс өлбөтөх, утуяа сытар», – диэбитэ. ⁵³ Оҕо өлбүтүн билэр буолан, Кинини күлүү гыммыттара.

⁵⁴ Кини барыларын таһаартаан баран, кыыс илиитин тутан туран улаханлык: «Кыысчаан, тур!» – диэбитэ. ⁵⁵ Сонно кыыстын киллэрэн, туран кэлбитэ; Иисус кинини аһатарга соруйбута. ⁵⁶ Оҕо төрөппүттэрэ бэри диэн бэркиһээбиттэрэ. Иисус кинилэри, манна туох буолбутун туһунан кимиэхэ да кэпсээбэттэрин курдук, кытаанахтык сэрэппитэ.

Уон икки Апостолы ыытыы

9 Иисус Уон Иккиэлэрин ынгыран ылан, кинилэргэ бары абааһылары үүрэн таһаарар, ыарыыттан үтүөрдэр күүһү уонна былааһы биэрбитэ. ² Итиэннэ кинилэри Таһара Саарыстыбатын туһунан иһитиннэртэрэ, ыарыһахтары үтүөртэрэ ыыталаабыта.

* 8:45 *Итиэннэ Кинини кытта бииргэ сылдыааччылар... Эн буоллабына ким миигин таарыйда диигин* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

«³Суолга тугу да ильдэ барыман: тайах маһы да, матаҕаны да ылыман, килиэби, харчыны да, икки суол уларыттар таҥаһы да уктуман, — диэбитэ Кини. — ⁴Ханнык дьыэҕэ киирэҕит да, айанҥа турунуоххутугар диэри, ол дьыэттэн көһүмэн. ⁵Өскөтүн ханнык эмэ куоракка эһигини ылымматахтарына, онтон тахсан иһэн, кинилэргэ сэрэтии буоллун диэн, бэл атаххыт быылын кытта тэбээн хаалларын». ⁶Апостоллар айанҥа туруммутара; кинилэр дэриэбинэлэри кэрийэ сылдьан, ханна да буоллун, Евангелиены иһитиннэрэллэрэ, ыарыһахтары үтүөрдэллэрэ.

Ирод дьиксиниитэ

⁷Ирод баһылык* Иисус онгорор дьайыыларын туһунан барытын истэн-билэн баран, санааҕа түспүтэ. Кини дьон тылыттан дьиксинэрэ: сорохтор бу Иоанн өлөн баран тиллибит дииллэрэ, ⁸сорохторо Илия кэлбит дэһэллэрэ, атыттара буоллаҕына былыргы ханнык эрэ пророк тиллибит диэн сылыктыыллара.

⁹«Иоанны мин моонньоох баһын быстарбытым, оччоҕо бу маннык сурахтаах хайалара буоллаҕай?» — Ирод санааҕа ылларбыта. Уонна хайдах эмэ гынан Кинини көрүөн баҕарбыта.

Апостоллар төннүүлэрэ

¹⁰Апостоллар төннөн кэлэн, тугу онгорбуттарын барытын Иисуска кэпсээбиттэрэ. Иисус кинилэри бэйэлэрин эрэ ильдэ Вифсаида куорат чугаһынааҕы иччитэх сиргэ барбыта. ¹¹Ол эрээри баһаам үгүс дьон ону билэн, Кинини батыһан барбыттара. Иисус кинилэри көрсөн, Таһара Саарыстыбатын туһунан кэпсээбитэ, үтүөрт диэн көрдөһөөччүлэри үтүөрдүтэлээбитэ.

Бис тыһыынча кинини аһатыы

¹²Күн киэһэриитэ Уон Иккиэлэр Киниэхэ кэлэн: «Дьону ыгталыырын буоллар, чугастааҕы сэлиэнньэлэргэ, дэриэбинэлэргэ баран хонук сирдэрин, аһыыр астарын булуноо этилэр, бу олох иччитэх сиргэ сылдыабыт», — диэбиттэрэ.

¹³Иисус эппитэ: «Эһиги кинилэргэ аста биэрин».

* ^{9:7} Баһылык — грек. тетрарх, еврей сирин түөрт гыммыттан биирин баһылыга.

«Биһиэхэ биэс килиэби кытта икки балык эрэ баар, — дэспиттэрэ үөрэнээччилэрэ. — Бачча элбэх киһиэхэ ас атыылаһа барыах бэйэбит дуу?» (14 Барыта биэс тыһыынча кэринэ киһи баара.)

«Дьону биэс уоннуу гына эрээтинэн олордун», — диэбитэ Иисус. 15 Кини эппитин толорбуттара. 16 Иисус биэс килиэби кытта икки балыгы ылан, халлаан диэки көрөн туран Таңараҕа махтаммыта уонна тоһутан, түгэттэрэ, үөрэнээччилэригэр биэрбитэ. 17 Бары того-хана аһаабыттара. Ордубут аһы хомуйбуттара уон икки тымтай буолбута.

«Эн Таңара Христовунаҕын»

18 Биирдэ Иисус иччитэх сиргэ үгэ сырыттаҕына, үөрэнээччилэрэ тийэн кэлбиттэрэ. Иисус кинилэртэн: «Дьон Миигин ким дииллэрий?» — диэн ыйыппыта.

Үөрэнээччилэрэ эппиттэрэ: 19 «Сорох Иоанн Сүрэхтээчи диир, сорох Илия, сорохтор ханнык эрэ быллыргы пророк тиллибит дэһэллэр».

20 «Оттон эһиги Миигин ким диигитий?» — Иисус ыйыппыта.

«Биһиги Эйигин Таңара Христоһа диибит», — диэн хоруйдаабыта Петр.

Иисус Христос өлөн баран тиллэрин эрдэттэн этэр

21 Бу туһунан кимиэхэ эмэ кэпсииллэрин кытаанахтык бобон баран, Иисус эппитэ: 22 «Киһи Уола элбэх эрэйи-муну көрүүхтээх, Кинини аҕа баһылыктар, архиерейдар уонна сокуонньуттар* ылыммаккалар, өлөрүүхтэрэ, онтон үһүс күнүгэр Кини өлбүттэртэн тиллиэбэ».

Иисус Христос туһугар барытыттан аккаастаныы

23 Итиэннэ барыларыгар эппитэ: «Ким Миигин батыһыан баҕарар — бэйэҕиттэн аккаастан уонна кириэскин сүгэн Миигин батыс. 24 Ким олобун быһыһыан баҕарбыт, олобун** сүтэриэбэ, оттон ким Мин туспар бэйэтин олобун сүтэрбит, олобун

* 9:22 *Аҕа баһылыктар, архиерейдар уонна сокуонньуттар* — синедрион чилиэннэрэ.

** 9:24 *Олобун* — эбэтэр «дууһатын».

быһыаҕа. ²⁵ Өскөтүн киһи бүтүн аан дойдуну баһылаан баран өллөбүнэ эбэтэр эчэйдэҕинэ, ол баһылаабыта киниэхэ туох туһалаах буолуой? ²⁶ Ким эмэ Миигиттэн уонна Мин тылбыттан сааттаҕына, Киһи Уола Бэйэтин килбиэнинэн итиэннэ Аҕатын уонна Аанһалларын килбиэннэринэн сырдаан тийээн кэллэҕинэ, киниттэн бэйэтиттэн сааттаҕа. ²⁷ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: манна турааччылартан сорохторо, өлөр өлүү амтанын билбэккэ да сылдьан, хайыы-үйэ Танара Саарыстыбатын көрүөхтэрэ».

Дьһун уларыыы

²⁸ Бу кэнниттэн аҕыс күн ааспыта. Иисус Петры, Иоанны уонна Иаковы ильдэ хайа үрдүгэр үнэ тахсыбыта. ²⁹ Үнэ туран Кини сирэйэ уларыыан хаалбыта, таһаһа килбэннэс кылбаа манган буолбута. ³⁰ Арай көрдөхтөрүнэ, икки киһи — Моисей уонна Илия — Кинини кытта кэпсэтэ тураллара; ³¹ кинилэр килбиэннээх сырдыкка көстөн кэлэн, Иисус суолун Иерусалимга тийээн түмүктүөхтээҕин кэпсээбиттэрэ. ³² Петр аргыстарыныын ууларыгар баттатан, утуйан хаалбыттара, ол эрээри уһуктан кэлэн Иисус кэрэмэн килбиэнин итиэннэ Кинини кытта икки киһи турарын көрбүттэрэ.

³³ Кинилэр Иисустан тэйэн эрдэхтэринэ, Петр Киниэхэ эппитэ: «Үөрэтээччи! Манна сылдьарбыт үчүгэй даҕаны; биһиги үс отууну тутуохпут: бири Эһиэхэ, бири Моисейга, бири Илияҕа». Тугу этэрин кини бэйэтэ да билбэт этэ.

³⁴ Маны этэ турдаҕына кинилэргэ быллыт кэлэн сыдыайбыта; быллыт иһигэр киирэн кинилэр олус куттаммыттара. ³⁵ Былыт быһыытан: «Мин Тапталлаах* Уолум бу баар, Кинини истин!» — диир сана дуораһыйбыта. ³⁶ Бу сана дорҕооно уостаатын кытта, Иисус соҕотох хаалбыта. Кинилэр маны кистэлэннэ туппуттара, тугу көрбүттэрин ол саҕана кимиэхэ да кэпсээбэтэхтэрэ.

Куһаҕан тыыҥҥа буулаппыт уолу үтүөрдүү

³⁷ Сарсыныгар хайаттан түспүттэригэр Иисуһу элбэх киһи утары көрсүбүтэ. ³⁸ Эмискэ дьон быһыытан ким эрэ: «Үөрэтээччи! —

* 9:35 *Тапталлаах* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «талбыт».

диэн сана аллайбыта. — Ааттаһабын Эйигиттэн, уолбун көр: баар-суох соботох оҕом; ³⁹ куһаҕан тыын хам ыллаҕына, оҕом эмискэ үөгүлүү түһэр; күүгэн аллыар диэри, оҕобун сордуур, сорун сордоон баран биирдэ, нэһиилэ тэйэр. ⁴⁰ Үөрэнээччилэргиттэн үүрүн диэн көрдөстүм да, кыайбатылар».

⁴¹ «Оо, итэҕэлэ суох, буорту буолбут көлүөнэ! — диэбитэ Иисус. — Хаһаанна диэри эһигини кытта сылдыабын, эһигини тулуйабын? Уолгун манна аҕал».

⁴² Уол чугаһаан истэҕинэ, абааһы кинини сиргэ охторбута; оҕо ингиир-ситиитин тартаран барбыта; Иисус быртах тыыны бобон уолчааны үтүөрдэн, аҕатыгар туттарбыта. ⁴³ Бука бары Тангара улуу кыаҕын көрөн бэркиһээбиттэрэ.

***Иисус Христос өлөн баран тиллиэхтээҕин
өссө биирдэ этэр***

Киһи эрэ барыта Иисус онгорор дьайыыларынын сөҕө-махтайа сылдыар кэмигэр Кини үөрэнээччилэригэр эппитэ: ⁴⁴ «Мин эһиэхэ этэрбин өйдөөн истин: Киһи Уола дьон илиитигэр бэриллиэҕэ». ⁴⁵ Кинилэр буоллаҕына бу этиини, суолтата кинилэртэн кистэммит буолан, өйдөөбөтөхтөрө, оттон тугу эппитин Бэйэтиттэн ыйытыахтарын саллалара.

***Тангара Саарыстыбатыгар
ким саамай улаханый?***

⁴⁶ Үөрэнээччилэргэ кинилэртэн хайалара ордук улаханын быһаарсыһыах санаа кирибитэ. ⁴⁷ Иисус кинилэр ис санааларын билэн, оҕону ылан, Бэйэтин иннигэр туруорбута ⁴⁸ уонна эппитэ: «Ким бу оҕону Мин ааппар ылынар, ол Миигин ылынар; оттон ким Миигин ылынар, ол Миигин Ыппыты ылынар. Ким барыгытыттан кыра — ол барыгытыттан улахан буолуоҕа».

Ким эһигини утарбат, ол эһиги диэки

⁴⁹ Маныаха Иоанн эппитэ: «Үөрэтээчи! Биһиги Эн ааккынан абааһылары үүрэн таһаарар кинини көрдүбүт; кини биһигини кытта бииргэ сылдыбат, ол иһин үүрэрин боптубут».

⁵⁰ «Аны боппот буолун, — диэбитэ Иисус киниэхэ. — Ким эһигини утарбат, ол эһиги диэки».

Иисус Христуу ылымматах Самария дэриэбинэтэ

⁵¹ Бу дойдуттан ылыллыахтаах күнэ хайыы-үйэ чугаһаабытыгар Кини Иерусалимга барардыы быһаарынан, ⁵² илдьиттэрин инники ыппыта. Кинилэр Самария дэриэбинэтигэр урут тийээн Иисус кэлэригэр бэлэмнээри киирбиттэрэ. ⁵³ Ол эрэри олохтоохтор Кинини киллэрбэтэхтэрэ: Иерусалимга баран иһэрэ тас дьүһүнүттэн көстөрө. ⁵⁴ Маны көрөн үөрэнээччилэрэ Иаковгаах Иоанн эппиттэрэ: «Тойоммуот! Халлаантан уот түһэн кинилэри имири эстин диэн этиэхпитин баһарабын дуо? Урукку Илия курдук?»*

⁵⁵ Иисус эргиллэн, кинилэри буойбута: «Ханнык Тыын дьоно буоларгытын билбэккит. ⁵⁶ Киһи Уола дьон дууһатын өлөрө кэлбэтэбэ, быһыһы кэлбитэ»**. Онон атын дэриэбинэбэ барбыттара.

Иисус Христуу батыһыы диэн тугуй?

⁵⁷ Айаннаан истэхтэринэ, аара суолга ким эрэ Кинини: «Тойонуом! — диэн ыңырбыта. — Эн ханна да барбытын иһин, мин Эйигин батыһан барыам».

⁵⁸ Иисус киниэхэ эппитэ: «Саһыллар хороонноохтор, көтөрдөр уйалаахтар, арай Киһи Уола төбөтүн уура түһэн ылар сирэ суох».

⁵⁹ Атын киһиэхэ Кини: «Миигин батыс», — диэбитэ.

Анараангыта эппитэ: «Тойонуом! Маннай баран аһам унуо-бун көтөбөн кэлэрбин көнүллээ».

⁶⁰ Иисус киниэхэ эппитэ: «Өлбүт дьон өлбүт дьоннорун бэйэлэрэ харайдыннар, оттон эн барангынын дьонго Тангара Саарыстыбатын туһунан иһитиннэр».

⁶¹ Өссө биир атын киһи Киниэхэ эппитэ: «Мин Эйигин батыһыам, Тойонуом! Ол эрэри маннай дьиэлээхтэрбин кытта бырастыылаһан кэлэрбин көнүллээ».

⁶² Иисус киниэхэ эппитэ: «Булугу баттаары туран, кэннин хайыһар киһи Тангара Саарыстыбатыгар эрэбилэ суох».

* 9:54 *Урукку Илия курдук?* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 9:55, 56 *Ханнык Тыын дьоно буоларгытын билбэккит. Киһи Уола дьон дууһатын өлөрө кэлбэтэбэ, быһыһы кэлбитэ* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Сэтгэ уон үөрэнээччини ыытыы

10 Бу кэнниттэн Айыы Тойон аны атын сэтгэ уон* үөрэнээччитин талан ылан, Бэйэтэ барыан баҕарар куораттарыгар, араас сирдэригэр, иккилии гынан, урут ыыталаабыта; ²баралларыгар эппитэ: «Бурдук үүнүүтэ өлгөм, ол гынан баран бурдук быһааччы аҕыйах, онон буспут бурдук Тойонуттан бурдугун быһыытыгар үлэһиттэри ыытарыгар көрдөһүң. ³Барын! Мин эһигини бөрөлөр ортолоругар, барааннары ыытардыы, ыыталыбын. ⁴Кумааһынньыгы да, матаҕаны да, атах таҕаһын да ылыман, суолга кими да эҕэрдэлээмэн. ⁵Хайа дьыэҕэ киирэҕит да, маннай „Бу дьыэҕэ эйэ буоллун!“ диэбитинэн киирэр буолун. ⁶Онно эйэҕэ тиксиэхтээх киһи баар буоллаҕына, эйэҕитин ылыныаҕа, оттон суох буоллаҕына, эйэҕит бэйэҕитигэр төннүөҕэ. ⁷Ол дьыэҕэ хаалан, тугу биэрэллэринэн аһыыр буолун: үлэһит киһи үлэтэ төлөнүөхтээх. Балтан ыалга көһүмэн. ⁸Хайа да куоракка тийибиккит иһин, эһигини онно киллэрдэхтэринэ, тугу биэрэллэринэн аһаан. ⁹Онно баар ыарыһахтары үтүөрдүтэлээн, Танара Саарыстыбата кинилэргэ чугаһаабытын иһитиннэрин. ¹⁰Хайа эмэ куоракка эһигини дьыэлэригэр киллэрдэхтэринэ, уулуссаҕа тахсан баран этин: ¹¹„Бэл куораккыт быыла атаһыгыгар сыстыбытын төттөрү тэбээн хаалардыбыт, ол эрэри билин: Танара Саарыстыбата эһиэхэ чугаһаата“. ¹²Эһиэхэ этэбин, Дьүүл Күнүгэр ол куоракка Содом куораттааҕар ордук ыарахан буолуоҕа.

Аһыыларын билиммэтэх куораттары сор-мун күүтэр

¹³Сор-мун күүтэр эйигин, Хоразин! Сор-мун күүтэр эйигин, Вифсаида! Эһиэхэ көрдөрүллүбүт дьиктилэр Тирдээх Сидонга көрдөрүллүбүттэрэ эбитэ буоллар, ол куораттар олохтоохторо илдьиркэй таҕаһы таннан, төбөлөрүгэр күлү куттан, аһыыларын билиммиттэрэ ырааппыт буолуох этэ. ¹⁴Ол гынан баран, Дьүүл Күнүгэр Тирдээх Сидонга эһигиннээҕэр быдан чэпчэки буолуоҕа. ¹⁵Оттон эн, Капернаум, халлаанга тийэ үрдүөм дии саныгыҥ дуо? Суох, эн үтүгэн түгэҕэр тийэ түннэстиэн.

* 10:1, 17 *Сэтгэ уон* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «сэтгэ уон икки».

¹⁶Энигини истэр киһи – Миигин истэр, энигини ылыммат киһи – Миигин ылыммат; оттон ким Миигин ылыммат, ол Миигин Ыппыты ылыммат».

Сэттэ уон үөрэнээччи эргиллэһэ

¹⁷Сэттэ уон үөрэнээччи үөрэ-көтө эргиллэн кэлэн: «Тойом-муот! Эн ааккын ааттаахтаа, биһиэхэ абааһылар кытта бас бэринэллэр», – диэбиттэрэ.

¹⁸Иисус эппитэ: «Сатана халлаантан чабылҕан курдук түспүтүн көрбүтүм. ¹⁹Мин эһиэхэ моҕойдору, сүлүһүннээх ооҕуйдары уонна өстөөх хайа баҕарар күүһүн самнары баттыыр былааһын биэрэбин; эһиэхэ куһаҕаны туох да кыайан оноруо суоҕа. ²⁰Эниги биһиэхэ тыыннар бас бэринэллэр диэн үөрүмэн, хата ол онугар ааппыт-суолбут Халлаанга суруллубут диэн үөрэр буолун».

Таһара кистэлэнги кимиэхэ арыйбытай?

²¹Сонно Иисус Тыын* биэрэр үөрүүтүнэн үөрэн эппитэ: «Аҕаа, сир-халлаан Айыы Тойоно! Эн мань барытын муударайдартан, өйдөөхтөртөн кистээн баран, кыра оҕолорго арыйбытын иһин, Эһиэхэ айхал этэбин. Соннук, Аҕаа, Эн үтүө көңүлүң оннук этэ».

²²Онтон үөрэнээччилэригэр хайыһан эппитэ**: «Аҕам Миэхэ тугу барытын туттарбыта. Уола кимин Аҕатыттан ураты ким да билбэт, Аҕата кимин Уолуттан ураты, биитэр Уола арыйыан баҕарбыт дьонуттан ураты, ким да билбэт».

²³Онтон бэйэлэрэ эрэ хаалбыттарыгар эппитэ: «Дьоллоох дьон эниги көрөргүтүн көрөллөр. ²⁴Кырдыгы этэбин: үгүс пророктар уонна ыраахтааҕылар эниги көрөргүтүн көрүөхтэрин баҕарбыттара эээри – көрбөтөхтөрө, эниги истэргитин истиэхтэрин баҕарбыттара эээри – истибэтэхтэрэ».

Самария амарах кинитин туһунан домох

²⁵Биир сокуонньут Иисуһу холоон көрөн: «Үөрэтээччи! Бараммат олоххо тиксэр туһугар, мин тугу гыныахтаахпыный?» – диэн ыйыппыта.

* 10:21 *Тыын* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга «Сибэтиэй Тыын».

** 10:22 *Онтон үөрэнээччилэригэр хайыһан эппитэ* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

²⁶ «Сокуонга туох диэн суруллубугай? Ону хайдах өйдүүгүн?» – диэбитэ Иисус.

²⁷ «„Айыы Тойон Таңарабын ис сүрэххиттэн, ис дууһабыттан, туох баар өйгүнэн-санаабынан, күүскүнэн-күдэххинэн барытынан таптаа“ уонна „чугастаабыгы, бэйэбин таптыырын курдук, таптаа“, – диэн эппиэттээбитэ киһи.

²⁸ «Сөпкө хоруйдаатың, – диэбитэ Иисус. – Ситини тутуһан олодоххуна, Олоххо тиксиэбин».

²⁹ Ол эрэри анараангыта, кырдыгы таһаарыныан баһаран: «Мин чугастаабым кимий?» – диэн ыйыппыта.

³⁰ Онуоха Иисус манныгы кэпсээбитэ: «Биирдэ биир киһи Иерусалимтан Иерихонга баран иһэн түөкүттэргэ түбэспит. Олор кини таңаһын халаан, бэйэтин илдьи кырбаан, бааһырдан, сыккырыыр тыһын эрэ ордорон баран, ааһа турбуттар. ³¹ Ол суолунан аҕабыт баран иһэн, киһи сытарын көрбүт эрэри, ааһа турбут. ³² Левит эмиэ ол сиргэ тийэн кэлэн, кинини көрбүт эрэри, кыһаллыбатах. ³³ Онтон биир Самария киһитэ айаннаан иһэн, кинини суолга түбэхэн көрөн, аһыммыт; ³⁴ чугаһаан кэлэн, бааһын арыгынан сууйбут уонна, мас арытынан сотон баран, таңаһынан саба баайбыт; онтон миинэн иһэр оселугар олордон, ыалдьыттар түһэр дьыэлэригэр аҕалан ыарыылаабыт. ³⁵ Сарсыныгар бараары туран, дьыэ хаһаайыныгар икки динарийы биэрэн баран, эппит: „Кинини кытаатан көр-иһит; бу биэрбиппиттэн ордугу тутуннаххына, мин төннөн иһэн төлүөбүм“. ³⁶ Түөкүттэргэ түбэспит киһиэхэ бу үс киһиттэн, эн санааҕар, хайалара чугас буолуоҕай?»

³⁷ «Киниэхэ амарахтык сыһыаннаспыт киһи», – диэбитэ сокуонньут.

«Чэ, бар, эн эмиэ кини холобурун тутуһар буол», – диэбитэ Иисус киниэхэ.

Марфалаах Мария дьыэлэригэр

³⁸ Салгы айаннаан иһэн Иисус үөрэнээччилэриниин биир дэриэбинэҕэ кэлбиттэрэ. Манна Марфа диэн дьахтар Иисуһу дьыэтигэр ыңыран ыалдьыттаппыта; ³⁹ кини Мария диэн балта Айыы Тойон атабын аттыгар олорон, Кини этэрин истибитэ. ⁴⁰ Марфа улаханлык күндүлөөн баһаран, Иисуска эппитэ: «Тойонуом, балтым миигин соҕотохтуу ас тэрийтэрэ»

хаалларбытыгар Эн кыһаммаккын дуо? Киниэхэ этиий, миэхэ көмөлөстүн эрэ».

«⁴¹Марфа, Марфа! — диэбитэ Иисус. — Эн элбэххэ да кыһаллабын, түбүгүрүөбүн, ⁴²дьингэр, биир эрэ наада эбээт. Мария саамай бастынын талан ылла, онтуката киниттэн былдьаныа суоҕа».

Таһараҕа үгүү туһунан

11 Биирдэ маннык буолбута. Кини биир сиргэ тохтоон Таһараҕа үнпүтүн кэннэ, үөрэнээччилэриттэн биирдэстэрэ көрдөспүтэ: «Тойоммуот, Иоанн үөрэнээччилэрин үөрөппитин курдук, Эн эмиэ биһигини үнэргэ үөрэт эрэ».

²Иисус кинилэргэ эппитэ: «Үнэргитигэр маннык этэр буолун: Халлаанна баар Аҕабыт!* Эн сибэтиэй аатын ытыктаныахтын, Эн Саарыстыбан кэлиэхтин, Халлаанна курдук, сиргэ эмиэ барыта Эн көнүлүн хоту буолуохтун**. ³Күннээҕи тыын килиэппитин күннэтэ биһиэхэ биэр. ⁴Уонна биһи аньыбытын бырастыы гын, ол эмит биһиги эмиэ биһиэхэ иэстээх дьоммутун барыларын бырастыы гынабыт. Уонна, аньы угаайытыгар киллэрбэккэ, биһигини хара дьайдаахтан харыстаа***».

⁵Онтон эппитэ: «Арай эһигиттэн хайабыт эмэ түүн үөһүгэр доҕоругар тийэн: „Доҕоор! Миэхэ үс килиэптэ иэһээ эрэ, ⁶доҕорум айаннаан иһэн таарыйда, аһатарбар тугум да суох“, — диэтин. ⁷Анараангыта дьие иһиттэн арай эттин: „Миһигин аймаама, ааным хайыы-үйэ хатыылаах, оҕолорум бэйэбин кытта бииргэ утуя сыталлар, онон хайдах да туран ылан биэрэр кыабым суох“. ⁸Эһиэхэ этэбин: өскөтө кини доҕордоһуугут туһугар туран биэрбэтэбинэ, араһаппакка көрдүүргүт иһин, туран төһөнү көрдүүргүтүн биэриэҕэ».

* 11:2 *Халлаанна баар Аҕабыт!* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Аҕаа!»

** 11:2 *Халлаанна курдук, сиргэ эмиэ барыта Эн көнүлүн хоту буолуохтун* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

*** 11:4 *Уонна, аньы угаайытыгар киллэрбэккэ, биһигини хара дьайдаахтан харыстаа* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «уонна биһигини аньы угаайытыгар киллэримэ».

«Көрдөһүң – оччоҕо эһиэхэ бэриллиэҕэ»

⁹ Онон Мин эһиэхэ этэбин: көрдөһүң – оччоҕо эһиэхэ бэриллиэҕэ; көрдөөң – оччоҕо булуоххут; тонсуйуң – оччоҕо эһиэхэ ааны аһахтара; ¹⁰ көрдөһөр киһи ылар, көрдөөччү булар, оттон тонсуйааччыга аһаллар. ¹¹ Эһигиттэн хайа аҕа уолугар, килиэп көрдөөтөҕүнэ, тааһы биэриэҕэй*, эбэтэр балык көрдөөтөҕүнэ, балык биэрэрин оннугар эриэн үөнү биэриэҕэй? ¹² Эбэтэр, сымыыт көрдөөтөҕүнэ, сүлүһүннээх ооҕуйу биэриэ дуу? ¹³ Онон бэл эһиги, мөкү дьон, оҕолоргутугар туох эрэ үчүгэйи биэрэри сатыыр буоллаххытына, Халлааннааҕы Аҕа-ҕыт Киниттэн көрдөһөөччүлэргэ оннооҕор ордугу – Сибэтиэй Тыһыны – биэриэҕэ».

Иисус Христос уонна Веельзевул

¹⁴ Биирдэ Иисус киниттэн тыла суох абааһыны үүрэн таһаарбыта. Абааһы тахсарын кытта, тыла суох киһи сангарар буолбута; маны көрөн дьон сөхпүттэрэ.

¹⁵ Сорохторо: «Кини абааһылары абааһы тойоно Веельзевул күүһүнэн үүрэн таһаарар», – диэбиттэрэ, ¹⁶ атыттара буоллаҕына Иисуһу холоон көрөн, Халлаантан дыкки бэлиэтэ көрдөр диэн модьуйбуттара. ¹⁷ Иисус кинилэр ис санааларын билэр буолан, эппитэ: «Иһиттэн икки ангы хайдыбыт ханнык баҕарар саарыстыба иччитэхсийэр, икки ангы барбыт ханнык баҕарар дьэ суулар. ¹⁸ Син ол кэриэтэ сатана эмиэ иһиттэн икки ангы хайдар буоллаҕына, кини саарыстыбата хайдах тулуһуоҕай? Эһиги Миигин „Веельзевул күүһүнэн абааһылары үүртэлиир“ диигит. ¹⁹ Мин Веельзевул күүһүнэн үүртэлиир буоллахпына, эһиги дьоннот ким күүһүнэн кинилэри үүртэлииллэрий? Онон кинилэр эһигини дьүүлүөхтэрэ. ²⁰ Оттон Мин абааһылары Тангара күүһүнэн үүрэн таһаартыыр буоллахпына, ол аата Тангара Саарыстыбата эһиэхэ хайыы-үйэ кэлбит. ²¹ Күүстээх киһи сааланан-саадахтанан дьээтин мананар буоллаҕына, кини баайыгар-дуолугар куттал суоһаабат; ²² оттон кинитээҕэр күүстээх киһи кэлэн саба түһэн кинини кыайдаҕына,

* 11:11 Уолугар, килиэп көрдөөтөҕүнэ, тааһы биэриэҕэй – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

били эрэммит саатын-саадафын былдыаан ылан, атыттардыын үллэстиэбэ.

²³ Ким Миигинниин буолбатах, ол Миигин утарар, ким Миигинниин хомуйсубат, ол ыһар.

Быртах тыын төннүүтэ

²⁴ Быртах тыын киһиттэн тахсан баран, уоскулан көрдөөн кураайы сирдэри кэрийэр, уонна уоскулан булбакка, „тахсыбыт дьиэбэр төннүүһүбүн“ диир; ²⁵ итиэннэ кэлэн, дьиэ харбаммытын, хомуллубутун көрөр; ²⁶ ол кэннэ баран бэйэтинээбэр өссө өһүөннээх атын сэттэ тыыны аҕалан, кинилэри кытта киирэн онно олохсуйар, онон ол киһи туруга уруккутунааҕар өссө ордук мөлтүүр».

Таһара тылын истэр уонна толорор дьон алгыстаахтар

²⁷ Кини мань этэ турдаҕына, дьон быһыһыттан биир дыахтар улаханлык сана аллайбыта: «Оо, төһө эрэ алгыстаах Эйигин иһигэр илдэ сылдыбыт, Эйиэхэ эмиийин үүтүн иһэпит ийэ!»

²⁸ Иисус эппитэ: «Таһара тылын истэр уонна толорор дьон алгыстаахтар».

Иона пророк бэлиэтэ

²⁹ Онтон үтүмэн үгүс киһи үмүөрүспүтүгэр Кини эппитэ: «Бу — буорту буолбут көлүөнэ. Кинилэр дыкти бэлиэни эрэйэллэр эээри, Иона пророк бэлиэтиттэн* атын бэлиэ кинилэргэ бэриллиэ суоҕа; ³⁰ Ниневия дьонугар Иона бэлиэ буолбутун курдук, бу көлүөнэҕэ Киһи Уола бэлиэ буолуоҕа. ³¹ Соҕуруунну сарыысса Дьүүл күнүгэр бу көлүөнэ дьонун кытта бииргэ туран кэлэн, кинилэри буруйдуоҕа. Кини бэл сир уһугуттан Соломон муударай тылын-өһүн истэ кэлэ сылдыбыта, оттон манна Соломоннааҕар ордук улахан баар. ³² Ниневия дьоно бу көлүөнэни кытта бииргэ Дьүүлгэ туран кэлэн, кинилэри буруйдуохтара. Кинилэр Иона этэрин истэн, аһыһыларын билимиттэрэ, оттон манна Ионатааҕар ордук улахан баар.

* 11:29 *Иона пророк бэлиэтэ* — Иона сүүнэ улахан балык иһигэр үс түүннээх күн сылдыбыта.

Киһи этин-сиинин сырдатааччы

³³ Ким даҕаны сибэтиинньиги уматан баран, түгэх муннукка эбэтэр иһит анныгар кистиин уурбат, киирээччилэр сырдыгы көрдүннэр диэн, олоҕор туруорар. ³⁴ Киһи этин-сиинин хараҕа сырдатар; хараҕын ыраас буоллаҕына, бүтүн бэйэн сырдык буолуон, оттон хараҕын куһаҕан буоллаҕына, бүтүн бэйэн харана буолуон. ³⁵ Онон бэйэҕин көрүн: эн искэр баар сырдыгын харана буолбатаҕа буолуо дуо? ³⁶ Өскөтүн эн бүтүн бэйэн сыпсырдык, ханан да хараната суох буоллаххына, эйиэхэ сырдык сыдыайбытын курдук, бүтүн бэйэн сырдыан».

Фарисейдары уонна сокуонньуттары сэмэлээһин

³⁷ Иисус үөрэтэн бүппүтүгэр биир фарисей Кинини дьиэтигэр аһата ынырбыта. Кини дьиэҕэ киирэн өттүгэстээн сыппыта. ³⁸ Аһыан иннинэ илиини суунуу сиэрин-туомун тутуспатаҕын көрөн, фарисей дьиктиргээбитэ.

³⁹ Айыы Тойон киниэхэ эппитэ: «Бу эһиги, фарисейдар, иһикит-хомуоскут таһын ыраастанаҕыт, оттон иһикит бүтүннүү ымсыы санаа, өһүөн буолбут. ⁴⁰ Ньүдү-балайдар! Иһинээҕитин эмиэ тас өттүн Айбыт айбатаҕа буолуо дуо? ⁴¹ Иһикитигэр-хомуоскутугар баартан ааспыкка-туорбукка бэрсин, оччоҕо эһиэхэ барыта ыраас буолуоҕа.

⁴² Сор-мун күүтэр эһигини, фарисейдар! Мятаттан, рутаттан, оҕуруоккут аһын арааһыттан уон гыммыт биирин биэрэҕит, оттон кырдыктаах буолууну, Танараҕа таптала таһы-быһа умнаҕыт; дьингэр, биирин толоро сылдьанньыт, атынын да хаалларыа суохтаах этигит. ⁴³ Сор-мун күүтэр эһигини, фарисейдар! Эһиги синагогаларга бастын олоххо олороргутун, болуоссаттарга уруйдатаргытын таптыгыт. ⁴⁴ Сор-мун күүтэр эһигини, фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эһиги, дьон билбэккэ, үрдүлэринэн хаама сылдыар хоруоптарын курдуккут».

⁴⁵ Маныха сокуонньуттартан хайалара эрэ Киниэхэ: «Үөрэтээччи! Эн, итинник этэнгин, биһигини эмиэ хаарыйаҕын», — диэбитэ.

«⁴⁶ Эһигини эмиэ сор-мун күүтэр, сокуонньуттар! — диэбитэ Иисус. — Эһиги киһи кыайан сүкпэт сүгэһэрин дьонго сүктэрэҕит, бэйэҕит буоллаҕына тарбаххыт төбөтүнэн да ону таарыйан

көрбөккүт. ⁴⁷ Сор-мун энигини күүтэр – ажаларгыт өлөртөөбүт пророктарыгар гробницалары тутаргыт иһин! ⁴⁸ Онон эниги ажаларгыт дьайыылары биһириргитин көрдөрөбүт: кинилэр пророктары өлөртүүлэрэ, оттон эниги кинилэр өлөрбүт пророктарыгар гробницалары тутабыт. ⁴⁹ Ол иһин Танара муудараһа эппитэ: „Кинилэргэ пророктары уонна Апостоллары ытыабым, олортон сорохторун өлөрүөхтэрэ, сорохторун үүрүөхтэрэ; ⁵⁰⁻⁵¹ онон аан дойду айыллыабыттан тохтубут пророктар хааннара барыта, Авель хааньтан саҕалаан сиэртибэнньик уонна сибэтиэй сир икки ардыгар өлөрүллүбүт Захария хааныгар диэри, бу көлүөнэттэн ирдэниллиэбэ“. Кырдыгы эһиэхэ этэбин: ол хаан барыта субу көлүөнэттэн иэстэниллиэбэ. ⁵² Энигини, сокуонньуттары, сор-мун күүтэр! Эниги билии-көрүү күлүүһүн ылан баран, бэйэбит да киирбэтэххит, кириэн да баҕалаахтары киллэрбэтэххит».

⁵³ Иисус мань эппитигэр сокуонньуттар уонна фарисейдар кыһарыйан туран, Киниттэн элбэҕи ыйытан киирэн барбыттар; ⁵⁴ тугу эмэни сыһа-халты этиттэрэн буруйдаарылар, кинилэр сылтах була сатыыллара.

Сирэй көрбөх буолууттан сэрэтии

12 Ол икки ардыгар тыһыынчанан киһи мустан үтүрүспүтэ. Кини бастаан үөрэнээччилэригэр эрэ анаан эппитэ: «Фарисейдар аһытыларыттан – сирэй көрбөх буолууттан – сэрэнин. ² Кистэлэн арыллыбатаҕа диэн суох, кистэммит биллибэтэбэ диэн эмиэ суох. ³ Эниги харанаҕа тугу эппиккит – сырдыкка иһиллиэбэ, дьэиэ иһигэр кулгаахха сипсийбиккит – дьэиэ үрдүттэн доргуччу биллэриллиэбэ. ⁴ Мин эһиэхэ, доҕотторбор, этэбин: өлөрүөхсүттэртэн куттаныман; кинилэр киһи этин-сиинин өлөрөртөн ордугу тугу да гынар кыахтара суох. ⁵ Кимтэн куттаныахтааххытын Мин эһиэхэ этиэм: өлөрөн баран гееннаҕа быраҕар Былаастаахтан эниги куттанар буолун. Соннук, Киниттэн куттанын диибин эһиэхэ. ⁶ Икки бытархай харчыга биэс барабыайы атыылаһаллар буолбат дуо? Бэл кинилэртэн хайаларын даҕаны Танара умнубат. ⁷ Оттон эниги оннооҕор баттаххыт ахсаана кытта аабыллан турар. Онон куттаныман: эниги барабыайдааҕар быдан күндүгүт.

Христоска итэҕэли дьон иннигэр билини

⁸Эһиэхэ этэбин: ким эмэ Миигин итэҕэйэрин дьон иннигэр билиннэҕинэ, кинини Киһи Уола эмиэ Таңара Аанһалларын иннилэригэр билиниэҕэ; ⁹оттон Миигиттэн дьон иннигэр киэр хайыспыт киһиттэн Кини эмиэ Таңара Аанһалларын иннилэригэр киэр хайыһыаҕа. ¹⁰Ким Киһи Уолун холуннарбыт, ол бырастыгы гыныллыаҕа, оттон ким Сибэтиэй Тыыны холуннарбыт, ол бырастыгы гыныллыа суоҕа. ¹¹Эһигини синагогаларга, тойотторго уонна үрдүкү былаастарга тутан аҕаллахтарына — хайдах хоруйдахаргытын, тугу этэргитин тобула сатааман: ¹²тугу этиэхтээххитин Сибэтиэй Тыын ол чааска үөрэтиэҕэ».

Өйө суох баай туһунан домох

¹³Дьон быһыыттан ким эрэ Киниэхэ: «Үөрэтээччи! Убайбар эт, аҕабытыттан хаалбыт нэһилиэстибэни миигин кытта үллэһиннин», — диэбитэ.

¹⁴Кини ол киһиэхэ хоруйдаабыта: «Ким Миигин эһигини дьүүлэтэ, үпкүтүн үллэртэрэ туруорбутай?»

¹⁵Итиэннэ барыларыгар туһаайан эппитэ: «Харам буолартан сэрэнин: киһи олоҕо төһө баайдааҕыттан тугулуҕа суох».

¹⁶Иисус кинилэргэ маннык домоҕу кэпсээбитэ: «Биир баай киһи сиригэр бурдук өлгөмнүк үүммүт. ¹⁷„Хайыах баҕайыбыный? — дии санаабыт кини. — Бурдукпун харайар сирим суох буолла“.

¹⁸Онтон эппит: „Хата бу курдук гыным: бурдук уурар ампаардарбын көтүрэн, атын, өссө улахан ампаардары, туттарыам уонна туох баар бурдукпун, баайбын онно мунньуом. ¹⁹Дьэ оччоҕо өр сыл барар баһаам баайданнын, онон сынньан, аһаа-сиэ, ис, көрүлээ-нарылаа дэниэҕим“.

²⁰Ол гынан баран Таңара киниэхэ эппит: „Өйө суох! Субу түүн дууһаҕын ыла кэлиэхтэрэ, оччоҕо бу мунньубутун кимиэхэ тиксэрий?“ ²¹Таңараҕа анаан байарынааҕар, бэйэтигэр анаан баай-дуол мунньунааччыга итинник буолуоҕа».

Сарсыҕы туһуттан санааҕа ылларыман

²²Итиэннэ үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Ол иһин эһиэхэ этэбин: тугу аһаан-сиэн тыыннаах сылдаабыт, тугу таннан-саптан киһи-хара буолабыт диэн санааҕа ылларыман. ²³Олоххут

астаафар, экиит-сиингит танастаафар ордуктар. ²⁴Суордары көрүң: бурдук ыспаттар да, быспаттар да, баай да муньар, бурдук да уурар ампаардара суох, ол эрэри кинилэри Тангара аһатар, оттон эниги көтөрдөөбөр төһөлөөх ордуккутуй? ²⁵Уонна дьэ энигиттэн хайабыт эмэ, хайдахтаах да кыһаллан-мүһэллэн туран, саатар биир тоңолох унуобун уһатынар кыахтаах дуо?*

²⁶Итинник кыраны да кыайбат эрэри, атыныгар тобо эмиэ дьиксинэбит? ²⁷Сардааналар хайдах үүнэллэрин көрүң: үлэлээбэттэр да, танас да өрбөттөр, ол эрэри, эһиэхэ этэбин: бэл Соломон албан аатын үгэнигэр сылдьан, итилэртэн биирдэстэрин эмэ да курдук симэмметэбэ. ²⁸Хонууга үүнэн турар бүгүн баар, оттон сарсын оһоһо бырабыллар оту Тангара итинник симиир буоллабына, оо, кэмчи итэбэллээхтэр, эһигини өссө ордук симиэ суоҕа дуо? ²⁹Онон тугу аһыбыт-сиибит диэн санааҕа ылларыман, ол туһуттан дьиксинимэн. ³⁰Ити барыта – Тангараны билбэт дьон сүрүн кыһалбалара; оттон эниги итиннэ наадыйаргытын Аҕабыт билэр. ³¹Туохтаафар даҕаны эниги Тангара Саарыстыбатыгар** дьулуһун, оччоҕо ити барыта эһиэхэ бэриллиэбэ. ³²Бараан кыра үөрэ, куттаныма! Аҕабыт эһиэхэ Саарыстыбатын биэриэн баҕарар. ³³Туох баайдааххытын атыылаан тийиммэттэргэ түнэтин; хаарба буолбат хааһабы, бараммат баайы уоруйах тийбэт, үөн-көйүүр сиэбэт сиригэр – Халлаанна – бэлэмнэн. ³⁴Баайгыт-дуолгут ханна баар да, сүрэххит эмиэ онно буолуо.

Сэргэх буолун

³⁵Өрүү бэлэм сылдьың: кургутун курданан, сибэтиинньиккитин уматтан бэлэм олорун. ³⁶Уруу малааһыныттан кэлиэхтээх тойонноругар, тонсуйарын кытта, аанын аһаары, көһүтэн олорор дьонно холоонноох буолун. ³⁷Тойонноро кэлэригэр сэргэх олорбут кулуттар алгыстаахтар. Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: тойонноро бэйэтэ курданан баран, кинилэри остуол тула олордон, ас

* 12:25 *Саатар биир тоңолох унуобун уһатынар кыахтаах дуо?* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Саатар биир чаас олобун уһатынар кыахтаах дуо?»

** 12:31 *Тангара Саарыстыбатыгар* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Кини Саарыстыбатыгар».

тэрийэн аһатга. ³⁸Тойон түүн үөһүгэр да, сарсыарданан да кэлэн көрдүн, кинилэр сэргэхтик кэтэһэн олорор буоллахтарына, алгыстаахтар. ³⁹Бэйэбит билэбит, дьиэлээх хаһаайын уоруйах хас чааска кэлэрин билэрэ эбитэ буоллар, утуйан хаалыа суоҕа*, кинилэргэ дьиэтин аннын дьөлө хастарыа суоҕа этэ. ⁴⁰Эһиги эмиэ бэлэм олорун: Киһи Уола эһиги үөһүгэр-ахтыбатах түгэн-нитигэр тийэн кэлиэҕэ».

Итэҕэллээх уонна итэҕэл суох кулуттар тустарынан

⁴¹Петр Киниттэн ыйыппыта: «Тойоммуот! Бу домоҕу Эн биһиэхэ эрэ анаан кэпсиигин дуу, барыларыгар дуу?»

⁴²Айыы Тойон эппитэ: «Дьиэ хаһаайына чаҕардарын салайарга, кинилэри аһатарга анаан хаалларбыт эрэллээх, толкуйдаах дьиэ көрөөччүтүн курдук буолун. ⁴³Тойоно кэлэн көрбүтэ, үлэһитэ кини эппитин толоро сылдыар буоллаҕына, ол кулут алгыстаах. ⁴⁴Кырдыгы эһиэхэ этэбин: кини ол кулукка туох баар баайын барытын дьаһайтара биэриэҕэ. ⁴⁵Оттон ол кулут тойонум өтөрүнэн кэлиэ суох дии санаан, бииргэ үлэһиэр дьонун, эр киһи буоллун, дьахтар буоллун аһаар кырытыттан кырбаан, иһэн-аһаан, итириктээн бардаҕына, ⁴⁶күүппэтэх күнүгэр, үөһүгэр түгэнигэр тойоно тийэн кэлэн, кинини икки ангы хайа охсон баран, итэҕэл суохтары кытта биир дьылҕалыаҕа. ⁴⁷Тойонун көңүлүн билэ-билэ бэлэмэ суох олохтот, эбэтэр кини этэрин толорботох үлэһит илдьи таһыллыаҕа, ⁴⁸оттон билбэккэ буруйданарын оностубут үлэһит кыратык таһыллыаҕа. Элбэх бэриллибит кинититтэн элбэх эрэйиллиэҕэ, элбэх итэҕэйиллибит кинититтэн элбэх ирдэниллиэҕэ.

Эйэни буолбатах, кылыһы

⁴⁹Мин сиргэ уоту аҕала кэлбитим. Бу уот хайыы-үйэ күөдүйэ охсуон хайдахтаах курдук баҕарабыный! ⁵⁰Мин сүрэхтэниини ааһыах тустаахпын: ол хаһан туоларын кэтэһэн олус да туох хаһыйдым! ⁵¹Миигин сиргэ эйэни олохтуу кэлбитэ буолуо дии саныгыт дуо? Суох диибин эһиэхэ, Мин хайдыһыны таһаара кэлбитим. ⁵²Мантан ыла биир дьиэҕэ олорор биэс киһи

* 12:39 *Утуйан хаалыа суоҕа* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

тус-туспа арахсыаҕа: үһэ иккитин утары, иккитэ үһүн утары буолуоҕа; ⁵³аҕата уолун утары, уола аҕатын утары буолуо, ийэтэ кыһын утары, кыһа ийэтин утары буолуо, хотуна кийиитин утары, кийиитэ хотунун утары буолуо».

Кэм-кэрдии билгэлэрэ

⁵⁴Оттон норуокка эппитэ: «Арҕааттан быллыт тахсан иһэрин көрдөххүтүнэ, эһиги сонно ардыһы дэһэҕит, кырдык, сотору ардах кэлэр; ⁵⁵соҕурууттан тыалырдаҕына куйаарыһы диигит, кырдык, куйаас түһэр. ⁵⁶Сирэй көрбөхтөр! Сири-халлааны билгэлири сатыыр аата, ханнык кэм кэлбитин хайдах билбэккитий? ⁵⁷Туох сөбүн-сыһатын тоҕо эһиги бэйэҕит кыайан быһаарбаккытый?

Буруйдааччыгын кытта эйэлэс

⁵⁸Буруйдааччыгын кытта тойотторго баран иһэн, аара суолга эйэлэһэ сатыырын ордук; эйэлэспэтэххинэ, кини эйигин судьуйаҕа ильдэн биэриэҕэ, судьуйа эйигин түрмэ үлэһитигэр туттарыаҕа, оттон түрмэ үлэһитэ хаайыыга быраҕыаҕа. ⁵⁹Кырдыгы эйиэхэ этэбин: иэскин тиһэх кэппиэйкэтигэр тийэ биэрэ иликкинэ, эн онтон тахсыан суоҕа».

Өлбөт туһугар, аныыгытын билиниг

13 Бу кэмгэ Киниэхэ ханнык эрэ дьон тийэн кэлэн, Пилат Танараҕа сүөһүнү сиэртибэ биэрэ турар галилеянар өлөрбүтүн туһунан кэпсээбиттэрэ. ²Иисус кинилэргэ эппитэ: «Ол галилеянар, оннук өлбүт буоллахтарына, Галилея бары дьонуттан ордук аныылаахтара буолуо дии саныгыт дуо? ³Суох диибин эһиэхэ: аныыгытын билиммэтэххитинэ, бары итинник өлүөххүт. ⁴Эбэтэр Силоам башнята баттаан өлөрбүт уон аҕыс киһитэ Иерусалим олохтоохторуттан барыларыттан ордук буруйдаахтара буолуо дии саныгыт дуо? ⁵Суох диибин эһиэхэ: аныыгытын билиммэтэххитинэ, бары итинник өлүөххүт».

Отонноммотох смоковница туһунан домох

⁶Оттон Иисус маннык домоҕу кэпсээбитэ: «Биир киһи винограднигар смоковница үүннэрбит. Биирдэ кини отонноммута буолаарай диэн, маһын кэлэн көрөн баран, биир да отону

булбатах; ⁷ онон винограднигын үлэһитигэр эппит: „Үһүс сылбын кэлэн бу маска отон көрө сатыыбын да, бири да булбаппын; кэрдэн кэбис, тоҕо кураанахха сири ылан туруоҕай?“

⁸ Үлэһитэ киниэхэ эппит: „Тойонуом! Быйыл тыгытымах, туран эрдин. Төгүрүччү көмөн ноһуом кутуом, ⁹ оччоҕо, баҕар, отоннонуо. Онно отонноммотоҕуна, эһиил кэртэрээр“».

Субуота күн бөкчөгөр дьахтары үтүөрдүү

¹⁰ Биирдэ Иисус биир синагогаҕа субуота күн үөрэппитэ. ¹¹ Онон ыары тыһыгар буулаппыта уон аҕыс сыл буолбут дьахтар баара: кини бөкчөччү тартара сылдыар буолан көнөтүк туттар кыаҕа суоҕа. ¹² Иисус кинини көрөн, ыныран ылан баран: «Эн ыарыгыттан босхолоннун», — диэбитэ. ¹³ Маны этээт, киниэхэ икки илиитин уурбутугар дьахтар сонно көнөн кэлэн, Танараны айхаллаан барбыта. ¹⁴ Субуотаҕа кинини үтүөртэ диэн кыһыран, синагога тойоно дьонно: «Үлэлииргэ ыйаахтаах алта күн баар, онно кэлэн эмтэтэр буолун, субуотаҕа кэлимэн!» — диэбитэ.

¹⁵ Айыы Тойон киниэхэ эппитэ: «Сирэй көрбөхтөр! Эһиги субуота күн оҕускутун биитэр оселгутун күкүрүттэн сүөрэн, уулата илдэҕит буолбат дуо? ¹⁶ Оттон бу Авраам кыһын сатана кэлгийбитэ уон аҕыс сыл буолбут. Бүгүн субуота күн диэн, кинини кэлгиттэн сүөрүллүө суохтаах этэ дуо?»

¹⁷ Маны эппитигэр утарсааччылары бары сааппытара. Оттон норуот Кини онгорор килбиэннээх дьайыыларын көрөн үөрэр эрэ этэ.

Хартыыһа сиэмэтин уонна килиэп аһытыытын тугунан домох

¹⁸ Иисус эппитэ: «Танара Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүөххэ, тугу кытта тэнниэххэ сөбүй? ¹⁹ Эһиги санаан көрүң: бу хартыыһа сиэмэтэ баар, киһи маны ылан оҕурутун сиригэр ыһар, оччоҕо сиэмэтэ сүүнэ* мас буола үүнэн тахсар, онуоха көтөрдөр көтөн кэлэн, лабааларыгар уйа онгостоллор».

²⁰ Салгыы өссө эппитэ: «Танара Саарыстыбатын тугу кытта тэнниэмий? ²¹ Эһиги санаан көрүң: дьахтар доруоһаны ытыһан ылан, үс мээрэй бурдукка кутар, онуоха тиэстэтэ бүтүннүү үлэн тахсар».

* 13:19 Сүүнэ — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

Кыараҕас аан

²² Куораттарынан, дэриэбинэлэринэн үөрэтэ сылдьан, Кини Иерусалимныыр суолу тутуһан иһэрэ. ²³ Ким эрэ Киниттэн: «Тойоммуот! Ама быһанааччы аҕыйах буолуо дуо?» – диэн ыйыппыта.

²⁴ Иисус эппитэ: «Кыараҕас аанынан киирэргэ дьулуһун. Эһиэхэ этэбин: үгүстэр кириэхтэрин баҕарыахтара да, кыайан кириэхтэрэ суоҕа. ²⁵ Дьиэлээх хаһаайын туран аанын хатаабытын кэннэ, эһиги таһырдыа туран, дьиэ аанын тонсуйа-тонсуйа: „Тойоммуот! Тойоммуот! Биһиэхэ ас!“ – дэһиэххит, оччоҕо Кини эһиэхэ: „Эһиги хантан кэлбиккитин билбэппин“, – диэҕэ. ²⁶ Эһиги этиэххит: „Биһиги Эйигинниин бииргэ аһыырбыт-сиирбит, Эн биһиги уулуссабытынан сылдьан үөрэппитин“. ²⁷ Оччоҕо Кини хоруйдуо: „Эһиэхэ этэбин*: эһиги кимнээххитин, хантан кэлбиккитин Мин билбэппин. Хара дьайдаахтык быһыыланааччылар, бука бары Миигиттэн киэр буолун!“ ²⁸ Авраам, Исаак, Иаков уонна пророктар бары Тангара Саарыстыбатыгар баалларын, оттон эһигини онтон кыйдаан эрэллэрин көрдөххүтүнэ, ытаһааххыт-сонһоһооххут, тиискитин хабырыныаххыт. ²⁹ Дьон илинтэн-арҕааттан, хотуттан-собурууттан Тангара Саарыстыбатын биһирэм аһылыгар мустуохтара. ³⁰ Оччоҕо кэнникилэр бастакы буолуохтара, бастакылар кэнники буолуохтара».

Иерусалимы аһыйы

³¹ Бу кэмгэ хас да фарисей кэлэн, Киниэхэ: «Мантан бара оҕус, Ирод Эйигин өлөрүөн баҕарар», – диэбиттэрэ.

³² Кини эппитэ: «Барангыт, ол торҕон саһылга** этин: Мин бүгүн-сарсын абааһылары үүртэлибин, ыалдыбыттары үтүөртүүбүн, онтон үһүс күнүгэр түмүктүөм. ³³ Ол гынан баран бүгүн, сарсын, өйүүн да Мин айаммын салгыах тустаахпын: пророк Иерусалимтан атын сиргэ өлбүтэ диэн суох. ³⁴ Оо, пророктары

* 13:27 *Эһиэхэ этэбин* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 13:32 *Саһыл* – арҕаангы дойдуларга саһыл уодаһыннаах, өлөрөр-өһөрөр киһини сирэйдээн көрдөрөр.

өлөртүүр, эйиэхэ ытыллыбыттары тааһынан тамныыр Иерусалим, Иерусалим! Хас төгүл эн оҕолоргун көтөр бэйэтин оҕолорун кынатын анныгар мунньарыныы, мунньоохпун баҕарбыппыный, оттон эн ону баҕарбатаҕын! ³⁵Дьэ ол иһин „Дьыэҕит иччитэх хаалларыллар“. Эһиэхэ этэбин: Айыы Тойон аатынан Кэлээччи алгыстаах дии иликкитинэ, эһиги Миигин көрүөхүт суоҕа».

Фарисей дьыэтигэр

14 Биирдэ субуота күн Иисус фарисей тойонун дьыэтигэр аһыы кэлбитэ. Фарисейдар Кини хас хамсыырын кэтэһэ-манаһа олорбуттара. ²Кинини утары иһигэр уу үөскээн ыалдьар киһи олороро. ³Иисус фарисейдартан уонна сокуоннүттартан: «Субуота күн киһини эмтиир көңүллэнэр дуо?» — диэн ыйыппыта. ⁴Тугу да сангарбатахтара. Иисус ыарыһаҕы таарыйан үтүөрдэн баран, дьыэтигэр ыытан кэбиспитэ.

⁵Онтон кинилэргэ эппитэ: «Эһигиттэн кимнит эмэ осела эбэтэр оҕуһа* холоудьаска түстэҕинэ, төһө да субуотатын иһин, тута хостоон таһаарыа суоҕа этэ дуо?» ⁶Мань эппитигэр тугу да кыайан хардарбатахтара.

Бэйэтин үрдүктүк туттар киһи — намтыаҕа

⁷Ыңырыллыбыт ыалдьыттар бастын миэстэни талалларын көрөн, Иисус кинилэргэ маннык домоҕу кэпсээбитэ: «⁸Уруу малааһыныгар ыңырылыннаххына, бастын миэстэҕэ олорбот буол; ыңырыылаахтартан ким эрэ эйигиннээҕэр ордук ытыктанар киһи баар буолуон сөп, ⁹оччоҕо эйигин да, кинини да ыңырбыт хаһаайын эйиэхэ: „Миэстэҕин киниэхэ туран биэр“, — диэтэҕинэ, кыбыста-кыбыста тиһэх миэстэҕэ көһөн олороргор тийиэн. ¹⁰Малааһынҥа ыңырылыннаххына, кэлэн тиһэх миэстэҕэ олорор буол, оччоҕо ыңырбыт киһи эйиэхэ кэлэн: „Доҕоор, эн бэттэх, үөһээ, олоҕор“, — диэтэҕинэ, эн баар дьон ортотугар чиескэ тиксибит мааны ыалдьыт буолуон. ¹¹Бэйэтин үрдүктүк сананар киһи — намтыаҕа, сэмэйдик сананар киһи — үрдүөҕэ».

* 14:5 *Осела эбэтэр оҕуһа* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «уола эбэтэр оҕуһа».

Биһирэм аһылыкка кими ынгырыахха

¹²Онтон Кинини ынгырбыт хаһаайынгга эппитэ: «Эбиэт дуу, биһирэм аһылык дуу тэрийдэххинэ – доҕотторгун, убайдаргын-бырааттаргын, аймахтаргын, баай ыалларгын да ынгыр-таабат буол, ынгырдаххына, кинилэр эмиэ эйигин ынгыран төттөрү маанылыахтара. ¹³Ол оннугар, биһирэм аһылык тэрийдэххинэ, дыдангылары, бодоннору, доҕолоннору, хараҕа суохтары ынгыртаа; ¹⁴кинилэр эйиэхэ кыайан төлөөбөттөр, онон эн алгыстаныан: төлөбүрүн, кырдыктаахтар тиллэллэрин саҕана, ылыан».

Улуу малааһын туһунан домох

¹⁵Мань истэн, аттыгар олорооччулартан биирдэстэрэ Киниэхэ: «Оо, Тангара Саарыстыбатын малааһыныгар сылдыар киһи дыоллоох да буолуо!» – диэбитэ.

¹⁶Иисус, киниэхэ хоруйдаан, манныгы кэпсээбитэ: «Арай биир киһи киэһэ, улахан малааһын тэрийэн, элбэх ыалдыты ынгырбыт. ¹⁷Аһыыр кэм кэлбитигэр кини ынгырылаахтарга кулутун ытан: „Кэлин, барыта хайы-үйэ бэлэм“, – диэн илдьиттээбит.

¹⁸Арай бары киксибит курдук, араастаан сылтабыран кэлбэтэхтэр. Бастакы киһи: „Мин сир атыыластым, ону баран көрүүхтээпин, миигин баалаабаккар көрдөһөбүн“, – диэбит.

¹⁹Онтон иккис киһи эппит: „Мин уон көлүүр оҕуһун атыыластым, онтуларбын баран холоон көрүөм, миигин баалаабаккар көрдөһөбүн“.

²⁰Үһүс киһи: „Мин ыал буоллум, барар кыабым суох“, – диэбит.

²¹Кулут төннөн кэлэн бу туһунан тойонугар кэпсээбит. Дьиэлээх хаһаайын уордаһан, кулутугар эппит: „Кытаат, түргэнник куорат уулуссаларын кэрийэ сылдьан, дыдангылары, бодоннору, доҕолоннору уонна хараҕа суохтары булан аҕалтаа“.

²²Кулута кэлэн: „Тойонуом! – диэбит. – Эн соруйбуккун толордум, ол гынан баран миэстэ өссө даҕаны баар“.

²³Онуоха тойон эппит: „Суолу бата баран, күрүүлэри кэрийэ сылдьан, кими көрсүбүккүн барытын, дьиэм туоларын

курдук, тылгар киллэртээн илдэ кэл. ²⁴Эһиэхэ этэбин: ити ынгырыллыбыт дьонтон ким даҕаны мин малааһыным аһыттан амсайыа суоҕа. Ынгырыллыбыт элбэх эрээри, талыллыбыт аҕыйах*».

***Иисус Христос туһугар
туохтан барытыттан akkaастаныы***

²⁵ Иисуһу кытта элбэх киһи барсан испитэ. Кини ол дьонго хайыһан эппитэ: «²⁶ Миэхэ кэлэр киһи ийэтин-аҕатын, ойоҕун, оҕолорун, убайдарын-бырааттарын, эдьийдэрин-балыстарын уонна бэйэтин олоҕун Миигин таптыырынааҕар ордук таптыыр буоллаҕына, Мин үөрэнээччим буолар кыаҕа суох; ²⁷ ким бэйэтин кириэһин сүгэн Миигин батыспатах, ол Мин үөрэнээччим буолар кыаҕа суох. ²⁸ Эһигиттэн хайабыт эмэ башня туттуон баҕардаҕына, маннай олоро түһэн, тутуутун ситэрэргэр төһө үп барыахтааҕын суоттаныа суоҕа этэ дуо? ²⁹ Инньэ гымматаҕына, акылаатын ууран баран атынын кыайан ситэриэ суоҕа, оччоҕо ону көрө сылдыар дьон бары: ³⁰ „Хайдах бу киһи тутуутун саҕалаан баран бүтэрбэтийдэ?“ — диэн күлүү гыныахтара.

³¹ Биитэр хайа эмэ ыраахтааҕы, атын ыраахтааҕыны утары сэриилэһэ бараары туран, олоро түһэн, бэйэтин уон тыһыынча киһитиниин өстөөх сүүрбэ тыһыынча киһитигэр утарсар кыахтааҕын дуу, суоҕун дуу сүбэлэһиэ суоҕа этэ дуо? ³² Кыайтарыаҕын биллэҕинэ, кини, анараангыта өссө ыраах эрдэҕинэ, иллэһээри, илдьиттэрин ытыаҕа.

³³ Ол курдук эһигиттэн ким баҕарар туох баардааҕыттан барытыттан akkaастамматаҕына, Мин үөрэнээччим буолар кыаҕа суох.

Амтанын сүтэрбит туус

³⁴ Туус — үтүө ас, ол эрээри амтанын сүтэрдэҕинэ, аһытын хайдах төннөрүөнүйдү? ³⁵ Оччоҕо туохха да туһата суох буолар, сири да уоҕурдарга барбат, онон быраҕан эрэ кэбиһиллэр. Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!»

* 14:24 Ынгырыллыбыт элбэх эрээри, талыллыбыт аҕыйах — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Сүппүт бараан туһунан домох

15 Түһээн хомуйааччылар уонна да атын аньыылаах-хара-лаах бэрт үгүс дьон, Кинини истээри, мусталлара. ² Фарисейдар уонна сокуонньуттар: «Аньыылаахтары Бэйэтигэр чугаһатар, кинилэри кытта бииргэ аһыыр», – диэн абараллара.

³ Ол иһин Иисус кинилэргэ маннык домоҕу кэпсээбитэ: «⁴Эһигиттэн ким эмэ, сүүс барааннаабыттан биирин сүтэрдэбинэ, тоҕус уон тоҕуһун мэччитэ хаалларан баран, сүппүт бараанын, хаһан булуор диэри, көрдүү барыа суоҕа этэ дуо? ⁵Уонна буллаҕына, онтун үөрэ-көтө санныгар сүгэн баран, ⁶дьиэтигэр кэлэн доҕотторун, ыалларын ынгыран: „Үөрүүбүн үллэстин: сүппүт барааммын буллум“, – диэн этиэҕэ. ⁷Кырдыгы эһиэхэ этэбин: ол курдук эмиэ аньыыны билинэргэ кыһаммат тоҕус уон тоҕус үтүө киһитээҕэр аньыытын билинэр аньыылаах биир киһиттэн Халлаанга ордук үөрүөхтэрэ.

Сүппүт манньыат туһунан домох

⁸Эбэтэр хайа дьахтар уон үрүҥ көмүс манньыаттаабыттан биирин сүтэрдэбинэ, уотун уматан, дьиэтин сиппийэн, хаһан булуор диэри, кыһанан-мүһэнэн көрдүө суоҕай? ⁹Уонна буллаҕына, дьүөгэлэрин, ыалларын ынгыртаан ылан: „Үөрүүбүн үллэстин: сүппүт манньыаппын буллум“, – диэҕэ. ¹⁰Эһиэхэ этэбин: аньыытын-харатын билинэр аньыылаах биир киһиттэн Таһара Аанньаллара эмиэ оннук үөрэллэр».

Сүппүт уол туһунан домох

¹¹Өссө манныгы кэпсээбитэ: «Биир киһи икки уоллаах эбит. ¹²Биирдэ кыра уола аҕатыгар эппит: „Аҕаа, ылыахтаах нэһилиэстибэбин миэхэ биэр“. Аҕалара баайын-дуолун уолаттарыгар үллэрэн биэрбит.

¹³Аҕыйах хоноот кыра уол, барытын хомунан, ыраах дойдуга барбыт; кини ол дойдуга содурдук олорон, үбүн матайдаан кэбиспит. ¹⁴Үбэ бараммытын кэннэ, ол дойдуга улуу сут турбут, уол улахан кыһалҕаҕа ыларбыт. ¹⁵Онон баран олохтоохтортон биирдэстэригэр үлэҕэ наймыласпыт; анараангыта уолу, сибиинньэлэрин маната, мэччирэн сиригэр ыппыт. ¹⁶Уол

саатар сибиинньэ сиир туорабынан* испин тоторуом дии санаабыт да, киниэхэ тугу да биэрбэтэхтэр.

¹⁷Кэмниэ кэнэбэс өйдөнөн кэлэн кини эппит: „Төһөлөөх хамначчыт, аҕам килиэбэр тотон, тобохтоон кэбиһэ-кэбиһэ сииллэрэ буолуой, оттон мин манна хоргуйан өлөн эрэбин.“ ¹⁸Туран аҕа-бар тийээн этиэм: Аҕаа, Таңараны да, эйигин да утары аньыны онгорбуппун. ¹⁹Аны эн уолун дэнэр кыабым суох; миигин саатар хамначчытынан ыл“. ²⁰Уонна туран аҕатыгар барбыт.

Аҕата кини иһэрин ыраахтан көрөн, аһынан, уолугар утары сүүрэн тийбит, моонньуттан кууһан ылан уураабыт.

²¹Уола эппит: „Аҕаа, Таңара да, эн да иннигэр мин аньыны онгорбуппун, онон эн уолун дэнэр кыабым суох“.

²²Аҕата кулуттарыгар эппит: „Түргэнник бастың таңаһы таһааран, таңыннарын, тарбаҕар биһилэхтэ кэтэрдиг, атаҕын таңаһын биэрин; ²³итиэннэ уотуллубут тингэһэни сиэтэн аҕалан өлөрүң: билигин аһахпыт, үөрүөхпүт-көтүөхпүт! ²⁴Бу уолум өлөн баран тилиннэ, сүтэн баран көһүннэ“. Бырааһын-ньык саҕаламмыт.

²⁵Улахан уол ол кэмгэ сыһыыга сылдыбыт; кини дьиэтигэр төннөн чугаһаан иһэн, ырыаны-тойугу, үңкүүнү-битиини истибит. ²⁶Итиэннэ биир үлэһитин ыңыран ылан: „Бу туох ааттаах буолла?“ — диэн ыйыппыт.

²⁷Үлэһитэ эппит: „Быраатың кэллэ, уола этэннэ эргиллибиттэн үөрэн, аҕан уойбут тингэһэни өлөртөрдө“.

²⁸Улахан уол кыһыһыран, дьиэтигэр кириэн баҕарбатах. Аҕата тахсан кинини ыңыра сатаабыт. ²⁹Уола эппит: „Бачча сыл тухары мин эйиэхэ үлэлээн кэлиим, ол тухары биирдэ даҕаны эн тылгын кэспэтэҕим; эн буоллаҕына саатар биир козел оҕотун, доҕотторгун кытта үөр-көт диэн, миэхэ биэрэрин баҕалаах этэ; ³⁰оттон ити сэлээччэх дьахталларга үбүн бараабыт уолун кэлбитигэр уотуллубут тингэһэни киниэхэ анаан өлөрбүккүн“.

„³¹Тоойуом! — диэбит аҕата. — Эн миигин кытта өрүү бииргэ этин, онон мин баайым барыта — эйиэнэ. ³²Хата бу манньк хомойуох кэриэтэ быраатың өлөн баран тиллибитигэр, сүтэн баран көстүбүтүгэр үөрүөххэ-көтүөххэ баар этэ“».

* 15:16 *Сибиинньэ сиир туораба* — кароб (рожковой мас) минньигэс амтаннаах туораба.

Булугас өйдөөх көмөлөһөөччү туһунан домох

16 Оттон үөрэнээччилэригэр Иисус эппитэ: «Биир баай киһи баайын-дуолун дьаһайтарар көмөлөһөөччүлээх эбит. Биирдэ киниэхэ баайгын көрөөччүн үпкүн куордаллыыр диэн үгсүү киирбит. ²Дьиэлээх тойон кинини ынгыран ылан эппит: „Эн тускунан бу тугу-тугу иһиттим? Баайбын хайдах көрбүккүн-харайбыккын отчуоттаа, аны мантан иннэ мин баайбын дьаһайар кыағын суох буолбут“.

³Онуоха көмөлөһөөччүтэ иһигэр санаабыт: „Хайыах бэйэбиний? Тойонум миигин үлэбиттэн үүрэн эрэр. Буор хаһыахпын – кыайбаппын, умналыахпын – кыбыстабын. ⁴Дьэ хата тугу гынарбын тобуллум! Үлэбиттэн уураттагына, миигин дьиэлэригэр олордуох дьону була сатыам“.

⁵Уонна тойонугар иэстээх дьону тус-туспа ынгыртаан ылан, биирдэриттэн: „Мин тойоммор төһө иэстээххиний?“ – диэн ыйыппыт.

⁶Анараангыта: „Сүүс мээрэй арыы иэстээхпин“, – диэбит.

Онуоха кини эппит: „Араспыыскаҥ бу баар. Кэл, олор, биэс уон мээрэй диэн суруйа оҕус“.

⁷Оттон иккис киһиттэн ыйыппыт: „Эн төһө иэстээххиний?“

Анараангыта: „Сүүс мээрэй сэлиэһинэй бурдук иэстээхпин“, – диэбит.

Онуоха кини эппит: „Араспыыскаҥ бу баар. Аҕыс уон мээрэй диэн суруй“.

⁸Тойоно итэҕэлтэн тахсыбыт көмөлөһөөччүтүн, булугас өйдөөхтүк быһаарыммытын иһин, хайҕаабыт. Бу үйэ уолаттара, бэйэлэрин тэннээхтэрин ортотугар сылдьан, сырдык уолаттарынааҕар ордук булугас өйдөөхтөр.

⁹Онон Мин эһиэхэ этэбин: сирдээҕи баайгытынан туһанан бэйэҕитигэр доҕоттордо булунун, оччоҕо кэлин ол баайгыт эһиннэҕинэ, кинилэр эһигини үйэлэргэ үрэллэбэт дьиэлэригэр киллэриэхтэрэ. ¹⁰Аҕыйахха эрэллээх элбэххэ да эрэллээх буолуо, аҕыйахха эрэлэ суох элбэххэ да эрэлэ суох буолуо.

¹¹Онон сирдээҕи баайга эрэлэ суох буоллахытына, дьин баайы ким эһиэхэ итэҕэйиэй? ¹²Туора киһи үбүгэр эрэлэ суох буоллахытына, бэйэҕит киэнин ким эһиэхэ биэриэй? ¹³Хайа да кулут икки тойонно үлэлиир кыаҕа суох: биитэр биирин абаһы

көрүөбэ, атынын таптыаба, биитэр бииригэр бэриниилээх буолуоба, атынын аахайыа суоба. Танараба уонна маммонаба иккиэннэригэр кулут буолар кыаххыт суох».

Сокуон уонна Танара Саарыстыбата

¹⁴Харчыга ымсыылаах фарисейдар мань истэн, Кинини күлүү гыммытара. ¹⁵Иисус эппитэ: «Дьонго-сэргэбэ кырдьыксыт дьон курдук көстүүххүтүн бабарабыт эрээри, Танара эһиги сүрэххитин билэр. Дьон тугу үрдүк диирин Танара мөкү диир. ¹⁶Сокуон уонна Пророктар Иоанн инниттэн бааллара, ол сабаттан Танара Саарыстыбатын Евангелиета иһитиннэриллэр, итиэннэ ханнык бабарар киһи онно күүһүн ууран туран киирэр. ¹⁷Ол эрээри Сокуон биир да сурааһына сүтүн кэриэтэ, сир-халлаан дөбөннүк сүтүөбэ.

¹⁸Ким ойбууттан араһсан, атыны ойох ылбыт, ол көссүүлэр, эриттэн араһсыбыт дыахтары ойох ылар киһи эмиэ көссүүлэр.

Баай киһи уонна Лазарь

¹⁹Биир баай киһи баара, көрүүхтэн кэрэ, күндү таһаһы* таһара; кини олобо күнтэн күн бүппэт бырааһыннык этэ. ²⁰Баай киһи олбуорун ааныгар этэ бүтүннүү бар баас буолбут Лазарь диэн умнаһыт киһи сытара. ²¹Кини баай киһи остуолуттан түһэр килиэп хоруоскатыгар бабара саныыра; ыттар кэлэн кини сиикэй баастарын салыыллара. ²²Умнаһыт өлбүтүгэр Аанһаллар кинини Авраам күөнүгэр илдьибиттэр. Баай киһи өлбүтүн эмиэ харайбыттар. ²³Биирдэ баай аад иһигэр муну көрө олорон, хараһын өрө көрбүтэ: ыраах Авраам уонна кини күөнүгэр Лазарь олорон эбит. ²⁴Баай туох баар күүһүн мунһунан үөгүлээбит: „Абаа, Авраам! Миигин аһын-харыһый, Лазарь манна миэхэ ыт: сөмүйэтин төбөтүн ууга илитэн аһалан, тылбын сөрүүкэттин. Бу уот төлөнүгэр салатан сору көрдүм!“ ²⁵Онуоха Авраам эппит: „Тоойуом! Өйдөө: эн сирдээһи олоххор үтүнү

* 16:19 *Көрүүхтэн кэрэ, күндү таһаһы* – тылыттан тылыгар түһэрэн тылбаастаатахха, «пурпуру уонна виссонун». Күндү пурпурунан кырааскаламыт таһаһы ыраахтааһы эрэ кэтэрэ; виссон таһаһы (чап-чараас күндүлүнү) ыраахтааһылар, баайдар уонна архиерейдар кэтэллэрэ.

көрбүтүг, оттон Лазарь муну көрбүтэ; аны билигин кини дуо-
 хуйар, оттон эн муну көрөбүн. ²⁶ Итиэннэ биһиги уонна эһи-
 ги икки ардыбытыгар үтүгэн түгэбэ баар, онон мантан эһиэхэ
 тийиэхтэрин баҕарааччылар кыайан барбаттар, анарааттан би-
 хиэхэ эмиэ кыайан кэлбэттэр“. ²⁷ Онуоха баай эппит: „Оннук
 буоллабына, аҕаа, ааттаһабын: кинини аҕам дыиэтигэр ыт;
²⁸ онно мин биэс бырааттаахпын, кинилэр эмиэ бу сор-мунг си-
 ригэр кэлбэттэрин туһугар, Лазарь кинилэри сэрэттин“. ²⁹ Ав-
 раам хоруйдаабыт: „Кинилэргэ Моисей уонна пророктар баал-
 лар, олору иһиттиннэр“. ³⁰ Онуоха баай эппит: „Суох, Авраам
 аҕаа, арай өлбүттэртэн ким эмэ кинилэргэ тийээрэ буоллар,
 оччоҕо аһыылары билиниэ этилэр“. ³¹ Авраам эппит: „Моисей
 уонна пророктары истибэт буоллахтарына, өлбүт киһи да
 тиллэн кэлэн, кинилэри итэбэтиэ суоҕа“».

Аһыы, итэбэл уонна эбээһинэс

17 Оттон үөрэнээччилэригэр Иисус эппитэ: «Киһини аһыы-
 га тардар моһоллор син биир баар буолуохтара гынан ба-
 ран, сор-мунг күүтэр ол моһол төрдө буолар киһини. ² Кини бу
 турар кыралартан биирдэстэрин эмэ аһыыга уккуйуон кэриэ-
 тэ, моонньугар суоруна тааһын баайан, муораҕа тимирдибиттэ-
 рэ киниэхэ ордук буолуо этэ. ³ Бэйэбитин көрүнэ сылдыын.
 Быраатын эйигин утары* аһыыны онордоҕуна сэмэлээ, оттон
 аһыытын билиннэбинэ, кинини бырастыы гын; ⁴ биир күннэ
 эйигин утары сэттэтэ аһыыны онорон баран, күннэ сэттэтэ
 кэлэн: „Аһыыбын билинэбин“, – диир буоллабына, эн кини-
 ни бырастыы гынар буол».

⁵ Оттон биирдэ Апостоллар Айыы Тойонтон: «Итэбэлбитин
 бөҕөргөт», – диэн көрдөспүттэрэ.

⁶ Айыы Тойон эппитэ: «Эһиги хартыыһа сизэмэтин саҕа итэ-
 бэллээххит эбитэ буоллар, субу үүнэн турар смоковница, сир-
 тэн силистэри хоннон байҕалга көс диэтэххитинэ, эппиккитин
 толоруо этэ. ⁷ Арай эһигиттэн хайабыт эрэ сир хорутар, биитэр
 сүөһү маньыр кулуттаах буоллун; ол кулуккут сыһыттан кэ-
 лээтин, эһиги киниэхэ чэ, кэл, олорон аһаа диэн этиэххит

* 17:3 *Эйигин утары* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл-
 лар суохтар.

этэ дуо? ⁸Хата аһыхпын аспын тарт уонна бу аһыыр кэммэр курданан илии-атах буол, ол кэнниттэн бэйэн аһаар диэххит этэ буолбат дуо? ⁹Бу кулуккут соруйбуккутун толордобуна, эһиги киниэхэ махтанаххыт этэ дуо? Суох дии саныбын*. ¹⁰Ол курдук эһиги эмиэ ыйыллыбыты барытын толорон барангыт, биһиги туохха да турбат кулуттарбыт, толоруохтаах эбээһинэспитин эрэ толордубут диир буолун».

Аран ыарыылаах уон киһини үтүөрдүү

¹¹Иерусалимга баран иһэн, Иисус Самария Галилеялыын быысаһар сиригэр аһан испитэ. ¹²Дэриэбинэҕэ киирэн истэҕинэ, аран буолбут уон киһи аара көрсөн, тэйиччи туран: ¹³«Иисус Үөрэтээчи! Биһигини абыраа!» – диэн үөгүлэспиттэрэ.

¹⁴Кинилэри көрөн, Иисус: «Баран аҕабыттарга көрдөрүһүн», – диэбитэ. Олор баран иһэн ырааһыран хаалбыттара.

¹⁵Биирдэстэрэ, үтүөрбүтүн көрөн, куолаһын мунунан Тангараны уруйдуу-уруйдуу, төннөн кэлбитэ ¹⁶уонна махтанан, Иисус атаҕар умса түспүтэ. Бу – Самария киһитэ этэ.

«¹⁷Барыта уон киһи үтүөрбүтэ буолбат дуо? – диэбитэ Иисус. – Оччоҕо тобуһа ханнаһый? ¹⁸Бу омук киһититтэн ураты тоҕо хайалара да Тангараҕа махтана төннүбэтэ?» ¹⁹Онтон киниэхэ эппитэ: «Чэ, туран бар, итэҕэлинг эйигин быыһаата».

Тангара Саарыстыбата хайдах кэлэрин туһунан

²⁰Фарисейдар Тангара Саарыстыбата хаһан кэлэрин Киниттэн ыйыппыттарыгар, манньк хоруйдаабыта: «Тангара Саарыстыбата биллэрдик-көстөрдүк кэлиэ суоҕа, ²¹„Көр, бу манна баар“, эбэтэр „Ол онно баар“ диэхтэрэ суоҕа: Тангара Саарыстыбата эһиги искитигэр баар**».

Киһи Уола эмискэ кэлиэ

²²Үөрэнээччилэригэр эмиэ эппитэ: «Киһи Уола олорбут биир күнүн саатар көрдөрбүт диир кэмнит кэлиэҕэ, ол эрээри ону

* 17:9 Суох дии саныбын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 17:21 Тангара Саарыстыбата эһиги искитигэр баар – эбэтэр «Тангара Саарыстыбата эһиги ортобугутгар баар».

көрүүхүг суоҕа. ²³Эһиэхэ „Бу манна!“, биитэр „Ол онно!“ диэхтэрэ, оччоҕо эһиги ону көрдүү сүүрүмэн, эккирэтиһэ барыманг. ²⁴Киһи Уола Бэйэтин күнүгэр, чаҕылҕан халлаан биир уһугар чаҕылыс гыннаҕына, халлаан атын уһугар тийэ сандаарарын курдук буолуоҕа. ²⁵Ол эрээри Кини бастаан элбэх муну көрүүхтээх, бу көлүөнэ Кинини туоратыхтаах. ²⁶Ной саҕана хайдах этэй да, Киһи Уолун кэмигэр эмиэ оннук буолуоҕа. ²⁷Ной ковчегка кириэр диэри, дьон иһэллэрэ-аһыллара, ойох ылаллара, эргэ бараллара, ол сырыттахарына, улуу мотуок кэлэн кинилэри барыларын эспитэ. ²⁸Лот саҕана син биир оннук этэ: дьон иһэллэрэ-аһыллара, атыылаһаллара, атыылыыллара, оҕуруот олордоллоро, дьиэ тутталлара; ²⁹онтон Лот Содомтан тахсыбыт күнүгэр халлаантан умайа сылдыар сиэрэлээх ардах түһэн барыларын имири эспитэ. ³⁰Киһи Уола кэлэр күнүгэр эмиэ соннук буолуоҕа. ³¹Ол күн дьиэ үрдүгэр турааччы иһирдьэ баар малбын-салбын ылыам этэ диэн, аллара түспэтин; оттон ходуһаҕа баар киһи дьиэтигэр төннүбэтин. ³²Лот ойоҕун өйдүү сылдыын. ³³Олоҕун харыстааччы олоҕун сүтэриэҕэ, оттон олоҕун сүтэрээччи олоҕун быһыһаҕа. ³⁴Эһиэхэ этэбин: ол түүн тэллэххэ сытар икки киһиттэн биирдэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа; ³⁵бурдук тарда турар икки дьахтартан биирдэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа; ³⁶ходуһаҕа сылдыар икки киһиттэн биирдэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа*».

³⁷Маны истэн: «Тойоммуот, ол ханна буолуой?» — диэн ыйыппытара.

«Ханна өлүк баар да, онно суордар мустуохтара», — диэбитэ Кини.

Огдообо уонна судьуйа туһунан домох

18 Онтон Иисус кинилэргэ Таңгараҕа өрүүтүн үнэ сылдыахтаахтарын, санааларын түһэриэ суохтаахтарын туһунан домоҕу кэпсээбитэ: «²Биир куоракка Таңгараттан да саллыбат, дьонтон да сааппат судьуйа олоҕорбут. ³Эмиэ онно биир огдообо

* 17:36 *Ходуһаҕа сылдыар икки киһиттэн биирдэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

дяхтар баара, кини судьуйаҕа кэлэ-кэлэ миигин көмүскээ, дыыалабын быһаар диэн көрдөһөр эбит.

⁴ Судьуйа көмөлөһүөн өр баҕарбакка сылдыбыт. Онтон кэмниэ кэнэҕэс төһө да Тангараттан саллыбатаҕым, дыонтон саап-патаҕым иһин, ⁵ бу огдообо бэркэ эрэйдээн эрэр, кэлэ-кэлэ салгыта турууһу, онон көмүскүүһүбүн диэн быһаарыммыт».

⁶ Маны кэпсээн баран Айыы Тойон эппитэ: «Эһиги бэл бу кэрээниттэн тахсыбыт судьуйа тугу диирин истэҕит дуо? ⁷ Уонна баран Тангара, төһө да түргэнник көмүскүү охсубатаҕын иһин, түүннэри-күнүстэри Киниттэн көрдөһөөччүлэргэ, Бэйэтэ талан ылбыт дыонугар, ама көмөлөһүө суоҕа дуо? ⁸ Эһиэхэ этэбин: Тангара бэрт сотору кинилэри көмүскүөҕэ. Ол эрэри Киһи Уола сиргэ кэлэн, итэҕэли булуо дуо?»

Фарисей уонна түһээн хомуйааччы түһунан домох

⁹ Оттон үчүгэйбит диэн бэйэлэрин бүк эрэнэр, атыттары сэниир дыонно маннык домоҕу кэпсээбитэ: «¹⁰ Икки киһи Тангара Дьэтигэр үнэ киирбиттэр: биирэ фарисей, иккиһэ түһээн хомуйааччы эбит. ¹¹ Фарисей Тангараҕа бу курдук үнпүт: „Тангара! Мин атын дыон: талабырдыттар, албыннар, көссүүлэһээчилэр эбэтэр ити түһээн хомуйааччы – курдук буолбатаҕым иһин, Эһиэхэ махтанабын. ¹² Мин нэдиэлэҕэ иккитэ поһу тутуһабын, тугу атыылаһарбыттан уон гыммыт биирин Эһиэхэ биэрэбин“.

¹³ Оттон түһээн хомуйааччы ыраах туран, халлаан диэки өрө көрүүн да толлон, түөһүн кырбана-кырбана: „Оо, Тангара, миигин, аньыылааҕы абыраа!“ – дии турбут.

¹⁴ Эһиэхэ этэбин: бу иккис киһи бастакытааҕар ордук бырас-тыы гыныллан дьэтигэр төннүбүт. Ким бэйэтин үрдэтинэр – намтыаҕа, ким бэйэтин намтатынар – үрдүөҕэ».

Иисус Христос уонна кыра оҕолор

¹⁵ Киниэхэ таарыйтара, быыкаа оҕолору аҕалтаабыттара; үөрөнээччилэрэ ону көрөн буйа сатаабыттара. ¹⁶ Иисус оҕолору ынгыртаан ылан баран, эппитэ: «Оҕолору Миэхэ аһарын, Миэхэ кэлэллэрин мэхэйдэһимэн: Тангара Саарыстыбатыгар манныктар киирэллэр. ¹⁷ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: Тангара Саарыстыбатын оҕо курдук ылыммыт киһи эрэ онно кириэҕэ».

Баай киһи

¹⁸ Тойотторгон биирдэстэрэ Киниттэн ыйыппыта: «Үтүө Үөрэтээчи! Бараммат олоххо тиксэр туһугар, мин тугу гыныахтаахпыный?»

«¹⁹ Миигин тоҕо үтүө диигиний? – диэбитэ Иисус. – Үтүө ким да суох, Тангара эрэ үтүө. ²⁰ „Көссүүлэһимэ, өлөрүмэ, уорума, сымыйанан туоһулаама, ийэлээх аҕабын ытыктаа“ диэн кэриэстэри эн билэҕин».

²¹ «Итини барытын оҕо сааспыттан тутуһабын ээ», – диэбитэ баай киһи.

²² Маны истэн, Иисус эппитэ: «Эн өссө биирин итэҕэс: туох бааргын барытын атыылаан дьадангыларга түнгэт, оччоҕо Халлаанга баайдаах буолуон; уонна кэлэн Миигин батыс».

²³ Киһи мантан сүрдээбин мунчаарбыта – кини олус баай этэ. ²⁴ Иисус кини мунчаарбытын көрөн: «Баай дьон Тангара Саарыстыбатыгар киирэллэрэ хайдах курдук ыараханый! – диэбитэ. – ²⁵ Баай киһи Тангара Саарыстыбатыгар киирэринээҕэр тэбиэн иннэ үүтүнэн дөбөҥнүк ааһыаҕа».

²⁶ Маны истибиттэр: «Оччоҕо ким быһһанар кыахтааҕый?» – диэн ыйыппыттара.

²⁷ «Киһи кыайбатаҕын Тангара кыайар», – диэбитэ Иисус.

Иисус Христуу батыспыт дьону күүтэр наҕараада

²⁸ Маныаха Петр эппитэ: «Биһиги барыны барытын хаалларан туран Эйигин батыспыппыт».

«²⁹ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус кинилэргэ, – Тангара Саарыстыбатын туһугар дьиэтин-уотун, төрөппүттэрин, убайдарын-бырааттарын, эдьийдэрин-балыстарын, ойоҕун, оҕолорун хаалларбыт киһи ³⁰ бу үйэҕэ хаалларбытынааҕар баһаам бүк элбэххэ, оттон кэлэр Үйэҕэ бараммат олоххо тиксиэҕэ».

Иисус Христос өлөн баран тиллэрин өссө биирдэ этэр

³¹ Уон икки үөрэнээччитин туспа ынгыран ылан эппитэ: «Дьэ бу биһиги Иерусалимнаан иһэбит, онно барыта пророктар Киһи Уолун туһунан суруйбуттарын курдук буолуоҕа. ³² Кинини тутан Тангараны билбэт омуктарга биэриэхтэрэ, оччоҕо Кинини элэк оностуохтара, атаҕастахтара, силлиэхтэрэ, ³³ итиэннэ

илды кырбаан баран өлөрүөхтэрэ; ол эрээри үһүс күнүгэр Кини тиллиэбэ».

³⁴Бу этиллибиттэн үөрэнээччилэр тугу да өйдөөбөтөхтөрө, Иисус этэр тылын ис хоһооно кинилэртэн кистэммит буолан, өйдөрүгэр түспэтэбэ.

Иерихон чугаһыгар хараба суох умнаһыты үтүөрдүү

³⁵Иисус Иерихонга чугаһаан истэбинэ, суол кытытыгар хараба суох киһи умнаһы омороро. ³⁶Элбэх дьон аһан иһэрин истэн, кини: «Бу туюх буолла?» — диэн ыйыппыта.

³⁷«Иисус Назорей аһан иһэр», — диэбиттэрэ.

³⁸Кини хаһытыты түспүтэ: «Иисус, Давид Уола, миигин абыраа!»

³⁹Бастаан иһээччилэр буйбуттарыгар өссө күүскэ үөгүлээбитэ: «Давид Уола, абыраа!»

⁴⁰Иисус тохтоон, кинини Бэйэтигэр ажалтарбыта. Чугаһаан кэлбитигэр: ⁴¹«Миигиттэн тугу көрдөһүөххүн баһарабыны?» — диэн ыйыппыта.

«Тойонуом, харахпынан көрөр буолуохпун баһарабын!» — диэбитэ киһи.

⁴²«Эн көрөр буолуон! Эйигин итэбэлин быһаата», — диэбитэ Иисус. ⁴³Киһи сонно көрөр буолан хаалбыта, онон Танараны айхаллы-айхаллы, Иисус кэнниттэн батыһан барбыта. Маны көрөн, дьон бары Танараба хайбал тылын эппиттэрэ.

Закхей итэбэйиитэ

19 Онтон Иисус Иерихонга киирэн, куорат устун баран испитэ. ²Биир Закхей диэн ааттаах баай киһи, түһээн хомуһааччылар тойонноро, ³Иисуһу ким буоллабай диэн, көрүүн олус баһарбыта да, унуоһунан кыра буолан, дьон кэннигэр түбэһэн хаалан, кыайан көрбөтөбө; ⁴ол иһин сүүрүүнэн илин түһэн, Иисус аһыахтаах суолун кытытыгар үүнэн турар смоковница үрдүгэр ыттыбыта.

⁵Иисус бу сиргэ кэлэн, кинини көрөн: «Закхей! — диэн ынырбыта. — Түһэ оһус, бүгүн Мин эн дьибэһэр тохтуохтаахпын». ⁶Закхей үөрэ-көтө түһэ охсон, Иисуһу дьибэтигэр киллэрэн маанылаабыта.

⁷ Бары ону көрөн, сөбүлээбэккэлэр: «Аньыылаах киһи дьыэ-тигэр тохтоото», — диэн суугунаспытара.

⁸ Отгон Закхей туран Айыы Тойонго эппитэ: «Тойонуом! Мин баайым аңаарын умнаһыттарга биэриэм, итиэннэ кими эмэ атаҕастаабыттаах буоллахпына, киниэхэ түөрт оччону толук төлүөм».

⁹ Бүгүн бу дьыэҕэ быһабыл кэллэ, — диэбитэ Иисус киниэхэ. — Кини эмиэ Авраам уола эбээт. ¹⁰ Киһи Уола өлбүтү-сүпүтү булан быһыһы кэлбитэ».

Уон көмүс манньыат туһунан домох

¹¹ Иисус Иерусалимна чугаһаабытын иһин дьон Таһара Саарыстыбата субу кэлиэ дии саныыллара. Кини истэн олорооччуларга өссө биир домоҕу кэпсээбитэ. «¹² Биир үрдүк сололоох киһи, ыраахтааҕы солотун ылан төннөөрү, ыраах дойдуга аттамыт, — диэбитэ Кини. — ¹³ Суолга туруон иннинэ кини уон кулутун ыңгыран ылбыт, уонна барыларыгар биирдии кыһыл көмүс манньыаты биэрэн баран: „Мин төннүөхпэр диэри, бу маны эргитээрин“, — диэбит.

¹⁴ Биир дойдулаахтара кинини абааһы көрөр буолан: „Кини биһиэхэ ыраахтааҕы буолуон баҕарбаппыт“, — диэн кэнниттэн илдьит ыппыттар.

¹⁵ Киһи ыраахтааҕы солотун ылан кэлээт, ким төһөнү эргитэн булбутун билээри, харчы биэрбит кулуттарын ыңыртаран ылбыт.

¹⁶ Бастакы кулута кэлэн эппит: „Тойонуом! Эн биир кыһыл көмүс манньыатын уон манньыаты аҕалла“.

¹⁷ Тойоно киниэхэ эппит: „Бэрт сөпкө гыммыккын, үтүө үлэ-һитим! Кыраҕа да итэҕэллээҕин иһин, уон куораты эйиэхэ салайтара биэрэбин“.

¹⁸ Иккис кулута кэлэн эппит: „Тойонуом! Эн биир кыһыл көмүс манньыатын биэс манньыаты аҕалла“.

¹⁹ Онуоха тойоно: „Эн эмиэ биэс куораты салайа ылаҕын“, — диэбит.

²⁰ Үһүс кулута кэлэн эппит: „Тойонуом! Эн миэхэ биэрбит кыһыл көмүс манньыатын бу баар, мин маны харыстаан былаакка суулаан уура сырыттым. ²¹ Эн дьэбиргин — уурбатах сиргиттэн ыларгын, ыспатах буолаккыттан хомуйаргын билэр буоламмын, эйигиттэн куттаммытым“.

²² Тойоно эппит: „Бу эппит тылгынан бэйэбин дьүүлүөм, көлөөк үлэһит! Мин дьэбирбин – уурбатах сирбиттэн ыларбын, ыспатах буолакпыттан хомуйарбын билэр эрээригин, ²³төннөммүн, төһөнү биэрбиппин барыстары ылыхпын, харчыбын тоҕо эргитэ биэрбэтин?“

²⁴ Уонна онно турар дьонго: „Киниттэн кыһыл көмүһүн ылангыт, уон көмүс манньыаттаах киһиэхэ биэрин“, – диэбит.

²⁵ Онуоха: „Тойоммуот, ол киһи хайыы-үйэ уон көмүс манньыаттаах ээ“, – диэбиттэр.

²⁶ Тойонноро эппит: „Эһиэхэ этэбин: баардаахха – бэриллэҕэ, оттон туга да суох киһиттэн туох эмэ баардааҕа кытта былдьаныаҕа. ²⁷ Оттон мин ыраахтааҕы буолуохпун баҕарбат өстөөхтөрбүн манна аҕалан, көрөн турдахпына, өлөртөөн“».

Иерусалимга кириии

²⁸ Маны кэпсээн баран, Иисус Иерусалимныыр суолу тутуһан салгыы айаннаабыта. ²⁹ Елеон хайатын аттыгар баар Виффагиялаах Вифанияҕа чугаһаан иһэн, Кини икки үөрэнээччитин сорука ыппыта. «³⁰ Бу иннибитигэр көстөр дэриэбинэҕэ бара сылдыһын, – диэбитэ. – Онно киирээт да, өссө мииниллэ илик осел баайыллан турарын көрүөххүт, ону сүөрэн манна аҕалын; ³¹ ким эмэ тоҕо сүөрэбит диэн ыйыттаҕына, Тойоммут наадыһар диэрин».

³² Үөрэнээччилэр тийиэн, Кини эппитин булан ылбыттара. ³³ Осел оҕотун сүөрэн эрдэхтэринэ, иччилэрэ: «Хайа бу оселу тоҕо сүөрэбит?» – диэбиттэрэ.

³⁴ «Тойоммут наадыһар, ол иһин», – диэн хоруйдаабыттара.

³⁵ Оселу Иисуска сиэтэн аҕалан, үрдүгэр тагастарын ууран баран, Иисуһу олордубуттара. ³⁶ Кини оселу миинэн истэҕинэ, дьон тагастарын устан суолга тэлгээн биэрэллэрэ.

³⁷ Иисус Елеон хайатыттан түһэр аартыкка чугаһаабытыгар үтүмэн үгүс үөрэнээччилэрэ бары үөрэн, илэ көрбүт дьикти дьайыыларын иһин Тагараны айхаллаабыттара: ³⁸ «Айыы Тойон аатыгар кэлэн иһэр Ыраахтааҕы алгыстаах! Халлаанга эйэ буоллун, үрдүк Халлааннарга айхал буоллун!»

³⁹ Дьон быһыгар турар сорох фарисейдар: «Үөрэтээчи! Үөрэнээчилэргин буй эрэ», – диэбиттэрэ.

⁴⁰ «Кырдыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус, – кинилэр уурайдахтарына, таастар хаһытаһахтаһа».

Иерусалимы аһыйы

⁴¹ Иисус Иерусалимна чугаһаан баран, куораты көрөн аһынан ытаабыта: «⁴² Оо, эйигин* эйэбэ туох тиэрдэрин саатар бүгүн билэринг буоллар! Ол эрэри билигин бу барыта эйигиттэн кистэммит. ⁴³ Өстөөхтөрүг эйигин тула бөбүргөтүү туттан, эргиччи ыган иилии эргийэр күннэрэ тирээн кэлиэ. ⁴⁴ Эйигин оҕолорунуун имири эһиэхтэрэ, эн тааскыттан тааһы хаалларыахтара суоҕа. Ол барыта эн Тангара быһыһы кэлбитин билбэтэххиттэн буолуо».

Тангара Дьэтин ырааһырдыы

⁴⁵ Онтон Тангара Дьэтигэр киирэн, онно баар атыылааччылары уонна атыылаһааччылары барыларын үүртэли сылдьан: ⁴⁶ «Мин Дьэм үгэр дьэ буолар диэн суруллубута, ону эһиги ороспуойдар ордуулар гыммыккыт!» – диэбитэ.

⁴⁷ Күн аайы Кини Тангара Дьэтигэр үөрэтэрэ. Архиепидар, сокуонньуттар уонна норуот биллэр аҕа баһылыктара Кинини өлөрөр сылтах көрдүү сатаабыттара эрэри, ⁴⁸ тугу да кыайан тобулбатахтара – бар дьон Кини хас биирдии тылын истээри, харыс да хаалбакка, батыһа сылдьара.

Иисус Христос быраабын ыйытыы

20 Иисус Тангара Дьэтигэр дьону үөрэтэн Евангелиены иһитиннэрэ сырыттаһына, архиепидар уонна сокуонньуттар аҕа баһылыктары кытта тийэн кэлэн: ² «Биһиэхэ эт эрэ, Эн ханнык быраапкынан итинник быһыыланаһыныһы, ким Эһиэхэ итинник быраабы биэрбитэй?»** – диэн ыйыппыттара.

³ Мин эмиэ эһигиттэн бири ыйытыам, – диэбитэ Иисус. – Этинг эрэ, ⁴ Иоанн хантан көңүл ылан сүрэхтээбитэй: Тангараттан дуу, дьонтон дуу?»

* 19:42 *Эйигин* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

** 20:2 Тангара Дьэтиттэн атыһыттары үүрбүтүн туһунан ыйытыы.

⁵ Кинилэр бэйэлэрин икки ардыларыгар сүбэлэспиттэрэ: «Танараттан диэтэхпитинэ, оччоҕо кинини тоҕо итэҕэйбэтэххитий диэҕэ, ⁶ оттон дьонтон диэтэхпитинэ, норуот биһигини тааһынан тамныаҕа. Иоанн пророк буоларын кинилэр бары итэҕэйэллэр». ⁷ Ол иһин: «Хантанын билбэппит», – диэн хоруйдаабыттара.

⁸ «Оччоҕо Мин эмиэ ханнык бырааппынан итини онгоробун эһиэхэ эпэппин», – диэбитэ Иисус.

Виноградник үлэһиттэрин туһунан домох

⁹ Кини норуокка манньк домоҕу кэпсээбитэ: «Биир киһи виноградник олордубут уонна онтукатын үлэһиттэргэ туттаран баран, өр буола атын сиргэ барбыт. ¹⁰ Виноградник астанар кэмэ кэлбитигэр кини, отон ыллара, үлэһиттэргэ кулутун ыппыт. Үлэһиттэр кулуту үлтү кырбаан баран, туга да суох төттөрү утаарбыттар. ¹¹ Өссө атын кулутун ыппыт, үлэһиттэр ону эмиэ үлтү сынньан, атаҕастаан баран, туга да суох үүрэн ыппыттар. ¹² Онтон үһүс кулутун ыппытын эмиэ бааһырдан-эчэтэн баран, үүрэн кэбиспиттэр.

¹³ Дьэ онно виноградник хаһаайына: „Хайыамый? Таптыыр уолбун ытытым, баҕар, кыбыстан киниэхэ биэриэхтэрэ“, – диэбит.

¹⁴ Үлэһиттэр уолу көрөн: „Нэһилиэнньик иһэр. Баран кинини өлөрүөбүҥ – нэһилиэстибэтэ биһиэхэ тиксиэ“, – дэспиттэр. ¹⁵ Итиэннэ кинини виноградник таһыгар таһааран өлөрөн кэбиспиттэр. Манньк түбэлтэҕэ виноградник хаһаайына кинилэри хайдах гыныан сөбүй? ¹⁶ Кини ити үлэһиттэри өлөртөөн баран, винограднигы атыттарга туттарыа».

Маны истибиттэр: «Оннук эрэ буолбатын!» – дэспиттэрэ.

Тутааччылар бырахпыт таастара

¹⁷ Иисус кинилэр диэки көрөн баран эппитэ: «„Тутааччылар бырахпыт таастара муннук туттаах тааһа буолла“ диэн Суруйуулар тугу этэллэрий? ¹⁸ Бу таастан иннэн охтубут киһи үлтү түһэн өлүөҕэ, оттон бу таас түспүт киһитэ хам баттатан өлүөҕэ».

¹⁹ Архиерейдар уонна сокуонньуттар Иисус бу домоҕунан кинилэри сирэйдээн кэпсээбитин өйдөөн, Кинини тутуохтарын баҕарбыттара да, норуоттан куттаммыттара.

Император түхэнэ

²⁰ Онон кинилэр Иисүһү кэтэһэ-манаһа сылдьан, хайдах эмэ тылыттан ингиннэрэн баран тойотторго уонна баһылык суутугар тутан биэрээри, көнө дьон буолан кубулуммут куомуннаахтарын ыппыттара. ²¹ Олор кэлэн Иисустан ыйыппыттара: «Үөрэтээччи! Эн сөптөөбү этэргин-үөрэтэргин, кинини кимиттэн-тугуттан көрбөккүн, чаччы Тангара суолугар үөрэтэргин билэбит. ²² Биһиги ыраахтааҕыга түхэн төлүүрбүт көнүллэнэр дуу, суох дуу?»

²³ Иисус, кинилэр кубулуналларын билэн, эппитэ: ²⁴ «Миигин тоҕо үтэн-анһан көрөбүт? Динарийда Миэхэ көрдөрүн: бу ким мөссүөнэ, ким суруга баарый?»

«Рим ыраахтааҕытын киэнэ», – дэспиттэрэ.

²⁵ «Оннук буоллаҕына, ыраахтааҕы киэнин ыраахтааҕыга, Тангара киэнин Тангараҕа биэрин», – диэбитэ Иисус.

²⁶ Кинилэр дьон иннигэр Иисүһү кыайан тылыттан ингиннэрбэтэхтэрэ, хоруйун сөҕөн, саната суох барбыттара.

Өлбүттэр тиллиилэрин туһунан ыйытымы

²⁷ Өлбүттэр тиллиэхтээхтэрин итэбэйбэт саддукейдартан хас да киһи кэлэн Киниттэн ыйыппыттара: ²⁸ «Үөрэтээччи! Моисей биһиэхэ хаалларбыт суруйуутунан, ким эрэ ойох ылан баран оҕото суох сылдьан өллөбүнэ, кини удьуорун салгыыр туһуттан, быраата кини огдооботун ылыахтаах. ²⁹ Сэттэ бырааттыылар баалара. Улахан убайдара ойох ылан баран, оҕото суох сылдьан өлбүтэ. ³⁰ Иккис бырааттара эмиэ ол дьахтары ойох ылбыта да, оҕо төрөппөккө өлбүтэ. ³¹ Үһүс бырааттара эмиэ ол дьахтары ойох ылбыта. Ити курдук, бары сэттиэн кинини ыла сылдыбыттара да, оҕото суох сылдьан өлбүттэрэ. ³² Барыларын кэнниттэн дьахтар өлбүтэ. ³³ Кэлин бары тилиннэхтэринэ, кини хайаларын ойодо буолуоҕай? Кинини сэттиэн ыла сылдыбыттара эбээт».

³⁴ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Бу үйэ дьоно эрэ ойох ылаллар, эргэ бараллар; ³⁵ оттон өлбүттэртэн тиллэн Кэнэбэс Үйэ олоҕор тиксибит дьон ойох да ылбаттар, эргэ да барбаттар. ³⁶ Кинилэр, Аанһал курдук буолан, аны өлбөттөр, итиэннэ өлбүттэртэн тиллэн Тангара оҕолоро буолаллар. ³⁷ Оттон өлбүттэр тиллиэхтээхтэрин Моисей умайа турар талах туһунан кэпсиригэр

көрдөрбүтэ. Кини онно Айыы Тойону Авраам Тангарата, Исаак Тангарата, Иаков Тангарата диэн ааттыыр. ³⁸Тангара өлбүттэр Тангаралара буолбатах, тыыннаахтар Тангаралара. Киниэхэ бары тыыннаахтар».

³⁹Маны истэн сокуонньуттартан сорохторо: «Үөрэтээччи, Эн бэркэ да эттин!» – дэспиттэрэ. ⁴⁰Бу кэннэ Киниттэн тугу эмэ ыйытыахтарын толлубуттара.

Христос ким Уолай?

⁴¹Иисус кинилэргэ эппитэ: «Христуу тоҕо Давид Уола диэн ааттылларый? ⁴²⁻⁴³Саалтыыр кинигэтигэр Давид этэр: „Айыы Тойон мин Тойоммор өстөөхтөргүн, үктэл оностон олорор гына Эйиэхэ самнаран биэриэхпэр диэри, Мин уна өттүбэр олор диэбитэ“ диэн. ⁴⁴Давид Кинини Тойонум диэн ааттыыр буоллабына, оччоҕо Кини хайдах Давид Уола буоларый?»

⁴⁵Бар дьон Кинини истэн турдабына, Иисус үөрэнээччилэригэр эппитэ: «⁴⁶Уһун таһаһы тангалларын, болуоссаттарга уруйданалларын, синагогаларга инники эрээккэ олороллорун, ынгырылаах малааһыннарга бастын олоххо өттүгүстээн сыталларын сөбүлүүр сокуонньуттартан сэрэнэр буолун; ⁴⁷кинилэр огдооболор дьиэлэрин хорон сииллэрин, дьон көрөрүгэр өр үгэллэрин иһин, саамай ыар буруйга тиксиэхтэрэ».

Огдообо сиэртибэтэ

21 Иисус харчы иһиттэригэр бэлэхтэрин түһэрэр баайдары көрбүтэ; ²онно биир дьадангы огдообо дьахтар кэлэн, икки алтан харчыны укпунун көрөн, ³эппитэ: «Кырдыгы эһиэхэ этэбин: бу дьадангы огдообо барыларыттан элбэҕи укта; ⁴атыттар бары бэйэлэриттэн ордору эрэ Тангараҕа* биэрбиттэрэ, оттон кини айабын ииттэр кырыымчык харчытын олоччу укта».

Бүтэр уһук бэлиэлэрэ

⁵Сорохтор Тангара Дьийэтэ күндү тааһынан тутуллубутун, баай бэлэбинэн кизгэтиллибитин туһунан кэпсэппиттэригэр, Иисус эппитэ: ⁶«Манна көрөргүт барыта таастан таас хаалбат гына урусхалланар кэмэ кэлиэҕэ».

* 21:4 *Тангараҕа* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

Кэнэҕэски сойуолааһын түһунан

⁷ Киниттэн ыйыппытара: «Үөрэтээччи! Ити эппитинг хаһан туолуоҕай? Ону туох бэлиэнэн билэбит?»

⁸ Кини эппитэ: «Сэрэхтээх буолун, ким да албыныгар киирэн биэрбэт курдук, сылдыһын. Үгүстэр Мин ааппынан ааттанан кэлэн, бу – Мин, кэм кэлэн эрэр диир буолуохтара. Эһиги кинилэри батыһаайабыт. ⁹ Араас сэрии, өрө туруу буолбутун иһиттэххитинэ эмиэ уолуйбат буолун. Ол барыта буолуохтаах эрэри, өссө да бүтэр уһук буолбатах». ¹⁰ Итиэннэ эппитэ: «Норуот норуоту, саарыстыба саарыстыбаны утары туруоҕа; ¹¹ онон-манан күүстээх сир хамсааһыннара буолуотулаахтара, сир устун сут, өлүү сутула туруо, халлаанга дьулаан суоллар, сүдү бэлиэлэр көстүөхтэрэ. ¹² Бу барыта буолуон иннинэ, эһигини сойуолаһахтара, тутан ылаттыахтара; синагогаларга дьүүлүөхтэрэ, хаайыыга угуохтара, Мин туспуттан ыраахтаабылар, тойоттор иннилэригэр туруоруохтара. ¹³ Оччоҕо эһиги кинилэргэ Миигин туоһулуур тоҕоостонуоххут. ¹⁴ Өйдөөн кэбиһин: кинилэргэ тугу хоруйдуургутун эрдэттэн тобула сатааман: ¹⁵ Мин эһиэхэ утарылаһааччыларгыт тугу да булан утары эппэт, самнарбат тылларын, муударай өйдөрүн биэриэбим. ¹⁶ Оннооҕор төрөппүттэригит, убайдаргыт-бырааттаргыт, урууларгыт, доҕотторгут эһигини таннарыахтара, сороххутун өлөртүөхтэрэ; ¹⁷ бары эһигини Мин аатым түһүттан абааһы көрүөхтэрэ, ¹⁸ ол гынан баран эһигиттэн биир баттах түһүө суоҕа. ¹⁹ Тулуурдаах буолун – тулуургут эһигини быһыһаҕа.

Иерусалим урусхалланын өтө көрүү

²⁰ Иерусалимы сэрииттэр иилии эргийбиттэрин көрдөххүтүнэ, урусхалланара чугаһаабытын өйдүөххүт. ²¹ Оччоҕо Иудеяҕа баар дьон хайаҕа куоттуннар, Иерусалим иһинээбилэр куораттан табыстыннар, оттон чугас дэриэбинэлэргэ сылдыһар дьон куоракка киирбэттиннэр. ²² Тоҕо диэтэххэ, ол – Суруйууларга этиллибит барыта туоларын туһугар кэлбит иэстэбил кэмэ буолар. ²³ Ыарахан да буолуо ол саҕана оһоҕостоох дьахталларга, эмийдээх оҕолоох ийэлэргэ: сир үрдүгэр улуу кутурҕан буолуоҕа, бу норуокка Танара уора-кылына түһүөҕэ. ²⁴ Норуот

болоттон охтуоҕа, араас омука билиэн барыаҕа. Тангараны билбэт омукар кэмнэрэ ааһыар диэри, Иерусалим кинилэр тэпсилгэннэрэ буолуоҕа.

Киһи Уолун кэлиитэ

²⁵ Күнгэ, ыйга, сулустарга дыкти бэлиэлэр көстүөхтэрэ; муора ньирилиириттэн, барылас баалланарыттан ыгылыһан, сир норуоттара санаалара түһүөҕэ, ²⁶ дьон, аан дойдуга ааннаан эрэр алдьархайы кэтэһэн өлөрдүү куттаныахтара; халлаан күүстэрэ ол курдук айгырыахтара. ²⁷ Дьэ оччоҕо Киһи Уола улуу күүстэнэн, кэрэмэн килбиэннэнэн былыкка уйдаран кэлэн иһэрин көрүөхтэрэ. ²⁸ Бу этиллибит туолан бардаҕына, эһиги сүһүөх-хүтүгэр туран санныйбыт төбөбүтүн өрө көтөхтөххүтүнэ, быһанар кэмгит чугаһаабытын көрүөххүт.

Смоковница холобура

²⁹ Итиэннэ маннык домоҕу кэпсээбитэ: «Бу үүнэн турар смоковницаны уонна атын да мастары ылан көрүн. ³⁰ Сэбирдэхтэрэ тыллан эрэллэрин көрдөххүтүнэ, эһиги сайын чугаһаабытын билэбит. ³¹ Син ол кэриэтэ бу этиллибит барыта туолан эрэрин көрдөххүтүнэ, Тангара Саарыстыбата чугаһаабытын билиэххит. ³² Кырдыгы эһиэхэ этэбин: субу көлүөнэ эстэ да илигинэ, Мин эппитим барыта туолуоҕа. ³³ Сир-халлаан суола суох симэлийиэҕэ, оттон Мин тылым симэлийиэ суоҕа.

Сэргэх буолуу

³⁴ Сүрэххит көртөн-нартан, арыгыттан, олох түбүгүттэн бэрдийбэтин, ити эппит Күнүм күүппэтэх кэмгитигэр соһуччу тийэн кэлбэтин туһугар, эһиги бэйэҕитин көрүнэ сылдыһын: ³⁵ ол Күн сир үрдүгэр олорооччуларга барыларыгар, илим түһэринии, соһуччу кэлиэҕэ. ³⁶ Онон сэргэх буолун, бу буолаары турар алдьархайтан быһһанан Киһи Уолун иннигэр турар туһугар, өрүү үгэ сылдыһын».

³⁷ Күнүһүн Кини Тангара Дьээтигэр үөрэтэрэ, оттон киэһэтин Елеон хайатыгар тахсан, түүнүн онно хаалара. ³⁸ Бар дьон сарсыарда бэрт эрдэ Кинини истэ Тангара Дьээтигэр кэлэллэрэ.

Иуда Иисус Христу тагнарарга быһаарынар

22 Паасха диэн ааттанар Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынныгыга чугаһабыта. ²Архиерейдар уонна сокуонньуттар норуоттан чаһыйар буолан, Иисуһу хайдах эмэ гынан биллибэтинэн өлөрөр сылтағы көрдүү сатаабыттара. ³Дьэ ол саҕана Искариот диэн ааттаах Иудаҕа, Уон Иккиэлэртэн биирдэстэригэр, сатана киирбитэ. ⁴Иуда архиерейдарга уонна Тангара Дьэитин харабылын тойотторугар тийэн, Иисуһу хайдах тутан биэрэр туһунан кэпсэппитэ. ⁵Кинилэр үөрэн харчы төлүөх буолбуттара. ⁶Иуда кинилэргэ тылын биэрэн, Иисуһу дьон көрбөт кэмигэр туттараары, тоҕоостоох түгэни көрдүү сатыы сылдыбыта.

Паасхаҕа бэлэмнэни

⁷Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынныгыгар, Паасхаҕа, аһаары баран оҕото өлөрүллэр күнэ үүммүтэ. ⁸Иисус Петраах Иоанны: «Баран, биһиэхэ паасханы* бэлэмнээн», — диэн соруктаан ыппыта.

⁹«Паасханы ханна бэлэмниэхпитин баҕарабыный?» — кинилэр ыйыппыттара.

¹⁰Иисус эппитэ: «Куоракка киирэн иһэн, купсууннаах уу илдэ иһэр кинини көрсүөххүт. Кинини батыһан, ханна киирэр да, онно киирсээрин; ¹¹дьиэбэ киирэн, хаһаайынҥа „Үөрэтээччи үөрэнээччилэрин кытта Паасха аһын аһахтаах хоһо ханнатын ыйыттарар“ диэтэххитинэ, ¹²кени эһиэхэ бырааһынныкка анаан хайыы-үйэ толору тэриллибит киэн-куон үөһэнни хоһу көрдөрүөбү, онно бэлэмнээрин».

¹³Кинилэр куоракка тийэн, Иисус тугу эппитин барытын булан паасханы бэлэмнээбиттэрэ.

Аһы Тойон Аһылыга

¹⁴Кэмэ кэлбитигэр Иисус онно тийэн Апостолларын кытта аһаары өттүгэстээн сыппыта. ¹⁵Кени эппитэ: «Эрэйи-буруйу көрө иликпинэ, эһигини кытта бииргэ бу Паасха аһын аһахпын олус баҕарбытым. ¹⁶Эһиэхэ этэбин: бу Паасха аһылыгын, аны Тангара Саарыстыбатыгар буолуор диэри, Мин аһыам суоҕа».

* 22:8 Паасханы — Мф 26:19 быһаарытын көр.

¹⁷ Итиэннэ иһити ылан Таңараҕа махтанан баран, эппитэ: «Мань ылан үллэстэн иһин. ¹⁸ Эһиэхэ этэбин: Таңара Саарыстыбата кэлиэр диэри, Мин аны бу арыгыттан – виноград отонуттан – испэппин».

¹⁹ Итиэннэ килиэби ылан, Таңараҕа махтанан баран, тоһутан кинилэргэ биэрбитэ уонна эппитэ: «Бу – эһиги тускутугар бэриллэр Мин Этим-сииним; Миигин ахтан-санаан туран, эһиги манньк гынар буолун».

²⁰ Аһылык кэнниттэн кинилэргэ иһити биэрэн баран, эппитэ: «Бу иһит – эһиги тускутугар тохтор Мин Хааным бигэргэппит Саҥа Кэс Тыла. ²¹ Миигин таңнараар киһи илиитэ Миэнин кытта биир остуолга баар; ²² Киһи Уола анаммытынан баран иһэр, ол эрээри Кинини таңнарааччыны сор-мунг кэтэһэр». ²³ Үөрэнээччилэр бэйэ-бэйэлэрин икки ардыгар ким оннук быһыыланыан сөбүн кэпсэтэн барбыттара.

Ким саамай улаханий?

²⁴ Үөрэнээччилэр кинилэртэн хайалара ордук улахан аатырыахтааҕын туһунан мөккүспүттэрэ. ²⁵ Иисус эппитэ: «Ыраахтааҕылар норуоттары баһылыылар, бастаахтар үтүнү онороччуларбыт дэнэллэр. ²⁶ Оттон эһиэхэ оннук буолуо суохтаах: улаханньыт – кыраҕыт курдук буоллун, баһылыккыт – үлэһиккит курдук буоллун. ²⁷ Хайалара улаханий: аһаары өттүгэстээн сытааччы дуу, эбэтэр кинини аһатар үлэһитэ дуу? Өттүгэстээн сытааччы буолбатах дуу? Оттон Мин эһиэхэ үлэһиккит кэриэтэбин.

²⁸ Миигин тургутар бары ыарахан суолларга эһиги Миигинниин бииргэ сылдыбыккыт, ²⁹ онон Аҕам Миэхэ биэрбит Саарыстыбатын Мин эһиэхэ биэрэбин. ³⁰ Мин Саарыстыбабар эһиги Миигинниин биир остуолга аһаххыт, бүрүстүөлгэ олон Израиль уон икки аҕатын ууһун дьүүллүөххүт».

Петр мэлдьэһиитин өтө көрүү

³¹ Онтон Айыы Тойон эппитэ*: «Симон! Симон! Сатана эһигини сэлиэһинэй бурдугунуу сиксийээри, көрдөспүтэ, ³² ол

* 22:31 *Онтон Айыы Тойон эппитэ* – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

эрээри Мин, эн итэбэлин энчирээбэтин туһугар, үнпүтүм. Эн эмиэ кэлин, эргиллэн кэллэххинэ, бырааттаргын бөбөр-гөтөөр».

³³ «Тойонуом! – диэбитэ Петр. – Мин Эйигин кытта хаалларга да, өлөргө да бэлэммин».

³⁴ Иисус эппитэ: «Эйиэхэ этэбин, Петр: бүгүн бөтүүк хаһыытыан иннинэ, эн Миигин билбэппин диэн үстэ мэлдьэһиэн».

Кумааһынньык, матаҕа уонна батас

³⁵ Онтон үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Мин эһигини кумааһынньыга да, матаҕата да, атаһа да суох ыппыппар эһиги туох эмэ кыһалҕаҕа ыллара сылдыбыккыт дуо?»

«Суох, туох да кыһалҕаны билбэтэхпит», – дэспиттэрэ.

³⁶ Иисус эппитэ: «Оттон билигин ким кумааһынньыктаах – онтун угуннун, матаҕатын эмиэ ыллын; оттон ким онтуката суох, ол сонун атыылаан батас атыыластын. ³⁷ Эһиэхэ этэбин: Суруйууларга „Кинини хара дьайдаахтарга тэнгээбиттэрэ“ диэн Мин туспунаан этиллибит туолуох тустаах. Мин туспунаан суруллубута барыта туолан эрэр».

³⁸ Кинилэр эппиттэрэ: «Тойоммуот, манна икки батас баар».

«Сөп буолуо», – диэбитэ Иисус.

Елеон хайатыгар

³⁹ Кини мантан тахсан, үгэһинэн Елеон хайатыгар барбыта, үөрэнээччилэрэ кэнниттэн батыспыттара. ⁴⁰ Онно тийэн баран, кинилэргэ эппитэ: «Тургутууну тулуйар туһугар, үнүң». ⁴¹ Итиэннэ Бэйэтэ, бырахтахха, таас тийэр сиригэр баран, сөһүргэстээн туран үнпүтэ: ⁴² «Аҕаа! Оо, арай Эн бу эрэй-буруй иһитин Миигин тумуннарарың буоллар! Ол эрэри Мин көнүлбүнэн буолбатын, Эн көнүлгүнэн буоллун».

⁴³ Халлаантан Аанньал көстөн, Кинини бөбөргөппүтэ. ⁴⁴ Иисус ис-иһиттэн муунтуйан, ордук кыһаллан үнпүтэ, Кини көлөһүнэ сиргэ саккырыы тохтор хаан курдуга*.

* 22:43-44 *Халлаантан Аанньал көстөн, Кинини бөбөргөппүтэ. Иисус ис-иһиттэн муунтуйан, ордук кыһаллан үнпүтэ, Кини көлөһүнэ сиргэ саккырыы тохтор хаан курдуга* – сорох быллыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

⁴⁵ Үнэн бүтэн баран, үөрэнээччилэрин кэлэн көрбүтэ, санаа-ба хам баттанан, утуйа сыталлара. ⁴⁶ «Тоѳо утуйа сытабыт? — диэбитэ Кини. — Тургутууну тулуйар туһугар, туран үнгүн».

Иисус Христову тутуу

⁴⁷ Арай бу этэ турдабына, дьон кэлэн иһэрэ көстүбүтэ, инники Уон Иккиэлэртэн биирдэстэрэ Иуда иһэрэ. Кини Иисуһу уураары, ыкса тийэн кэлбитэ. Иуда «мин кими ууруубун да, ол Иисус буолуоѳа» диэн дьонно эрдэтгэн бэлиэ биэрбит этэ.

⁴⁸ Иисус киниэхэ эппитэ: «Иуда! Эн Киһи Уолун уураангыһан таннарабын дуу?»

⁴⁹ Онуоха үөрэнээччилэр туюх буолан эрэрин өйдөөн: «Тойоммуот! Батаһынан охсуһабыт дуо?» — диэн ыйыппытара. ⁵⁰ Биир үөрэнээччитэ архиерей кулутун уһа кулгаабын быһа охсубута.

⁵¹ «Түксү, тохтоон», — диэбитэ Иисус итиэннэ кулут кулгаабын тарбабынан таарыйан үтүөрдэн кэбиспитэ. ⁵² Онтон Кинини утары мустубут архиерейдарга, Таһара Дьэитин харабылын тойотторугар уонна аѳа баһылыктарга эппитэ: «Ороспуойу тутарга дылы, эһиги Миэхэ болоттоһон, үөрбэлэнэн кэлбиккит. ⁵³ Мин эһигини кытта күн аайы Таһара Дьэитигэр сылдыар эһим да, эһиги Миигин тыһыппатаххыт; оттон билигин — эһиги кэмнит, хараһа быһаһа».

Петр мэлдьэһиһтэ

⁵⁴ Иисуһу тутан архиерей дьэитигэр илдыбиттэрэ. Петр ырааһтан батыһан испитэ. ⁵⁵ Тиэргэн ортотугар кулуһун оттубуттарыгар дьон уот тула олоһубуттара, Петр кинилэр аттыларыгар олоһубута. ⁵⁶ Биир чаѳар кыыс кини уот таһыгар олоһоѳуна, одуулаһан баран: «Бу киһи эмиэ Кинини кытта сылдыара», — диэбитэ.

⁵⁷ «Мин Кинини билбэппин», — диэн Петр кыккыраччы мэлдьэспитэ.

⁵⁸ Чочумча буолан баран аны атын киһи кинини көрөн эппитэ: «Эн эмиэ итилэр киһилэринэѳин».

«Эчи суох!» — диэбитэ Петр.

⁵⁹ Чаас кэрининэн өссө биир киһи дьаныһан турбута: «Бу Галилея киһитэ, чахчы, Кинини кытта сылдыара».

⁶⁰ Ол эрэри Петр: «Эн ити тугу этэргин билбэппин», — диэн эмиэ мэлдьэһэн кэбиспитэ. Бу этэ турдабына, бөтүүк

хаһытаабыта. ⁶¹ Онуоха Айыы Тойон эргиллэн, Петр диэки көрбүтэ; Петр киниэхэ Айыы Тойон «бөтүүк хаһытыан иннинэ эн миигиттэн үстэ аккаастаныан» диэн эппитин өйдөөн кэлбитэ ⁶² уонна таска тахсан уйа-хайа суох ытаабыта.

Иисус Христуһу кырбааһын

⁶³ Иисуһу тутан турар дьон Кинини үөбэн, кырбаан барбыттара. ⁶⁴ Харабын саба баайан баран, сирэйгэ охсуолуу-охсуолуу: «Пророк, эт: ким Эйигин оҕуста?» — дииллэрэ. ⁶⁵ Уонна араас элбэх куһаҕан тылынан үөхпүттэрэ-түүрбүттэрэ.

Синедрионна

⁶⁶ Сана күн үүнээгин кытта, норуот аҕа баһылыктара, архиепидар, сокуонньуттар түмсэн баран, Кинини синедрион иннигэр туруорбуттара. ⁶⁷ «Эн Христоскун дуо? — диэн ыйыппыттара. — Биһиэхэ эт!»

Иисус эппитэ: «Эттэхпинэ даҕаны, эһиги итэҕэйиэххит суоҕа; ⁶⁸ оттон ыйыттаһына, Миэхэ хоруйдуоххут суоҕа уонна Миигин босхолуоххут суоҕа*». ⁶⁹ Мантан ыла Киһи Уола Күүс-тээх Тангара уна өттүгэр олоруоҕа».

⁷⁰ Маныха бука бары: «Ол аата Эн Тангара Уолунаҕын дуо?» — дии түспүттэрэ.

«Ону бэйэбит эттигит», — диэбитэ Кини.

⁷¹ «Бу кэnnэ биһиэхэ өссө туох туоһута нааданы? — дэспит-тэрэ. — Тугу эппитин бэйэбит иһиттибит!»

Пилакка илдьии

23 Мунньах дьоно бука бары туран, Кинини Пилакка илдьэн, ² буруйдаан барбыттара: «Биһиги Кини буруйун арыйдыбыт: Бэйэтин Христос Ыраахтааҕыбын дэнэн норуоп-путун иирдэр, император түһээнин төлөөмөн диир».

³ Пилат Киниттэн: «Эн, кырдык, иудей Ыраахтааҕытына-ҕын дуо?» — диэн ыйыппыта.

«Эн итинник этэбин», — Иисус хоруйдаабыта.

* 22:68 Уонна Миигин босхолуоххут суоҕа — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

⁴Архиерейдарга уонна мустубут дьонно Пилат: «Мин көрдөхпүнэ, бу Кини туох да буруйу онгорботох», – диэбитэ.

⁵Оттон кинилэр бири этэ турбуттара: «Кини бүтүн Иудея устун үөрэтэн, Галилеяттан маныха диэри норуоту ирдэр».

Ирокка илдьи

⁶Галилея туһунан истэн, Пилат: «Бу Галилея кинитэ дуо?» – диэн ыйыппыта.

⁷Кини Иисуһу, Ирод уобалаһыттан төрүттээҕин билэн, ол кэмгэ Иерусалимга кэлэ сылдыар Ирокка ыппыта.

⁸Ирод, Кини туһунан элбэхтик истэн, уруккуттан көрүүн баҕарара, онон Иисуһу көрөн улаханлык үөрбүтэ, туох эмэ дыктини көрдөрөрө буоллар диэн, иһигэр эрэнэ саныыра. ⁹Ирод элбэҕи ыйыталаспытын үрдүнэн, Иисус киниэхэ тугу да хоруйдаабатаҕа. ¹⁰Архиерейдар уонна сокуонньуттар Кинини дыһыардаахтык буруйдаабыттара. ¹¹Ирод буйуннарыныын Иисуһу атаҕастаан, дуоһуйуор диэри күлүү-элэк онгостон баран, маанытык таньыннан, Пилакка төттөрү ыппыта. ¹²Бу күнтэн ыла урут өстөөх дьон Пилаттаах Ирод доҕордуу буолбуттара.

Өлөрөгө ууруу

¹³Пилат архиерейдары, аҕа баһылыктары уонна норуоту мунһан баран, ¹⁴эппитэ: «Эһиги бу Кинини норуоту ирдэр диэн, буруйдаан, миэхэ аҕалбыккыт. Мин эһиги бэйэҕит көрөн турдаххытына, Кинини доппуруостаатым да, ити этэр буруйгутуттан бири даҕаны булбатым; ¹⁵Кинини Ирокка ыта сылдыбыппар Ирод эмиэ тугу да булбата*. Өлөрөгө ууруллар ханнык эмэ буруйу онгорбута көстүбэтэ, ¹⁶онон накаастатан баран, босхолоум».

¹⁷Бырааһынныкка Пилат кинилэргэ биир хаайыылааҕы босхолохтааҕа**.

¹⁸Норуот күргүөмүнэн: «Кини өллүн! Биһиэхэ Варавваны босхолоо!» – диэн үөгүлээн барбыта. (¹⁹Варавва, куоракка өрө

* 23:15 Кинини Ирокка ыта сылдыбыппар Ирод эмиэ тугу да булбата – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Ирод эмиэ, туох да буруйу булбакка, Кинини төттөрү ытта».

** 23:17 Бырааһынныкка Пилат кинилэргэ биир хаайыылааҕы босхолохтааҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

турууну тэрийэн, кинини өлөрөн, хаайыга сытара.) ²⁰ Пилат Иисүһү босхолуон баҕаран, кинилэртэн хат ыйыппыта. ²¹ Кинилэр бири үөгүлүү турбуттара: «Кириэскэ тиир, кириэскэ тиир – Кинини!»

²² Пилат үсүһүн эппитэ: «Кини туох куһаҕаны онгорбутай? Өлөрөгө ууруллар буруйу онгорботох, онон накаастаан баран – босхолуом».

²³ Онуоха күүстэрин мунунан хаһытаһан, Иисүһү кириэскэ тиирэри модьуйбуттара; онон кинилэр уонна архиерейдар хаһыллара* баһыйан, ²⁴ Пилат көрдөһүүнү толорорго быһаарыммыта. ²⁵ Көрдүүр кинилэрин – аймалҕаны таһаарбытын, кинини өлөрбүтүн иһин хаайыллыбыт Варавваны – Пилат босхолообута, оттон Иисүһү кинилэр илиилэригэр биэрбитэ.

Кириэскэ тирии

²⁶ Кинини өлөрө ильдэн иһэннэр, Кириэһэнтэн төрүттээх Симон диэн кинини, ходуһаттан истэҕинэ, Иисус кириэһин сүктэрээри, ара туган ылбыттара. ²⁷ Иисүһү үтүмэн үгүс кини батыһан иһэрэ, дыхталлар, Кинини аһынан, түөстэрин кырбана-кырбана, ытаһаллара. ²⁸ Иисус кинилэргэ хайыһан эппитэ: «Иерусалим кыргытара! Миигиттэн ытаһыман, бэйэҕиттэн уонна оҕолоргутуттан ытаһыҥ. ²⁹ „Оҕоломмоттор, төрөөбөт киэлилээхтэр, эмтэрбэт эмийдээхтэр дьоллоохтор!“ – диир күннэрэ кэлэн иһэллэр. ³⁰ Оччоҕо хайаларга: „Үрдүбүтүгэр сууллун!“, булгунньахтарга: „Биһигини саһыарыҥ!“ – диир буолуохтара. ³¹ Киил маһы манньк кэбилиир буоллахтарына, хаппыт мас хайдах буолуой?»

³² Кинини кытта икки бүрүстүүпүннүгү өлөрө илдьибиттэрэ. ³³ «Бас унуоҕа» диэн ааттаах сиргэ кэлэн, Иисүһү уонна бүрүстүүпүннүктэри тиирбиттэрэ: биирдэрин Кини уҥа өттүгэр, атынын – ханас өттүгэр.

³⁴ Иисус эппитэ: «Аҕаа! Бырастыгы гын кинилэри – тугу гыналлары билбэттэр».

Түөрөх бырахсаннар, таһаһын үллэстибиттэрэ. ³⁵ Маны ноуот көрөн турбута. Аҕа баһылыктар элэк онгостон этэллэрэ:

* 23:23 *Кинилэр уонна архиерейдар хаһыллара* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «уонна архиерейдар хаһыллара» диэн тыллар суохтар.

«Атыттары быыһыра дии, Танара талбыт Христоһа буоллабына Бэйэтин быыһаннын!»

³⁶ Буойуннар эмиэ күлүү гынан, уксууһу уонугар үнүлүтэ-үнүлүтэ: ³⁷ «Иудей Ыраахтаабыта буоллаххына, Бэйэбин быыһан!» – дэһэллэрэ.

³⁸ Кириэскэ Кини үрдүнэн: «Бу иудей Ыраахтаабыта», – диэн гректии, латынныи, еврейдии* сурук турара.

³⁹ Кириэскэ ыйаабыт бүрүстүүпүннүктэриттэн биирдэстэрэ Кинини: «Эн, Христос буоллаххына, Бэйэбин уонна биһигини быыһаа!» – дии-дии үөбэ турбута.

⁴⁰ Атына киһитин буойан этэрэ: «Бэйэн эмиэ итинник буруйданан баран, Танараттан куттаммаккын дуо? ⁴¹ Биһиги сөпкө буруйданныбыт, тугу онорбуппугар сөптөөбү ыллыбыт, оттон Кини буоллабына туох да куһаҕаны онорботоҕо». ⁴² Онтон Иисустан көрдөспүтэ: «Тойонуом, Саарыстыбаҕар тийдэххинэ, миигин санаар!»

⁴³ Иисус киниэхэ эппитэ: «Кырдыгы эйиэхэ этэбин: эн күн бүгүн Миигинниин ырайга буолуон».

Иисус Христос өлүүтэ

⁴⁴ Күнүс алта чаас саҕана сир үрдүнэн им балай хараҥа бүрүккээн, тоҕуска диэри** ыаһыран турбута: ⁴⁵ күн хараара өлбүтэ, Танара Дьийэтин иһинээҕи таҥас быыс ортотунан хайа барбыта.

⁴⁶ Иисус улаханлык: «Аҕаа! Тыыммын Эйиэхэ туттарабын», – диэт, тыына быстыбыта.

⁴⁷ Туох буолбутун барытын көрөн турбут сотник Танараны айхаллаан баран: «Чаччы да бу Кырдыксыт Киһи эбит!» – диэбитэ.

⁴⁸ Кэлбит дьон буолбуту көрөн, айманан, түөстэрин кырбана-кырбана, тарҕаспыттара. ⁴⁹ Маны Иисуһу билэр дьон бары уонна Кинини Галилеяттан ыла батыһан кэлбит дьахталлар ыраахтан көрөн турбуттара.

* 23:38 *Гректии, латынныи, еврейдии* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 23:44 *Күнүс алта чаас саҕана... тоҕуска диэри* – күн ортотуттан күнүс үс чааска диэри.

Иисус Христуу харайыы

⁵⁰ Биир үтүө санаалаах, кырдыгынан олорор Иосиф диэн ааттаах Сүбэ чилиэнэ – ⁵¹ кинилэр куомуннаһыларыгар кыттыгана суох, бэйэтэ эмиэ Тангара Саарыстыбатын кэтэхэр киһи – ⁵² Пилакка кэлэн, Иисуһу ылаары көрдөспүтэ. ⁵³ Көнүллэтэн баран, Кинини кириэстэн арааран тангаһынан суулаабыта уонна очуоска оно хаһан оноһуллубут, ким да харайылла илик хаспах хоруобугар сытыарбыта. ⁵⁴ Ол бээтинсэ күн киэһэтэ, субуота үүнэн эрэр кэмэ этэ. ⁵⁵ Галилеятан кэлсиспит дьахталлар батыһан тийэн, Иисуһу харайалларын көрбүттэрэ; ⁵⁶ ол кэнниттэн төннөн кэлэн, үчүгэй сыттаах арыыларын, оҕунуохтарын бэлэмнээбиттэрэ; Сокуон быһыытынан ити кэннэ субуотаҕа тугу да гымматахтара.

Тилли

24 Нэдиэлэ бастакы күнүгэр бэрт эрдэ, бэлэмнээбит үчүгэй сыттаах арыыларын ылан, дьахталлар хоруопка кэлбиттэрэ; кинилэри кытта атыттар эмиэ бааллара*. ² Арай көрбүттэрэ, хаспах айағын сабыы тааһа туора анһыллан турара. ³ Кинилэр иһирдьэ киирэннэр, Айыы Тойон Иисуһу булбатахтара. ⁴ Туох буолбутун өйдөөбөккө турдахтарына, иннилэригэр сандархай манган таҕастаах икки киһи баар буолбута.

⁵ Олор, дьахталлар кутталларыттан умса көрбүттэригэр, эппиттэрэ: «Тыыннааҕы тоҕо өлбүттэр ортолоругар көрдүүгүт? ⁶ Кини манна суох – тиллибитэ! Өссө Галилеяҕа сылдьан эһиэхэ тугу эппитин өйдөөн: ⁷ Киһи Уола анһыылаах дьон илиитигэр бэриллэн тириллэн баран, үһүс күнүгэр тиллиэхтээх диэбитин».

⁸ Дьэ онно Кини тугу эппитин өйдөөн кэлбиттэрэ; ⁹ хоруоптан төннөн кэлэн, тугу көрбүттэрин Кини уон биир үөрэнээччилэригэр уонна атыттарга барыларыгар кэпсээбиттэрэ. ¹⁰ Бу Мария Магдалина, Иоанна, Иаков ийэтэ Мария этилэр. Кинилэри кытта бииргэ сылдыбыт дьахталлар эмиэ Апостолларга ситинник эппиттэрэ. ¹¹ Апостоллар кинилэр тылларын

* 24:1 *Кинилэри кытта атыттар эмиэ бааллара* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

сымьйарџаан итэџэйбэтэхтэрэ. ¹²Арай Петр туран хаспахха сүүр-бүтэ; тийэн иһирдэ өнгөйбүтэ, сууламмыт танас эрэ сытара; кини ону көрөн, сөџө-махтайа саныы-саныы, төттөрү барбыта.

Эммаус суолугар

¹³Ол күн икки үөрэнээччитэ, Иерусалимтан көстөн ордук ыраах Эммаус диэн дэриэбинэџэ баран иһэн, ¹⁴бу буолбут түбэлтэ туһунан кэпсэппиттэрэ. ¹⁵Ол кэпсэтэ истэхтэринэ, Иисус чугаһаан кэлэн, кинилэрдиин аргыстаһан барбыта. ¹⁶Кинилэр, харахтара баалан, Иисуһу билбэтэхтэрэ.

¹⁷«Бу туох туһунан кэпсэтэ иһэџит, туохтан санаарџаатыгыт?» – диэн ыйыппыта Иисус.

¹⁸Клеопа диэн ааттаах киһи эппитэ: «Бу күннэргэ Иерусалимга туох буолбутун Эн эрэ билбэккэ сылдыаџын быһыылаах».

¹⁹«Туох буолбутун?» – диэн ыйыппыта Иисус.

«Назарет Иисуһун туһунан этэбит, – диэбиттэрэ. – Кини Тангараџа уонна бар дьонго тылынан-өһүнэн да, дьайыгынан да кыаџын биллэрбит Пророк этэ. ²⁰Ону биһиги архиерейдарбыт, тойотторбут тутан ылан, өлөрөргө ууран, кириэскэ тиирбиттэрэ. ²¹Биһиги буоллаџына Кинини, Израилы босхолуотаах диэн, эрэнэ саныырбыт. Ол эрэри өссө маннык баар: бу түбэлтэ буолбута үһүс күнүгэр барда, ²²оттон бүгүн сорох дьахталларбыт биһигини сөхтөрдүлэр: сарсыарда эрдэ хоруобар тийэн, ²³Бэйэтин булбатахтар; онтон төннөн кэлэн, онно Аанньаллары көрбүттэрин кэпсээтилэр. Аанньаллар Кинини тыыннаах диэбиттэр. ²⁴Биһиги сорох дьоммут хоруопка бара сылдыбыттара – кырдык, барыта дьахталлар кэпсээбиттэрин курдук этэ: Кинини Бэйэтин көрбөтөхтөр».

²⁵Иисус эппитэ: «Оо, толкуйа да суох дьоннот! Пророктар эппиттэрин барытын итэџэйэргит дэ ыарахан буолар эбит. ²⁶Христос ити курдук эрэи-буруйу көрөн баран, албан аатырыахтаах этэ буолбат дуо?»

²⁷Иисус, Моисейтан уонна бары пророктартан саџалаан, Суруйууларга Кини туһунан этиллибити барытын быһаара испитэ. ²⁸Тийиэхтээх дэриэбинэлэригэр чугаһаан кэлбиттэрэ; Кини хайдах эрэ ааһа барыах курдук гыммыта. ²⁹Онуоха аргыстара Кинини тохтогон: «Күн киэһэрдэ, биһигини кытта манна хаал», – диэбиттэрэ. Онон дьиэџэ киирсэн, кинилэри кытта

хаалбыта. ³⁰ Аһаары оморбуттарыгар Кини килиэби ылан ал-
 ҕаан баран, тоһутан кинилэргэ биэрбитэ. ³¹ Дьэ онуоха харахта-
 ра аһыллан, Кини Кимин билбиттэрэ, ол гыннан баран Иисус
 кинилэргэ көстүбэт буолан хаалбыта.

³² «Ол да иһин, аара суолга биһиэхэ кэпсии, Суруйуулары бы-
 хаара истэҕинэ, сүрэхпит өрүкүйбэтэҕэ этэ дуо?» – дэһиспит-
 тэрэ. ³³ Кинилэр сонно туран Иерусалимга төннүбүттэрэ; тии-
 йэн уон биир Апостол уонна атын үөрэнээччилэр түмсүбүт дьиэ-
 лэригэр киирбиттэригэр, ³⁴ анараангылар: «Айыы Тойон чахчы
 тилибит, аны Симонга көһүннэ», – дии тоһуйбуттара. ³⁵ Онуо-
 ха кинилэр эмиэ аара суолга туох буолбутун, ол кэннэ килиэп
 тоһута турдаҕына, Кинини билбиттэрин кэпсээбиттэрэ.

Иисус Христос үөрэнээчилэригэр көстүүтэ

³⁶ Бу туһунан кэпсэтэ омордохторуна, Иисус кинилэр орто-
 лоругар Бэйэтинэн баар буолан: «Эһиэхэ эйэ буоллун!» – диэ-
 битэ. ³⁷ Кинилэр, тыны көрдүбүт дии санаан, уолуа куттам-
 мыттара.

«³⁸ Тоҕо куттанаҕыт? – диэбитэ Иисус. – Тоҕо саарбахтыы
 саныгыт? ³⁹ Илиибин-атахпын да көрүн: бу Мин Бэйэбинэн
 турабын. Кэлин, таарыйан да көрүн: тын этэ-сиинэ, унуоҕа
 суох, оттон Мин хайдахпыный?» ⁴⁰ Инньэ диэн баран, кини-
 лэргэ илиитин, атаҕын көрдөрбүтэ. ⁴¹ Үөрбүттэрэ бэрдиттэн
 итэҕэйбэккэ, бэркиһии турдахтарына, Иисус: «Манна туох эмэ
 астааххыт дуо?» – диэн ыйыппыта. ⁴² Үтүллүбүт балык кырбаһа
 уонна мүйөт* баарын ылан биэрбиттэрин, ⁴³ көрөн турдахтары-
 на, ылан сиэбитэ.

⁴⁴ «Өссө эһигини кытта сылдьан Моисей Сокуонугар, Про-
 роктарга, Саалтыырга Мин туспунаан суруллубут туолуохтаах
 диэн эппитим бу туолла», – диэбитэ Иисус. ⁴⁵ Итиэннэ Суру-
 йуулары өйдүүр гына өйдөрүн арыян баран, эппитэ: «⁴⁶ Суру-
 йууларга этиллибитинэн, Христос эрэйи-буруйу көрөн өлөн
 баран, үһүс күнүгэр тилиэхтээх этэ; ⁴⁷ Иерусалимтан ыла са-
 ҕалаан, аһыһыны-хараны бырастыы гыннарарга, аһыһыны би-
 линэн Таһараҕа эргиллэргэ бары омуктары Кини аатыттан

* 24:42 Уонна мүйөт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар
 суохтар.

үөрэтиллиэхтээх. ⁴⁸ Маныаха барытыгар эһиги туоһу буола-
быт. ⁴⁹ Аһам тугу биэриэх буолбутун Мин эһиэхэ ытыабым;
онон үөһэттэн күүс ылааххытыгар диэри, эһиги Иерусалимга
сылдьын».

Иисус Христос Халлаанга барыта

⁵⁰ Иисус үөрэнээччилэрин куораттан таһааран Вифанияга ил-
дыбитэ; онно тийэн баран, икки илиитин өрө уунан туран,
кинилэри алһаабыта. ⁵¹ Алгыы туран, улам тэйдэр-тэйэн, Хал-
лаанга өрө тахсан барбыта. ⁵² Үөрэнээччилэрэ Киниэхэ сүгү-
рүйэн баран, улуу үөрүүнү үөрэн, Иерусалимга төннөн кэлбит-
тэрэ. ⁵³ Кинилэр Танарага айхал, алгыс этэн, өрүү Танара Дьыэ-
тигэр сылдыбаллара. Аминь*.

* 24:53 *Алгыс, аминь* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл-
лар суохтар.